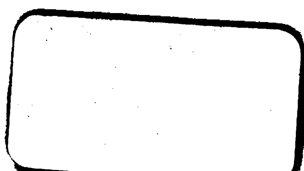


Netherlands

J. G. KRUIMEL,

OVER

DELGING VAN STAATSSCHULDEN.

OVER

DELGING VAN STAATSSCHULDEN.

GEDRUKT BIJ C. A. SPIN & ZOON.

OVER

DELGING VAN STAATSSCHULDEN.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT,

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in het Romeinsch en Hedendaagsch Regt,

AAN DE HOOGESCHOOL TE LEYDEN,

OP GEZAG VAN DEN RECTOR-MAGNIFICUS

MR. SIMON VISSERING,

VOOR DE FACULTEIT TE VERDEDIGEN

DOOR

JOAN GERARD KRUIMEL,

OP DONDERDAG DEN 7den FEBRUARIJ 1856,

DES NAMIDDAGS TEN 2 URE.

LEYDEN,
P. ENGELS.
1856.

ForTy
K

VOORWOORD.

Op het tijdstip, waarop ik de hoogeschool hoop te verlaten, nadat ik den doctoralen graad zal hebben verkregen, is het mij een aangename pligt een woord van dankbaarheid te rigten tot hen, aan wie ik mijne wetenschappelijke opleiding in het vak, waarin ik wensch te arbeiden, te danken heb. Het zij mij vergund U, Hooggeleerde Heer Mr. J. DE WAL, *mijnen Hooggeschatten Promotor, aan wien ik niet alleen veel verpligt ben, voor hetgene gij voor mij, door uwe uitgebreide kennis op het gebied der wetenschappen geweest zijt, maar veelmeer nog voor de vele bewijzen van vriendschap, die ik van U met raad en daad, van de eerste oogenblikken af, dat ik U mogt leeren kennen en gedurende geheel mijn verblijf aan Leydens Hoogeschool mogt ontvangen, hier openlijk daarvoor den dank van mijn hart te betuigen en er tevens de bede bij te voegen, dat gij mij voortaan de toegenegenheid, mij zoo welwillend geschonken, niet zult onthouden.*

Ook aan U, Hooggeleerde Heer Mr. S. VISSERING, *ben ik grooten dank verschuldigd, voor de menigvuldige*

blijken van toegenegenheid mij vooral in de laatste maanden betoond. Ontvang voor uwe leiding, uwe hulp en uwen raad, bij de bewerking dezer proeve mij bij herhaling bewezen, mijnen hartelijken dank, en mogt ik dat alles niet kunnen vergelden, zoo zij het mij vergund U hier de verzekering aan te bieden, dat een leerling U verlaat, die U liefheeft en hoogacht.

Hooggeleerde Heeren, Mrs. C. J. VAN ASSEN *en* H. COCK, *niet anders dan aangenaam kon het mij zijn, ook in uwe scholen, de vruchten uwer rijke ondervinding en veelvuldige geestesgaven te mogen plukken. Heb ik ook ruimschoots in uwe welwillendheid mogen deelen, daarvoor worde U hier mijne erkentelijkheid toegebragt.*

Weinig had ik gedacht, Hooggeleerde Heer Mr. M. DES AMORIE VAN DER HOEVEN, *U te moeten verlaten, die mij in de eerste beginselen van het Regt hebt onderwezen, die mij liefde voor de regtswetenschap hebt ingeboezemd. De herinnering aan de onvergetelijke uren, onder uw gehoor doorgebragt, dringt mij U deze weinige woorden van opregte hulde toe te brengen.*

Ook U zeg ik dank, Hooggeleerde Heer Jhr. Mr. J. DE BOSCH KEMPER, *wien ik nog het geluk had te hooren, voor de vele blijken van vriendschap mij geschonken.*

Moogt gij allen, Hooggeleerde Heeren, nog vele jaren gespaard blijven voor Vaderland en Wetenschap! Moge uw naam nog lang den luister van dezen Staat verhoogen!



AAN

ZIJNE HOOGGESCHATTE

OUDERS

ZIJ

DEZE PROEVE

ALS EEN BEWIJS VAN DANKBAARHEID

EERBIEDIG OPGEDRAGEN

DOOR DEN SCHRIJVER.

INHOUD.

INLEIDING.

Een vreemd verschijnsel openbaart zich sinds drie eeuwen in de wereldgebeurtenissen. Vele natiën zijn rijk, ofschoon een schuldenlast haar drukt, die zij niet in staat zijn af te werpen; vele natiën zijn arm en onbeduidend in magt, terwijl zij geene of geringe schulden hebben af te doen. Ja zelfs, indien wij de Vereenigde Staten van Noord-Amerika uitzonderen, zouden wij haast durven beweren, dat die volken betrekkelijk de grootste staatsschuld hebben, wier bezittingen het aanzienlijkst zijn, wier magt het grootste is en wier handel en nijverheid het meest ontwikkeld zijn. Van waar dit? Zou het dan inderdaad eene waarheid zijn, dat eene staatsschuld een volk in rijkdom doet toenemen? Hetzij verre van ons die meening te willen uiten of bevestigen. Geene schuld brengt ooit rijkdom te weeg; maar wel brengt rijkdom schuld te weeg, door dat

onzigtbare vermogen, waarop thans voor een groot gedeelte de orde en rust der wereldmaatschappij steunt, door het crediet.

Het geldt in de volste mate van dit verschijnsel: „post hoc, ergo propter hoc.” De edele metalen hebben zich vermenigvuldigd; de wetenschap heeft de nijverheid geleerd, hoe de verschillende natuurkrachten tot vermeërdering der rijkdommen aan te wenden; de staatsbesturen hadden grootere sommen noodig ter bestrijding der staatsuitgaven, omdat de toenemende opbrengst der goud- en zilvermijnen de voorwerpen in waarde had doen stijgen, maar vooral omdat de behoeften der volken zich uitbreidden; die kapitalen werden bij de individuën gevonden en door hen gegeven aan die natiën, die in zich de meeste waarborgen vereenigden tot teruggave van het eenmaal geleende kapitaal, en die waren zeker de nijverste volken. Maar de schuld werd niet afgedaan, integendeel zij werd telkens vermeerderd, omdat aan de eene zijde het crediet van den Staat gevestigd was, en omdat het aan de andere zijde den burger gemakkelijker viel eenen rentenlast dan eenen schuldenlast te betalen, die anders als hoofdsom over de ingezetenen zou moeten worden omgeslagen. Van deze laatste stelling uitgaande, heeft men de geldleeningen vermenigvuldigd, om het tegenwoordige geslacht te verligten; en zoo werd het nageslacht bezwaard. Maar niet alleen wordt het nageslacht bezwaard, door het aangaan van leeningen, ook het tegenwoordige geslacht wordt er door gedrukt. Want afgescheiden van de waarheid, dat de telken jare weder betaald wordende rente, na jaren

niet alleen het kapitaal doet verloren gaan, maar zelfs nog zoo vele deelen van het kapitaal daar boven, als het meerdere jaren onafgelost blijft, zoo is het tevens eene waarheid, dat het voordeel van eene geldleening boven eene belasting, voor eene natie denkbeeldig is. Wanneer zij toch een kapitaal van *f* 1,000.000 aan den Staat opbrengt als belasting, is die som voor haar verloren, maar wanneer zij een kapitaal van *f* 1,000.000 leent om daarvan de rente te genieten, maar die rente aan belasting eerst moet opbrengen, dan verliest zij evenzeer het kapitaal. Wij spreken van eene natie en niet van bijzondere individus: want anders is het ontegenzeggelijk waar, dat de groote kapitalisten veel meer aan rente ontvangen, dan zij aan belasting betalen: zij hebben dus voordeel bij zulk eene handelwijze, hetgeen het geval niet zijn zou, indien eene groote som voor de schatkist benoodigd, als belasting werd uitgeschreven. Eene geldleening gegrond op het staatscrediet, is dus eene fictie ten voordeele van de vermogenden, ten nadeele van de onvermogenden. Wel verre dus, dat wij zouden durven beweren, dat de natiën in rijkdom toenemen, naarmate hare schulden vermeerderen, zouden wij veeleer meenen, dat elke staatsschuld en voor het tegenwoordige en voor het toekomende geslacht een nadeel is, dat het eerste nooit op zich nemen, het laatste van zich afwerpen moet.

Hiermede echter wenschen wij volstrekt niet te zeggen, dat het staatscrediet eene onnutte fictie is, wanneer het bestaan van een volk op het spel staat, terwijl dan zelden andere hulpmiddelen dan leenin-

gen te sluiten, der Regering overblijven, neen, dan zouden wij het veeleer verheffen, daar het geleerd heeft een volk te redden, doordat op één tijdstip eenige individus met geringe opoffering de schatten bijeen brengen, die al de leden des volks gedurende een lang tijdsbestek betalen; maar wij wenschten alleen in algemeene trekken de meening te wederleggen, dat eene staatsschuld eene bron van volksrijkdom is, en aan te toonen, dat eene staatsschuld nadeelig zijn moet; zoodat hoe groot en bloeijend een volk met schulden bezwaard wezen moge, het nog bloeijender en krachtiger zijn kan, wanneer het zich van zijnen schuldenlast ontdaan heeft.

Delging van staatsschuld is een beginsel van rijkdom. Deze stelling als waarheid aannemende, hebben wij ons voorgesteld in deze proeve de verschillende wijzen van schulddelging na te gaan en te onderzoeken, welke daartoe op grond van hetgene de wetenschap gebiedt en de geschiedenis leert, de beste middelen zijn, om telkens met de opgave van ons eigen gevoelen te besluiten.

En zoo moge deze proeve, al kan zij voor den man van wetenschap niets nieuws bevatten, een toegevend en verschoonend oordeel van den welwillenden lezer ontvangen.

HOOFDSTUK I.

OVER STAATSSCHULDEN IN HET ALGEMEEN.

Ofschoon het buiten ons bestek ligt over den oorsprong, de geschiedenis, den aard en het bestaan der staatsschulden te schrijven, zoo achten wij het ter inleiding van onze voorgenomene stof niet ongepast een enkel woord over elk dezer onderwerpen te zeggen.

§ 1.

Oorsprong der staatsschulden.

De oorsprong der staatsschulden is aan drie oorzaken voornamelijk toe te schrijven. In de eerste plaats dienen de buitengewone uitgaven, die gedaan moeten worden ter voorziening in de dagelijksche behoeften, genoemd te worden: dat deze tot zulk eene hoogte rijzen kunnen, dat staatsschulden moeten wor-

den aangegaan om dezelve te dekken, daarvan geeft België na 1830, en vooral in de laatste jaren, een bedroevend voorbeeld, gelijk Nederland in de jaren 1816—1825. In de tweede plaats worden staatsschulden veelvuldig aangegaan om de nijverheid te begunstigen, om door aanleg van vaarten en wegen, en droogmaking van plassen de welvaart des volks te bevorderen. In de derde en voornaamste plaats echter zijn het de oorlogen, die als de hoofdbron der staatsschulden zijn aan te merken. Wanneer voor het behoud of de eer van het volksbestaan voor eenen Staat een oorlog noodzakelijk wordt, dan kunnen de uitgaven niet meer door de gewone inkomsten bestreden worden, en de toevlugt moet soms tot zware belastingen, soms tot geldleeningen genomen worden. Zoo heeft de Staat eene schuld, de staatsschuld is geschapen. De geschiedenis van elk door schulden bezwaard volk leert deze waarheid.

Evenwel was het aan het vernuft van latere geslachten voorbehouden, om de kunst uit te vinden, hoe aanzienlijke kapitalen van de natie te verkrijgen, zonder haar oogenblikkelijk al te veel te drukken.

§ 2.

Geschiedenis der staatsschulden.

De Ouden kenden het stelselmatig schulden maken en het aangaan van geldleeningen met altijddurende rente niet, maar voorzagen in de behoeften, door schatten vroeger reeds verzameld. Voorbeelden daar-

van wijst ons de geschiedenis aan in Athene, dat in het tijdvak tusschen de Perzische en Peloponnesische oorlogen 10,000 talenten had opgegaard. Bij de verovering van Ecbatana en Susa viel ALEXANDER den Groote een aanzienlijke schat in handen, die sints CYRUS daar was bijeengebragt (1). Eveneens lezen wij van de Ptolemaeën in Egypte en van de Koningen in Judea, dat zij hunne schatten hadden. De tempel van Saturnus was ten tijde der Republiek voor de Romeinen de heilige bewaarplaats der schatten, die in tijden van nood moesten worden aangewend; terwijl in latere eeuwen de Keizers hunne onmetelijke rijkdommen hadden, waarmede het krijgsvolk betaald werd. Enkele voorbeelden komen er ook in latere tijden van door Vorsten verzamelde schatten voor. KAREL V, de Pausen PAULUS II en SIXTUS V en de Zwitsersche Cantons hadden aanzienlijke schatten bijeenverzameld. Van HENDRIK IV verhaalt SULLY in zijne Memoires, dat hij 36 millioen p. troys in de kelders der Bastille had opgehoopt (2); doch in lateren tijd worden de opgespaarde penningen al zeldzamer.

Gedurende de Middeleeuwen bekommerde men zich te weinig om eenen geregelden maatschappelijken toestand, dan dat men voor de huishouding van staat, en wel voornamelijk wat de geldelijke aangelegenheden betrof, zorg droeg. In de eerste tijden werd de krijg altijd gevoerd, terwijl de natie zelf het

(1) D. HUME, Essai sur le credit public, p. 71. (Collection des Principaux Econ. XIV. p. 71.)

(2) Dict. d'Econ. Pol. I, p. 509.

leger uitmaakte: onder het leenstelsel dienden de vasallen hunnen leenheer, zoodat deze weinig van de oorlogslasten had te lijden.

Maar toen zich langzamerhand een geregelde burgerstand begon te ontwikkelen en verbeterde Staatsinrigtingen werden gevestigd, traden geldelijke bijdragen in de plaats der persoonlijke praestatiën, naarmate de Vorsten meer en meer staande legers oprigtten, en de diensten van hun volk betaalden. Evenwel gaf de despotieke heerschappij van den Vorst eene geheel andere rigting aan het geldelijk beheer van het Land, dan in nieuwere tijden het geval is. De schatkist van den Vorst was dezelfde als die van den Staat, waaruit alle uitgaven bestreden werden, waarin alle inkomsten vloeiden. Die schatkist ging over van den Vorst op zijnen opvolger met hare schatten of met hare schulden; zoodat inderdaad niet de Staat, maar de Vorst schulden had, die de geldleeningen aanging, welke hij of zijn opvolger weder aflosten.

De eigenlijke staatsschulden klimmen niet hooger op dan tot het midden der XVI^de^ eeuw, en in Spanje schijnt het eerst eene staatsschuld gevestigd te zijn geweest. In de Republiek der Vereenigde Nederlanden heeft men ook reeds vroeg het begrip van eene staatsschuld met eene vaste rente gekend en toegepast. Ten bewijze daarvan strekke, dat men in Engeland dit stelsel gewoon is „the Dutch System" te noemen, hetgeen in den regel als eene beschuldiging tegen de Hollanders gebruikt wordt. MACAULAY (1) we-

(1) MACAULAY, History of England, I, p. 284 (Tauchn. ed.).

derlegt echter deze beschuldiging, daar hij aan de Hollanders de eer toekent van de kunst te hebben uitgevonden, niet hoe eene staatsschuld aan te gaan, maar hoe eene staatsschuld door eene geregelde rentebetaling en eindelijke aflossing minder drukkend voor een volk te maken. Van JAN DE WITT is bekend, dat hij reeds met goed gevolg de generaliteitsschuld van 5 op 4 pCt. terug bragt. In Engeland dagteekent de staatsschuld van de omwenteling van het jaar 1688, en in Frankrijk werden eerst in 1789 de financiën van den Staat van die van den Vorst afgescheiden. In Nederland werden alle schulden tot eene hoofdschuld in het jaar 1798 zamengesmolten, en sints dagteekent de nationale gevestigde schuld. Alle andere Staten hebben dergelijke voorbeelden meer of min van nabij gevolgd. En zoo bestaat er in de beschaafde wereld geen Staat, of hij heeft ook zijne staatsschuld. De Ottomannische Porte, die nu onlangs formeel in het Europesche Staatsverband is getreden, heeft op hetzelfde oogenblik hare eerste staatsschuld aangegaan.

§ 3.

Aard der staatsschulden.

Zeer verschillend zijn ten allen tijde de gevoelens over den aard der staatsschulden geweest. Het is ontwijfelbaar zeker, dat in de eerste tijden de Vorsten, die sommen van hun volk opnamen, om in de groote oorlogskosten te voorzien, deze schulden alleen beschouwden als een noodzakelijk kwaad, waarvan zij zich zoo spoedig mogelijk moesten ont-

doen, hoewel dit soms op vrij zonderlinge wijzen geschiedde. — Zulks had dan ook meestal plaats. Maar toen in volgende jaren de geldleeningen steeds grooter en de aflossingen daardoor des te zwaarder werden, begon men uit een staatkundig oogpunt eenen meer naauwkeurigen blik op die schulden te werpen. — FERDINAND VI van Arragon riep eenen Raad te zamen om te beslissen, „of een Koning verpligt was, de schuld van zijnen voorganger af te lossen?" Deze vraag werd ontkennend beantwoord, en door den Vorst tot een staatsbankroet besloten (1). Toen aan LODEWIJK XIV het voorstel gedaan werd, ten einde in de hooge staatsuitgaven te voorzien, om in de plaats der telkens minder opbrengende belastingen eene schuld aan te gaan, waarvan hij slechts de renten te betalen had, gaf deze, verrukt over het schoone denkbeeld hem door LAMOIGNON, op raad van LOUVOIS aan de hand gedaan, aan COLBERT last om slechts renten te scheppen. De scherpe blik van dien verdienstelijken Staatsman voorzag al het nadeel, dat uit zoodanige handelwijze zou voortspruiten, „et avant de rendre l'Édit M. COLBERT fit sentir au Président les conséquences qu'il avait données à bonne intention, et lui dit qu'il répondrait devant Dieu du préjudice qu'il causait à l'État et du mal qu'il faisait au peuple (2)." Volgens P. CLEMENT, was COLBERT tegen het aangaan van leeningen gezind, omdat hij

(1) WEEVERINGH, Geschiedenis der Staatsschulden, II, bl. 727.

(2) Recherches sur les Finances de la France, VI, p. 117 de Forbonnais (MC CULLOCH, Taxation and the Tunding System, p. 426.)

voorzag, welk misbruik de Koningen er van maken zouden, daar dit middel om geld te verkrijgen zoo gemakkelijk was, en omdat hij wist hoe eene leening wel geene belasting was, maar toch eene belasting ten gevolge had; en dat die belastingen in evenredigheid van de gedane geldleeningen zouden toenemen (1).

Door de Staatshuishoudkundigen werd het voor- en nadeel eener staatsschuld meer en meer overwogen, en zeer verdeeld werden hunne gevoelens. Dr. Bisschop BERKELEY beschouwt eene staatsschuld als eene goudmijn (2). MELON in zijn „Essai politique sur le Commerce," ziet hoegenaamd geen nadeel in het aangaan van geldleeningen. Hij beschouwt deze niet anders dan als eene schuld, die van de regter- naar de linkerhand overgaat, zonder de nationale rijkdom te vermeerderen of te verminderen (3). VOLTAIRE zeide: „un État qui ne doit qu'à lui-même ne s'appauvrit pas (4)." PINTO, een Nederlandsch bankier, betoogde in zijn werk: „de la Circulation et du crédit (5)," dat eene staatsschuld wel verre van een last voor eene natie te zijn, veeleer strekte om eene bron van algemeene welvaart door den verwonderlijken invloed van het crediet te openen. Hetzelfde gevoelen geeft BAUMSTARK op van HOPE, BUSCH en WEIS-

(1) Histoire de la vie et de l'administration de COLBERT, p. 344.

(2) Querist. N°. 233. (MC CULLOCH, p. 412.)

(3) MELON, Essai politique sur le Commerce, ch. XXIII.

(4) Observations sur le Commerce le luxe les monnaies et les impots.

(5) PINTO, I, p. 31 sqq.

HAUPT (1). En OUVRARD hield het voor stelregel: „l'impot tue, la dette vivifie (2)."

Deze gevoelens waren heerschende in het midden der voorgaande eeuw: maar wat verwondering baren moet, is, dat nog in 1839 bij ons te lande een geschrift uitkomt onder den titel: „De schuld van den Staat als aanwinst van het nationaal vermogen" om diezelfde gevoelens te betoogen, en dat in 1855 in Duitschland een werk het licht ziet van C. DIETZEL: „Das System der Staatsanleihen," dat sterker dan eenig ander die meening aandringt en verkondigt.

Evenwel levert de geschiedenis ook voorbeelden van mannen, die geheel anders over het bestaan der staatsschulden dachten. HUME (3) zegt van bovengemelde theoriën: „Ces principes aussi déraisonnables et aussi absurdes ne devaient être mis que dans la classe des éloges de la folie et de la fièvre, ainsi que des panégyriques de Busiris et de Néron — mais, contre toute vraisemblance, ils ont été adoptés et soutenus par un de nos plus grands ministres, et par un parti tout entier." — Ook het oordeel van BLACKSTONE (4) mag hier aangehaald worden: „By this means," zoo schrijft hij, (of the national debt) „the quantity of property in the kingdom is greatly increased in idea, compared with former times: yet, if we coolly consider it, not at all increased in reality. We may boast of large fortunes, and quan-

(1) BAUMSTARK, Staatswiss. Versuche, p. 506, not. (DEN TEX en VAN HALL, Jaarb. v. Regtsgel. en Wetg., II, p. 178).

(2) DEN TEX en VAN HALL, Jaarb. v. Regtsgel. en Wetg., II, p. 178 not.

(3) Essai sur le crédit public, l. c., p. 73.

(4) Commentaries on the laws of England, I, p. 356.

tities of money in the funds: but where does this money exist? It exists only in name, in paper, in public faith, in parliamentary security." — A. SMITH treedt niet op, om het nut der staatsschulden te verdedigen; integendeel, hij keurt op de meest bepaalde wijze het stelsel der staatsschulden af, maar hij verdedigt hun bestaan voornamelijk op grond dat de onvoorziene uitgaven gemakkelijker te dekken zijn, door de burgers tot leeningen te bewegen, dan door hen door groote belastingen te drukken. Zij offeren ongaarne een groot gedeelte van hun vermogen op (1). JEAN BAPTISTE SAY geeft in zijn „Épitome des principes fondamentaux de l'Écon. politique" de volgende definitie van staatsleeningen (2): „Les emprunts publics sont les valeurs empruntées par le gouvernement au nom de la société qu'il représente." Ook hij keurt het aangaan van geldleeningen ten hoogste af, hoewel hij aanneemt, dat het aangaan van leeningen de beste wijze is om in noodzakelijke onverwachte uitgaven te voorzien (3). Hij drukt zich uit in deze woorden: „Le mal que fait un gouvernement lorsqu'il emprunte est irremédiable (4)," en werpt geheel de schuld der staatsleeningen op de hooge staatsambtenaren. „Ceux qui tiennent les rênes du gouvernement ne considèrent pas l'argent du même oeil que les contribuables, ils n'y voient qu'un moyen puissant de satisfaire leurs vues personnelles, de réaliser les rêves de leur ambition, de leur vanité, de leur cupi-

(1) A. SMITH, L. V, ch. III. (Ed. Mc CULLOCH, 1850, p. 419—421.)
(2) Collect. des Princ. Econ. IX, p. 579.
(3) Traité, ch. XI. l. l. IX.
(4) Cours complèt., p. 470. l. l. XI.

dité et quelquefois, de ce qu'ils imaginent être le bien de l'État (1);" waarom hij als hulpmiddel aan de hand geeft, dat de Staten, die eene volksvertegenwoordiging bezitten, slechts hunne toestemming moesten geven voor speciale leeningen, waarvoor een bepaald doel was aangewezen (2). — Ook RICARDO deelt dezelfde meening; hij acht de staatsschulden als een gevaarlijk iets: want de toestand der natie wordt ten deele verborgen; en wanneer eene door schulden bezwaarde natie gedurig door geldleeningen geholpen wordt, vermeerdert langzamerhand, zonder dat men er van bewust is, de noodlottige toestand, totdat eindelijk het kwaad niet meer te verhelpen is en een onvermijdelijke val het gevolg zijn moet van de steeds verhoogde en vermeerderde geldleeningen. Elders (3) beweert hij: „dat het systema der staatsleeningen de strekking heeft om den Staatsburger minder vlijtig te maken en hem omtrent zijnen waren toestand te verblinden." — MALTHUS, ofschoon minder sterk tegen de staatsschulden gezind, erkent evenwel het groote nadeel, dat zij met zich slepen; maar hij ziet in de staatsschulden een zeer nuttig werktuig tot verspreiding van rijkdommen (4). „Je ne suis cependant pas moins pénétré des maux qui résultent d'une grande dette nationale. Quoique sous plusieurs rapports, cette dette soit un instrument utile de distribution, il faut convenir que l'instru-

(1) Cours complèt., p. 380.
(2) Ibid., p, 459.
(3) RICARDO, Principes (Collect. des princ. Econ., XIII, p. 221).
(4) MALTHUS, Principes d'Econ. Pol. (Collect. des princ. Econ. VIII, p. 367.)

ment est très-embarrassant et très-dangereux." Hij hecht veel aan het nut, dat de alleen verterende klasse voortbrengt, en waardeert niet onbepaald het groote voordeel, dat door sparen wordt te weeg gebragt. SIMONDE DE SISMONDI trekt ook scherp tegen de staatsleeningen te velde: „Aussi on a cru, ou l'on a cherché à faire croire," zegt hij, „que cette dissipation des capitaux nationaux (par les emprunts) n'avait pas été un si grand mal: que c'était plutôt une circulation qui avait fait renaître la richesse sous une autre forme etc. (1);" en dan gaat hij voort: „On croirait pouvoir se dispenser de traiter cette question, — mais l'autorité de quelques noms fameux nous oblige à nous arrêter d'avantage sur un préjugé que le langage favorise, qu'une confusion d'idées rend toujours difficile à analyser et qu'une foule d'intérêts privés s'efforcent d'accréditer." „Le gouvernement," vervolgt hij iets verder: „qui emprunt, dissipe le capital qu'il obtient ainsi, et déclare en même temps la postérité débitrice à perpétuité de la part la plus nette des profits de son travail (2)."

Zoo dachten en schreven in verschillende tijden mannen van wetenschap over den aard der staatsschulden. Thans openbaart zich meer en meer een geest om de groote uitgaven van een volk niet door leeningen te dekken, maar in dezelve door behulp der belastingen te gemoet te komen. Wij vonden daarvan een sterk sprekend voorbeeld in Engeland, dat in 1853, op voorstel van den Rijks-Kanselier

(1) Princip. d'Econ. Pol. II, p. 226.
(2) Ibid., p. 242.

GLADSTONE, in de onkosten door den thans gevoerden oorlog noodzakelijk door middel van het heffen van belastingen wilde voorzien; slechts een half jaar echter heeft men dien maatregel kunnen volhouden, en is ook toen tot het gewone middel, het maken van staatsschulden, overgegaan.

Wij eindigen met onze eigene inzigten over eene staatsschuld bloot te leggen, daar wij niet in bijzonderheden wenschen af te dalen om elk der opgegevene gevoelens te beoordeelen en goed of af te keuren, maar deze alleen mededeelen, om aan te toonen, hoe verschillend er steeds over de staatsschulden gedacht is.

Er bestaat in den meest algemeenen zin geen noodlottiger iets voor eenen persoon dan schulden aan te gaan, hetzij zulks geschiedt in den vorm van schulden maken, in den zin van het dagelijks leven genomen, hetzij in den vorm van leenen; al moge het soms waar zijn, dat het voor een of ander handelsbelang nuttig kan zijn leeningen te sluiten. En evenwel is in den regel ook zulk eene handeling bepaald af te keuren, daar de maatschappelijke positie van den schuldenaar geheel afhangt van de gegoedheid der schuldeischers, van hunnen wil en van de tijdsomstandigheden. Hetzelfde geldt van Staten, ofschoon het niet te ontkennen valt, dat zij minder afhankelijk van hunne schuldeischers zijn, door de grootere waarborgen die zij bezitten om de schuld af te doen, door het stelsel der altijddurende renten, door den uitgebreiden handel der schuldbekentenissen, die onder de schuldeischers bestaat, en door de voorkeur die de ingezetenen geven aan schuldbekentenissen van hunnen eige-

nen Staat boven die van vreemde Landen. Evenwel én voor een individu, én voor eenen Staat is eene schuld noodlottig: en mogten wij eene schuld iets heilzaams noemen, we zouden het alleen doen voor het geval, dat eene schuld werd aangegaan om nut en voordeel aan te brengen, hetzij dan om de eer van het Land te redden, hetzij om eene voor het volk nuttige inrigting tot stand te brengen of onderneming te bevorderen. Maar wij aarzelen niet eene staatsschuld een kwaad te noemen, omdat zij is verleidelijk. Eene zware belasting schrikt af, eene veel zwaardere staatsschuld minder, omdat men voor het uitgeschotene geld renten ontvangt, terwijl men niet inziet, dat men die renten van dag tot dag ongemerkt in den vorm van belastingen den Lande weder opbrengt; terwijl nog veel minder het kortzigtige oog der menigte bespeurt, dat de belasting maar éénmaal drukt, en de renten die de schatkist betalen moet, à perpetuité zijn; en tevens niet nadenkt, dat eene regering niet zoo ligt een zware belasting zal herhalen, als leeningen uitschrijven, die nimmer als nadeel, soms nog wel door partijdige belangen als voordeel beschouwd worden.

In de tweede plaats noemen wij de staatsschuld een kwaad, omdat zij is bedriegelijk. Op de regering van elk Land, hetzij zij autocratisch, monarchaal constitutioneel of republikeinsch zij, rust de verpligting de staatsuitgaven te voldoen. Zij wordt daartoe in staat gesteld door de belastingen, die alle leden des Staats opbrengen. Wat is ongerijmder dan dat eene regering zegt tegen al de leden van den Staat: Geeft mij eerst eene som, dan betaal ik die later

weder af; op het Staatsbestuur immers rust de verpligting niet om aan het volk te betalen.

Dat ongerijmde echter is altijd ingezien en begrepen, en om dat weg te nemen, werd de zaak aldus voorgesteld; de regering schreef eene leening met belofte van renten uit: in de eerste tijden onder verband van geheele aflossing van het kapitaal binnen eenen bepaalden tijd; in latere tijden zonder tijdsbepaling naar goedvinden der regering, hetgeen eigenlijk zooveel als geene aflossing beschouwd kon worden, enkelen zelfs onder de bepaling van onaflosbaarheid. Die fictie werd aangenomen en goedgevonden door de verschillende volken. Maar hiervan is nu het gevolg, dat men de opgenomene kapitalen vergeet en de renten alleen beschouwt; met andere woorden: dat op de budgetten wel de rentenlast, niet de schuldenlast wordt gebragt, hetgeen de regering minder bezorgd doet zijn voor het staatsbelang, en het volk de schatkist rijker doet wanen dan zij werkelijk is; want op die schatkist blijft steeds de verpligting rusten, de eenmaal opgenomene geldsommen af te doen.

In de derde plaats noemen wij de staatsschuld een kwaad, omdat zij doodelijk is. Het ligt in den aard van alle kwaden en kwalen, dat zij sterk vermeerderen en toenemen; het minst in hen, die als zoodanig erkend en openbaar zijn, het meest in de zoodanige die als goed beschouwd worden, en welker noodlottige werking met eenen sluijer bedekt is. Ten volle is deze waarheid op de staatsschulden toepasselijk. Juist het verleidelijke van het aangaan der leeningen, juist het bedriegelijke van het aanwezen der

staatsschuld, doet de regering weinig denken om de aflossing, en veel ligter tot nieuwe leeningen besluiten. Daarvan is het gevolg, dat in den regel de staatsschulden vermeerderen en toenemen: de geschiedenis is daar om het te bewijzen, tot welk eene vreesselijke hoogte zij bij sommige volken geklommen zijn: dat zij vermeerderen en toenemen zullen, totdat eindelijk het volk niet alleen niet meer in staat zal zijn den schuldenlast af te doen, maar zelfs ook niet om den rentenlast te betalen, waarvan een bankroet het noodzakelijk einde, de ondergang des volks het noodlottige gevolg zijn moet.

§ 4.

Bestaan der staatsschulden.

Hoe bestaat eene staatsschuld? Wij zullen eerst de schoone zijde van het bestaan der staatsschulden beschouwen en antwoorden, met de algemeene meening, door het crediet.

Het crediet is eene magt in de maatschappij, die meer uitwerkt dan kapitalen — niet dat wij het op zich zelve dwaze gevoelen zouden willen aanhangen, dat crediet kapitaal schept, maar het crediet heeft in het algemeen die schoone eigenschap, om alle kapitaal vruchtbaar te maken; en bovendien is het voor het individu, hetzij bijzondere personen, hetzij den Staat, dikwijls gemakkelijker en tevens voordeeliger crediet dan kapitaal te hebben, maar daarom is het ook tevens zoo verleidelijk en gevaarlijk. Het crediet is eene fictie, die doet veronderstellen dat iets is of zijn kan, wat men werkelijk niet weet of het

is of niet is, wat men niet weet of het zijn kan of niet zijn kan. De geheele maatschappij met al hare verbindingen, met al hare weefsels, met al hare ontelbare betrekkingen rust op het crediet, dat evenzeer heil onder welgezinden, als verderf onder gewetenloozen brengt.

Ieder persoon bezit in meerdere of mindere mate crediet, naarmate zijne persoonlijkheid hooger of lager geacht en zijn vermogen grooter of geringer is. Hetzelfde is het geval met elken Staat, hoewel in veel ruimere mate, omdat, gelijk wij boven vlugtig aanstipten, deze grootere waarborgen in zich bezit om de schuld af te doen, omdat deze door het stelsel der altijddurende renten zich den tijd van aflossing heeft voorbehouden, en omdat zijne schuldbekentenissen onder zijne eigene schuldeischers gekocht en verkocht worden. Zoolang nu een Staat jaarlijks zijne verschuldigde renten betaalt, behoudt hij zijn crediet, en veronderstelt men, dat hij in staat is de schuld af te doen, hoewel men weet, dat hij zulks niet kan. En die renten zal hij kunnen betalen, zoolang de natie in staat is de belastingen op te brengen ter voldoening dier schuld: d, i. met andere woorden: zoolang het de natie voorspoedig gaat en zij bloeijend is. Het crediet van den Staat rust dus op het welzijn der natie, en aan dat crediet hebben de staatsschulden hun bestaan te danken.

Wij willen ook de keerzijde gadeslaan en op de vraag: hoe bestaat eene staatsschuld, antwoorden: door de vrees, het aan meer ervarenen overlatende te oordeelen, welk antwoord het juiste is. Wat toch is de ware toestand der zaak? De Regering sluit eene

geldleening ten behoeve van den Staat. Waarborgen werden daarvoor in vroegere tijden (1) soms, heden zeer zelden (2) gegeven. Sluiten wij nu deze enkele gevallen uit, dan gaat de Regering met de natie, of liever de Staat met enkele personen (3) eene verbindtenis aan, onder den naam van geldleening. Deze verbindtenis evenwel is eene geheel onnatuurlijke: wij zouden haar het best met eene „societas leonina" kunnen vergelijken, daar de voordeelen geheel aan de eene, de nadeelen geheel aan de andere zijde liggen. De Staat toch neemt geldsommen op, terwijl hij den schuldeischers het regt ontneemt ze terug te eischen; de Staat, de schuldenaar betaalt wel is waar de renten, maar hij legt tevens den schuldeischers de verpligting op, hem de belas-

---

(1) Als b. v. de kroonjuweelen en sieraden verpand werden, gelijk in Engeland geschiedde, — of als de domeinen tot waarborgen gesteld werden.

(2) Behalve in hagchelijke omstandigheden. Spanje geeft b. v. aanhoudend zijne domeinen tot waarborg; deze evenaren echter volstrekt het bedrag der staatsschuld niet. Mexico verpandde de tolregten in zijn drie voornaamste havens, terwijl Peru de opbrengst van Guano daarvoor aanwees. Ook in ons Land is een dergelijk voorbeeld in de Wet van 24 April 1836 (Stbl. N°. 11), waarbij de territoriale en andere bezittingen en inkomsten van den Staat in Oost Indië verbonden werden, ten behoeve eener schuld van ƒ 140,000,000, ten laste dier bezittingen daargesteld.

(3) Ook voor geldleeningen in den vreemde aangegaan, geldt de volle waarheid dezer stelling, daar de vreemdeling wel is waar geene belasting behoeft te betalen, maar evenzeer bevreesd is, dat eene eenparige opvordering der geleende kapitalen (indien zulks mogelijk ware) hun vermogen zal vernietigen, gelijk een verkoop tegen lagere koersen het in waarde zal verminderen.

tingen op te brengen, ten einde die renten te voldoen. Het gevolg hiervan dus is, dat de schuldeischers in hunnen eigenen persoon hunne borgen vinden, en dat zij zich zelven benadeelen, indien, — of alle schuldeischers als één man tegelijk opstaan, en de kapitalen opvorderen, want dan zal de Staat die niet kunnen betalen, de waarde der schuldbekentenissen (of om met den term van het dagelijksche leven te spreken, de koers der effecten) zal dalen, en de schuldeischers hunne kapitalen verliezen; — of alle schuldeischers de verschuldigde belasting voor het beloop der renten weigeren te betalen; — of de schuldeischers de schuldbekentenissen onder elkander niet meer koopen en verkoopen, en daardoor derzelver waarde verlagen. Hun belang doet hen de kapitalen niet opeischen, de belastingen betalen, en de schuldbekentenissen in waarde houden, — de vrees dus houdt het bestaan der staatsschulden op.

Tegen deze beschouwing zoude eene enkele tegenwerping te maken zijn, namelijk dat de schuldbekentenissen der Staten die hunne renten niet meer betalen, zoo niet hunne geheele waarde, dan toch een groot gedeelte van dezelve verliezen, omdat het crediet in die Staten is verloren gegaan. Wij geven hierop dit antwoord: dat vooreerst de houders der schuldbekentenissen, dus de schuldeischers dier Staten doorgaans vreemdelingen, en niet de belastingschuldigen zijn, waardoor zij noch hunne eigene borgen zijn, noch door hunne verdeeldheid en verspreiding de magt hebben hun belang te doen gelden; maar dat in de tweede plaats, wanneer een Staat de renten zijner schulden niet voldoet, noch het

crediet, noch de vrees in staat zijn, den achteruitgang der waarde der schuldbekentenissen tegen te houden.

Na deze voorafgaande beschouwingen gaan wij over tot ons eigenlijke onderwerp, namelijk: de delging van staatsschulden; daar wij aannemen dat niets verderfelijker is voor eenen Staat, dan staatsschulden te scheppen, niets raadzamer dan den schuldenlast, onder welke voorwendsels ook niet te verzwaren, niets veiliger en voor 's volks welzijn doelmatiger, dan de bestaande staatsschulden te delgen.

HOOFDSTUK II.

DELGING VAN STAATSSCHULD DOOR VERMEERDERING VAN INKOMSTEN.

Zeer verschillend zijn de wijzen waarop de middelen tot delging van staatsschuld kunnen gevonden worden. Zij kunnen worden verkregen door vermeerdering van inkomsten, door het veranderen der verbindtenissen, door den vorm zelven waarin de leeningen worden aangegaan, door bepaaldelijk daartoe opgerigte fondsen, eindelijk door het niet voldoen aan de eenmaal aangegane verbindtenissen. Die verschillende wijzen zullen wij achtereenvolgens nagaan. Dit hoofdstuk zij bepaaldelijk gewijd aan de middelen, die voortspruiten uit eene vermeerdering van inkomsten, hetzij deze in de opbrengst door middel van belastingen, hetzij in de opbrengst door verkoop van eigendommen, hetzij in uitkeeringen van andere natien bestaan.

§ 1.

Gewone belastingen.

De meest gewone, de meest zekere, maar ook de langzaamste weg om eene staatsschuld te vernietigen is die, welke, door het overschot van de gewone jaarlijksche inkomsten boven de jaarlijksche uitgaven voor de gewone dienst daartoe aan te wenden, bewerkstelligd wordt. Dit overschot wordt dan door de Regering aangewezen tot inkoop van schuldbekentenissen op dat tijdstip, dat voor zulke inkoopen het geschiktste is, of ter aflossing derzelve als de koers boven pari is, met het doel om die schuldbekentenissen te vernietigen. Daardoor wordt telken jare de staatsschuld kleiner, de verschuldigde renten minder, en bij dezelfde belastingopbrengst de sommen grooter, die tot inkoop en vernietiging van staatsschuld kunnen worden besteed; welk voordeel niet gering te schatten is.

Doelloos en dus nutteloos komt het ons voor in de geschiedenis de voorbeelden aan te wijzen, van de op zulk eene wijze vernietigde staatsschuld: vooreerst omdat zij ten allen tijde in meerdere of mindere mate is in toepassing gebragt, en ten tweede omdat de werking van dat stelsel zoo hoogst eenvoudig is, dat het door geene voorbeelden uit het dagelijksch leven behoeft toegelicht te worden. Wij wijzen alleen op het voorbeeld van Nederland wat het in de laatste jaren gedaan heeft, door bezuinigingsmaatregelen en herhaalde inkoopen van schuldbewijzen, met de overschotten uit de gewone staatsinkomsten geput. Wij bepalen ons dus met de

voor- en nadeelen van dit sijsteem te overwegen, de questien die het aanbiedt te onderzoeken, en de oordeelen van mannen van de wetenschap mede te deelen.

I. De voordeelen die eene schulddelging, door het overschot, uit de jaarlijksche inkomsten boven de jaarlijksche uitgaven gesproten, daartoe aan te wenden, aanbiedt, zijn van veel gewigt; want die wijze van schulddelging gaat zeer geleidelijk. Doordat de hoeveelheid in te koopen schuld, niet zeer groot tegelijk kan zijn, ondergaan de effecten geene al te snelle en groote rijzing, om na korten tijd weder evenveel te dalen. Groote schokken worden vermeden, omdat de vraag gering is, al gebeurt het ook menigmaal dat de koersen iets worden opgedreven, wanneer men weet dat de Regering inkoopen doen zal. Hetzelfde kan gezegd worden, als wij de andere zijde beschouwen: ook het volk wordt niet te sterk gedrukt door te hooge belastingen: alles blijft in eenen normalen toestand: er wordt niet te veel geëischt van velen, om enkelen te bevoordeelen, hetgeen het geval zoude zijn, als de effectenhouders plotseling hooge prijzen konden bedingen.

Deze wijze van schulddelging gaat zeker. Telken jare toch wordt er een zeker gedeelte der staatsschuld gedelgd, hetgeen telkens het vooruitzigt geeft en grooter doet worden om minder belastingen te heffen, dus om het volk meerdere welvaart en bloei te schenken. In hoe verre of het raadzaam is, vooral in den beginne reeds belastingen in te trekken, zullen wij later onderzoeken; genoeg zij het dat men, ware het noodig belastingen afschaffen en

alzoo grooteren bloei aan het rijk verzekeren kan, hetgeen groote waarborgen geeft om met de schulddelging te kunnen voortgaan.

Echter staat tegen deze voordeelen het volgende nadeel over. Het is toch eene zeer langzame wijze van schulddelging. Ware er een altoosdurende vrede denkbaar, dan zoude deze overweging niet opgaan, maar de geschiedenis leert, dat althans tot nog toe de jaren van oorlog menigvuldiger zijn dan die van vrede. Daardoor wordt dit nadeel geboren, dat er te weinig wordt afgelost in vredestijd, in vergelijking van de hooge sommen, die gedurende oorlogstijden weder worden opgenomen. Om met enkele cijfers de waarheid dezer stelling te staven, nemen wij Engeland in de voorgaande eeuw tot voorbeeld (1).

In 1714, bij de troonsbeklimming van GEORGE I, bedroeg de Nationale Schuld	£	54,145,363,
waarvan onder zijne Regering werd afbetaald	»	2,053,125.
Zij bedroeg dus in 1727	£	52,092,238.
Van 1727, tot den vrede van Parijs in 1763, werd er schuld aangegaan tot een bedrag van	»	86,773,192,
zoodat zij in dat jaar bedroeg . . .	£	138,865,430.
Gedurende den vrede, tot 1775, werd er weder afbetaald	»	10,281,795,
	£	128,583,635.
Om gedurende den Amerikaanschen oorlog in 11 jaren op te nemen .	»	121,267,993.
Bedrag der schuld in 1786	£	249,851,628.

(1) Mc CULLOCH, Taxation and the Tunding System, p. 434.

Tot 1793 werd afbetaald	£	5,411,322,
zoodat zij op dat tijdstip bedroeg .	£	244,440,316.
Eindelijk kostte de oorlog met Frankrijk dezen Staat	»	603,842,171.
	£	848,282,487.

HAMILTON toont aan (maar zijne getallen verschillen van die van Mc CULLOCH) dat Engeland van 1689—1812, in 62 oorlogsjaren, £ 618,000,000 opnam en in 61 vredesjaren £ 38,909,000 afbetaalde.

Deze cijfers mogen voldoende zijn. Elke andere Staat leert dezelfde waarheid, die, hoe bedroevend ook, niet uit het oog mag worden verloren. Het langzame van de bewerking en het onzekere, om voortdurend rust en vrede in een land te bewaren, staan deze wijze van schulddelging in den weg.

II. De eerste vraag, die zich bij deze wijze van schulddelging opdoet, is deze: Mag eene Regering belastingen boven het noodzakelijke voor de gewone dienst blijven heffen om schulden te delgen, hetgeen in den eigenlijken zin des woords geschiedt, wanneer het overschot der inkomsten tot vernietiging van schulden wordt aangewend? Is zulks in het ware belang van het volk aan te raden? Moet het overschot van het afgeloopene jaar niet reeds terstond in het volgende jaar tot vermindering van belastingen worden aangewend? Want, indien de belastingen niet worden verminderd, blijft het volk even sterk gedrukt en lijdt het levende geslacht ten voordeele van het toekomende. Is zulks aan te raden, te wettigen? Wij gelooven van ja, vooreerst omdat staatkunde en staathuishoudkunde dringend

gebieden voor de nakomelingschap te zorgen, het welzijn van den Staat te behartigen, en eene spaarzame, boven eene verkwistende huishouding van Staat te stellen (1). En in de tweede plaats, omdat een geslacht niet bij lijnen is af te bakenen, omdat elk geslacht, dat het vroegere verdringt en door het latere weder op zijne beurt verdrongen wordt, inderdaad met beide tegelijk in aanwezen is, omdat de geslachten in elkander loopen, en alzoo het tegenwoordige geslacht reeds eenigermate in de voordeelen deelt, die het voor het toekomende in grootere mate voorbereidt.

Eene tweede vraag spruit uit de eerste voort. Mag eene Regering, wanneer de staatsuitgaven niet zoodanig verminderd zijn, of de inkomsten niet in die mate zijn toegenomen, dat er een overschot in de schatkist is, hoogere belastingen heffen, om haar doel te bereiken, als zij eene geregelde schulddelging jaarlijks wil doorzetten? Wij zouden meenen dat het de taak van eene verstandige regering is, om de tijdsomstandigheden in aanmerking te nemen, of zulks zonder veel nadeel voor het volk geschieden kan; ofschoon wij, om de bovengenoemde gronden als hoofdregel zouden willen stellen: beter is eene geregelde schulddelging met tijdelijk verhoogde belasting, dan geene schulddelging om de belastingen niet op te voeren.

---

(1) Spaarzaam toch is evenzeer de man die geld oplegt, als die schuld afdoet; verkwistend evenzeer de man die zijne uitgaven vermeerdert boven zijn vermogen, als die zijne inkomsten laat verloren gaan. —

Alles lost zich dus in deze hoofdvraag op: Wat weegt voor het welzijn des volks zwaarder, de gedurige schoon geringe vermindering der staatsschuld, of de meer aanzienlijke ontheffing van belastingdruk.

Indien er belastingen worden afgeschaft zullen de tijdelijke voordeelen voor een volk grooter zijn: maar deze voordeelen gaan voorbij, en zijn verloren: het delgen van staatsschuld brengt blijvende voordeelen voor een volk te weeg, die gewigtiger worden naarmate er jaren verloopen.

Aan de andere zijde evenwel leggen de belastingen zoowel om de formele als om de finantiële bezwaren, groote hindernissen aan de ontwikkeling van handel en nijverheid in den weg. De daardoor veroorzaakte mindere bloei van dezelve, doet een volk, zoo niet achteruitgaan noch stilstaan, dan toch zeker niet zoo ontwikkelen als het onder andere omstandigheden zou kunnen doen. Het zal grootere moeite hebben om in de noodige staatsbehoeften te voorzien. Daarentegen zal welligt dat volk, waar de vrijheid van handel sterk begunstigd wordt, gemakkelijk de belastingen kunnen opbrengen, zoowel haar die voor de dagelijksche behoeften als haar die voor de rentebetaling der staatsschuld noodzakelijk zijn.

Wat moet dus het antwoord op de gestelde vraag wezen? Het letten op de tijdsomstandigheden en den toestand eens volks, zal doen zien welke maatregelen in toepassing moeten gebragt worden. Is er een batig saldo in kas en lijdt het volk zwaar onder den druk der vroegere, reeds zoo hoog opgevoerde belastingen, gelijk thans bij ons het geval is, dan

zal eene vermindering dier lasten voor het welzijn der natie wenschelijk zijn. In het tegenovergestelde geval moet aan eene poging tot schulddelging de voorkeur worden gegeven.

Niet ongepast moge het zijn hier het gevoelen van twee schrijvers aan te halen, hoe zij ten aanzien van Nederland over de betrekking van zijne staatsschuld met zijnen handel denken. Mc CULLOCH zegt: (1) „The funding system has been almost universally adopted, to be as universally abused. — It was carried to a great extent in Holland; and we have already seen that it is to it, or rather to the excessive taxation in time of peace which it occasioned, that the law rate of profit in that republic, and the decline of her fisheries, manufactures, and commerce are mainly to be ascribed." En de schrijver van La Richesse de la Hollande (2) zegt: „Nous avons remarqué que l'accroissement successif des impôts, et la nécessité de faire des emprunts ont concouru plus que toute autre cause, à faire decroître le commerce de la Hollande. C'est là une suite inévitable surtout des emprunts."

III. Wij besluiten deze paragraaph met de meeningen der staathuishoudkundigen op te geven. In het algemeen kan hun gevoelen in deze trekken worden uitgedrukt. SMITH, SAY, RICARDO en andere schrijvers der voorgaande eeuw zijn sterk voor het heffen van belastingen geneigd; zij willen zelfs dat de Staat bij hooge uitgaven belastingen heffe in plaats van

(1) MAC CULLOCH, p. 425.
(2) II, p. 201.

leeningen te sluiten. Enkelen, als b. v. HUME, komen tegen die meening uitdrukkelijk op; terwijl de schrijvers der laatste jaren, ofschoon zij de belastingen goedkeuren, hunne stem geven tegen te hooge belastingheffing met het doel om schulden te vernietigen, op grond dat daardoor de nijverheid te zeer gedrukt wordt en het zelden gebeurt dat zulk eene wijze van schulddelging in den gewonen loop der gebeurtenissen lang kan worden volgehouden.

VAUBAN (1) spreekt aldus: „Ce moyen (de la Dîme royale) est encore sûr pour l'acquit des dettes de Sa Majesté, pour le rachat des engagements de la Couronne et pour le remboursement des charges de l'État, même des rentes créées sur l'Hôtel-de-Ville de Paris, qu'il est bon de diminuer le plus qu'il sera possible."

BOISGUILLEBERT (2) prijst zelfs de belastingen, en geeft als reden dat er geene armen in Holland gevonden worden, op: „que ce peuple ne souffre point d'injustice dans la répartition des impôts et ne laisse pas d'être le plus riche État de l'Europe en égard à sa situation. Et quoique les impôts y soient excessifs, de manière qu'on ne craint point de dire qu'il contribue six fois plus pour les charges publiques que ne fait à proportion la France, cependant il ne se trouve point un seul pauvre dans tout cet état: et c'est cette importante maxime, qui faisait dire à Mécénas, en parlant à Auguste, qu'aucunes per-

(1) Dîme royale (Econ. Fin. van E. DAIRE, I, p. 105.)
(2) Détail de la France, ibid. p. 221.

sonnes non pas même les pupilles ne devaient être exemptes des Tailles et impositions publiques."

Voorzeker eene beschouwing die nog al als overdreven kan worden aangemerkt.

Mc CULLOCH in het begin van zijn aangehaalde werk zegt, dat het onnoodig is door lange bewijsredenen het nut of liever de noodzakelijkheid aan te toonen, om tot welzijn van het algemeen belastingen te heffen. Evenwel, gaat hij iets verder voort: „Though taxation be necessary, it should always be kept within the narrowest limits." Hij ontkent het voordeel van hooge belastingen, hoewel hij erkent dat zij in eenen bloeijenden staat niet drukkend zijn, hetgeen hij door het voorbeeld van Engeland bewijst. Op bladz. 408 haalt hij zelfs het voorbeeld van Ierland aan, dat minder dan eenig land in Europa in evenredigheid van zijnen rijkdom door belastingen gedrukt wordt, terwijl hij er van beweert „that they would have been better off, had they been subjected to the taxes imposed in Britain." En niettegenstaande deze gevoelens, wenscht hij niet door verhoogde belastingen de staatsschuld gedelgd te zien. „The imposition of new taxes," zegt hij, (1) „is always unpopular; but the suspension of the payment of the debt by mortgaging the surplus revenue or sinking fund, occasions no inconvenience to any one. Although taxation were kept up for ten or a dozen years — the progress made in the reduction of the debt would not be very considerable. On the contrary we incline to think, that the national in-

(1) Mc CULLOCH, 476, 477.

terest will be best promoted by reducing tanation to the sum necessary to meet the public exigencies."

In korte woorden drukt RAU (1) zijn gevoelen aldus uit: „Der Wunsch, die Staatsschuld zu beseitigen, darf die Regierung nicht verleiten, dem Einkommen des Volkes allzu grosse Summen zu entziehen, vielmehr muss man sich auf eine allmählige Abzahlung der Schuld mit denjenigen Hülfsmitteln beschränken, die sich, ohne die Grundsätze der Besteuerung zu verletzen, jährlich aus dem Volkseinkommen ziehen lassen."

Wij meenen hiernevens ook een gedeelte van een rapport door den secretaris der schatkist van de Vereenigde Staten in 1796 uitgebragt te moeten doen volgen (2): „To extinguish a debt which exists, and to avoid contracting more, are ideas almost always favoured by public feeling and opinion; but to pay taxes for the one or other purpose, which is the only means to avoid the evil, is always more or less unpopular. These contradictions are in human nature; and the lot of a country would be enviable indeed in which there were not always men ready to turn them to the account of their own popularity."

§ 2.

Buitengewone belastingen.

Een enkel woord zij voldoende om aan te toonen wat men door buitengewone belastingen te verstaan

(1) K. H. RAU, Finanzwissenschaft, II. p. 318.
(2) M^c CULLOCH, p. 427.

hebbe. Het zijn heffingen die tijdelijk of in eens tot een zeer aanzienlijk bedrag den ingezetenen des rijks bij wijze van hoofdgeld worden opgelegd. Niet schaarsch zijn de voorbeelden in de geschiedenis, dat zulke belastingen aangewend worden om buitengewone uitgaven te dekken, om den Staat te redden, om te voorzien in aanzienlijke tekorten. Geen voorbeeld (behalve het hier beneden vermelde) is ons echter bekend, dat zij ooit aangewend zijn, om eene staatsschuld hetzij gedeeltelijk, hetzij geheel te delgen. Wij moeten er echter van gewagen, omdat er theoriën van bestaan, die om hare onuitvoerbaarheid echter nooit in praktijk gebragt zijn. Zij kunnen tot drie klassen gebragt worden:

a. Belastingen op het inkomen van een zeker aantal pCt., waardoor na eenige termijnen de staatsschuld gedelgd is.

b. Belastingen op het inkomen, waardoor de staatsschuld in eens geheel gedelgd wordt.

c. Verdeeling der staatsschuld over al de ingezetenen, naarmate elk hunner in de belastingen draagt.

Elk dezer vormen zullen wij kortelijk nagaan.

a. Buitengewone belastingen zijn uit hunnen aard zoo groot, dat zij moeijelijk anders dan of van het inkomen of van het vermogen der burgers kunnen geheven worden: vooreerst omdat de belastingschuldigen zich niet door het niet gebruik maken van het belastbare voorwerp aan de betaling kunnen onttrekken; ten andere, omdat de regering dan in staat is meer, dan op eenige andere wijze te bepalen, welke som zij krijgen kan en hoe zij die krijgen moet. Naarmate nu

het aantal jaren, waarin men zich voorstelt de schuld te delgen, grooter is, zal de belasting geringer en minder drukkend zijn. PEBRER in zijn Hist. Fin. II. 342 (1), geeft een plan aan de hand om ter aflossing der Engelsche staatsschuld 9¼ pCt. op het geheele vermogen te heffen, op alle bezoldigingen, renten van staatseffecten en het inkomen van hen, die voor hunnen arbeid geen kapitaal behoeven. Een ander Engelsch geleerde slaat eene belasting van 20 pCt. op het vermogen en 50 pCt. op elk inkomen voor. Bijna onnoodig is het te zeggen hoe zulk eene belasting niet alleen tegen den geest der natie, maar ook in strijd met haar welbegrepen belang zijn moet. De te groote opofferingen, gesteld dat zij gebragt werden, moeten ongetwijfeld eenen gevoeligen slag aan handel en nijverheid toebrengen, daar zoo vele kapitalen in korten tijd aan dezelve worden onttrokken. Het bestaan van het grootste gedeelte der ingezetenen wordt geknakt zoo niet vernietigd, het land met ontvolking of armoede bedreigd, zoodat in dit geval het hulpmiddel erger dan de kwaal wezen moet. — Maar zou de Staat van zijnen schuldenlast ontheven, dan niet later door groote vermindering in de gewone belastingen te brengen, en andere hulpmiddelen ter bevordering der nijverheid aan te wenden, het volk in deszelfs vorigen bloei kunnen herstellen of nog tot hoogere welvaart opvoeren? Dit zou welligt na jaren kunnen geschieden; maar zeker zou het tegenwoordige geslacht van zijne kapitalen beroofd, verlamd als het ware boeten door de

---

(1) RAU, II. P. 318.

verkeerd begrepene maatregelen. Deze beschouwingen mogen in het algemeen gelden: wij kunnen echter onze meening niet terughouden, dat naar de verschillende toestanden eens volks, zulk een maatregel soms zeer te laken is, soms zelfs aan te raden. Voor het geval, b. v., dat een Staat in evenredigheid van zijnen rijkdom, handel en van zijn fabriekwezen eene zeer geringe staatsschuld heeft, zou de maatregel onzes inziens aanbevelenswaardig zijn. De vraag blijft evenwel altijd over hoe zij in werking kan worden gebragt, daar het volk uit den aard der zaak tegen zulk eene belasting zeer zal ingenomen zijn, en het invorderen van dezelve met vele moeijelijkheden moet gepaard gaan.

b. Van veel grootere bezwaren vergezeld, ja bijna onuitvoerbaar zijn de belastingen, die wij in de tweede plaats noemden, om de geheele staatsschuld in eens te delgen. Gewigtige vragen doen zich bij dit punt voor.

Drie gevallen moeten wij vooreerst onderscheiden.

1°. De staatsschuld kan grooter zijn dan het bedrag van de gezamenlijke vermogens der inwoners van het rijk.

2°. De staatsschuld kan dat bedrag evenaren.

3°. De staatsschuld kan geringer dan dat bedrag zijn.

Waarom een Staat in het eerste geval kan blijven bestaan, en niet, gelijk een burger uit de zamenleving verdreven wordt, evenzeer in de rij der volken zijn aanwezen verliest, hebben wij in onze inleiding aangetoond (1). Evenwel valt hier op te

(1) Rubriek: Bestaan der staatsschulden.

merken dat, wanneer de staatsschuld zoo gestegen is, dat de staatsburgers de renten niet meer kunnen opbrengen, een bankroet het noodzakelijke gevolg zijn moet. In dezelfde reden is het verschijnsel te zoeken, dat een Staat in het tweede geval verkeerende, niet arm maar zelfs rijk kan wezen. Men moet echter hier niet uit het oog verliezen, dat in deze beide gevallen, de positive en negative kapitalen, schatbare kapitalen zijn, die men tot eene geldsom herleiden kan en welker waarde volkomen kan worden aangegeven, zoo wij althans de mogelijke rijzing of daling der begrootte voorwerpen in dezen uitsluiten. Maar een volk is ook in het bezit van onstoffelijke waarden, die niet tot eene geldsom zijn terug te brengen, en die toch inderdaad kapitalen daarstellen, b. v. de arbeid. Op deze kapitalen berust juist het crediet, dat zoo veel te grooter zijn zal, naarmate een volk meer nijverheid en arbeidzaamheid aan den dag legt.

In het eerste geval nu is het niet mogelijk dat de schuld gedelgd wordt.

In de beide laatste zou het kunnen geschieden, indien namelijk de uitvoering mogelijk is.

2o. In het tweede geval moeten wij weder twee punten onderscheiden, namelijk: de leening is of gesloten buiten 's lands en de schuldbrieven zijn dus in het bezit van vreemdelingen, of de leening is binnen 's lands en buiten 's lands aangegaan, en de schuldeischers van den Staat zijn ingezetenen en vreemdelingen. Indien de geheele schuld binnen 's lands is aangegaan, is dit geval niet denkbaar. Wat zal nu het gevolg zijn, indien de schuld, die

de rijkdommen der ingezetenen evenaart, geheel gedelgd wordt? Elk moet 100 pCt. van zijn vermogen opbrengen: hij moet dus alles verkoopen wat hij heeft: hij moet dus een non-valeur worden: want wat beteekenen krachten en tijd, indien de middelen ontbreken om door zijne krachten en met zijnen tijd productief te worden. De geheele Staat moet dus eigenlijk bij deelen verkocht worden: het opgebragte geld gaat in handen der schuldeischers over, die ook zeker de koopers van het verkochte worden moeten. In het geval dus, dat de vreemdelingen alleen bezitters der schuldbrieven zijn, gaat de Staat met al zijne bezittingen in handen dier vreemdelingen over; in het geval, dat zoowel vreemdelingen als ingezetenen de schuldbrieven bezitten, evenzeer, daar de binnenlandsche houders wel voor hunne effecten geld bekomen, en daarmede de verkochte goederen kunnen inkoopen, maar dan ook weder op hunne beurt de 100 pCt. van hun vermogen moeten opbrengen: hetgeen hetzelfde is als dat zij hunne effecten, zonder iets terug te ontvangen, in de schatkist brengen. De schulddelging heeft dus plaats ten voordeele van buitenlanders, om al de bewoners des rijks in volslagene armoede te storten. Zoude zulk eene wijze van schulddelging mogelijk zijn? Wij gelooven het niet, maar al ware zij het, wij meenen dat zij boven alle bedenking is af te raden.

3°. Wat zal in de derde plaats gebeuren, als de staatsschuld geringer is dan het vermogen der ingezetenen?

Indien er maar eenige pCten moeten worden op-

gebragt van het vermogen, zal bij geheele schulddelging hetzelfde plaats vinden, wat wij zoo even onder n°. 2 hebben aangetoond, met die beperking echter, dat niet het geheele kapitaal, maar zooveel pCt. van het kapitaal als er belasting geheven wordt, in handen der schuldeischers overgaat. Dus zullen of de vreemdelingen, of enkele leden der maatschappij in het bezit dier kapitalen geraken. Het voordeel ligt ook hier weder geheel aan de zijde van vreemde schuldeischers, daar deze niet in de belasting deelen, en dus geene verandering in hun vermogen ondervinden, terwijl de ingezeten, die schuldeischer van den Staat is, evenzeer (ceteris paribus) als andere ingezetenen des rijks, zijn deel in de belasting betalen moet, en vermindering in zijn vermogen ondervindt.

Mogen deze beschouwingen reeds leiden tot het besluit dat zulk eene wijze van schulddelging zeer nadeelig werkt, andere bijkomende bezwaren versterken dat oordeel nog meer. Het verkoopen toch van zoo vele eigendommen zal derzelver waarde aanzienlijk doen dalen, terwijl de ophanden zijnde aflossing der nationale schuld de schuldbekentenissen in waarde evenzeer zal doen stijgen. Staat de koers der effecten à pari of boven pari, dan is zeker zulk eene rijzing minder te verwachten: evenwel kans tot daling bestaat er niet, zoodat derhalve in elk geval de houders der effecten indirect tegenover de overige ingezetenen des rijks bevoordeeld worden, en zonder nog op het bedrag der belasting te letten, wordt aldus een groot vermogen aan de menigte ontnomen, om het aan enkelen te geven. Het komt ons voor dat deze overweging alleen voldoende is, om zulk

eene wijze van schulddelging niet als eenen goeden regeringsmaatregel aan te bevelen.

Hoe dus ook de verhouding moge zijn van het bedrag der staatsschuld tot het vermogen der ingezetenen, wij achten een geheele delging van schuld op één tijdstip onuitvoerbaar en niet wenschelijk, om de te groote schokken die zij in het maatschappelijk leven te weeg brengt.

ARCHIBALD HUTCHESON is de eerste ontwerper van zulk een delgingsplan geweest, hetgeen hij tijdens de regering van GEORGE I, het staatsbestuur aanbood (1). RICARDO heeft dit plan sterk voorgestaan. „Rembourser toute notre dette," zegt hij (2), „ou une partie de notre dette, c'est, à notre avis un acte fort salutaire." Hij lost de zwarigheid, die uit de vele verkoopen zou ontstaan, op, door te stellen dat de schuldeischers van den Staat hunne kapitalen aan de kooplieden en fabrijkanten zullen leenen, om deze in staat te stellen hunne betalingen aan de schatkist te doen, zonder dat zij eenige stoornis in hun bedrijf zullen ondervinden. Er zal dus slechts eene verplaatsing van kapitalen geboren worden, zonder dat er eenige tusschenkomst van den Staat noodzakelijk wordt. — HUME bestreed den eersten ontwerper op het oogenblik toen de staatsschuld slechts £ 50 millioen bedroeg; hoeveel te meer waarheid zouden zijne stellingen nu bevatten. Ook Mc CULLOCH (3) verklaart zich tegen deze wijze van schuld-

(1) Mc CULLOCH, p. 474.
(2) Essai sur le système des des dettes consolidées et sur l'amortissent (Collection des prin. Econ. XIII. p. 745.)
(3) Mc CULLOCH, p. 476.

delging, en eindigt met deze woorden: „The chances, indeed, are ten to one that any bonâ fide attempt on the part of Government, to carry it into effect would end either in bankruptry or revolution."

c. De derde wijze om aldus eene staatsschuld in eens te delgen, is niet alleen bijna onmogelijk en niet wenschelijk, maar zelfs schadelijk. Wij splitsen haar in twee deelen:

1°. Splitsing der staatsschuld in zoo vele ongelijke deelen als er belastingschuldigen zijn, zoodat ieder percentsgewijze zijn aandeel in de staatsschuld te betalen krijgt, naarmate hij in de belastingen betaalt.

Met een voorbeeld willen wij deze theorie ophelderen.

Stellen wij eene staatsbegrooting, waarop de som van *f* 35,000,000 voor de rentebetaling der staatsschuld is uitgetrokken, terwijl die staatsschuld *f* 1200,000,000 bedraagt; gesteld nu dat de staatsinkomsten door middel der belastingen *f* 70,000,000 bedragen, dan moet elk, daar dus de renten bijna 50 pCt. van de inkomsten bedragen, 50 pCt. van hetgeen hij in de belastingen draagt, meerder betalen. Het behoeft niet vermeld te worden, dat hij aan de andere zij de 50 pCt. minder betaalt, daar de Staat nu zooveel minder te heffen noodig heeft. Gesteld nu dat A. *f* 400 in alles in de belastingen draagt, dan zal hij jaarlijks *f* 200 aan renten moeten uitbetalen en zal er op zijnen naam, een kapitaal van *f* 6600 ongeveer, de renten (wat hier het geval is) tegen 3 pCt. gerekend, van de staatsschuld worden overgeschreven. Hij betaalt dus, in plaats van de schatkist, aan de houders der effecten *f* 200.

Voordeelen komt het ons niet voor dat dit systeem heeft: want het is inderdaad geene schulddelging, maar eene schuldverplaatsing; de druk voor de ingezetenen blijft dezelfde.

De nadeelen er van zijn vele: vooreerst is het bijna ondoenlijk, ja geheel onmogelijk door het stelsel der indirecte belastingen te bepalen, wat elk in de belastingen draagt; maar gesteld dat zulks kon berekend worden, dan nog is het van de arbeidende klasse, die bij zeer geringe deelen veel in de belastingen draagt, niet te vergen een groote som in eens te betalen.

Schadelijk is het ook voor de houders der effecten; van wien krijgen zij hun geld? zekerheid hebben zij weinig of niet. De waarde van hunne schuldbekentenissen, die zulk eenen grooten waarborg in het crediet van den Staat vindt, missen zij bij enkele personen.

Daarenboven komt het, ons althans, ondoenlijk voor, de staatsschuld alzoo te splitsen; en al ware dit ook weder te bewerkstelligen, dan nog zou die handeling dat onregtvaardige in zich bevatten, dat elk die tot schuldenaar was gemaakt van de houders der effecten, ieder jaar even veel zou moeten betalen, terwijl elk individu in den regel het eene jaar veel meer betaalt dan het andere.

Op deze gronden verwerpen wij dit systeem.

RAU (1) koestert hetzelfde gevoelen. Hij zegt: „Wir sprechen die Verwerflichkeit aller derjenigen Entwürfe zur plötzlichen Aufhebung der Staats-

(1) RAU, Finanzwissenschaft, II. p. 318.

schuld aus, bei denen die Last den jetzigen Steuerpflichtigen aufgeburdet werden sollte, es sei nun durch die Ueberweisung der Schuld an die sämmtlichen Staatsburger nach dem Steuerfüsse" etc.

Niettegenstaande al het bovengezegde wijst echter de geschiedenis een voorbeeld aan, dat dit stelsel met goed gevolg in werking gebragt is, namelijk van de stad Kanth in Silesiën, die hare stedelijke schuld onder de burgers verdeelde, welke door hen werkelijk werd afbetaald (1).

2°. Splitsing der staatsschuld in gemeenteschulden. De grond van dit stelsel is hetzelfde, als van het vorige; elke gemeente krijgt zoo vele aandeelen in de staatsschuld te betalen, als zij thans in de belastingen deelt, op dezelfde percentsgewijze berekeningen.

Ook deze wijze van staatsschulden kan niet baten. De schuld wordt evenzeer slechts verplaatst; en de verdeeling geeft meer aanleiding tot moeijelijker en bezwarender bestuur in de betaling der renten.

Volgens RAU schijnt men in Pruissen aan zulk een plan van schulddelging gedacht te hebben: evenwel is het niet ten uitvoer gebragt.

§ 3.

Verkoop van staatseigendommen.

Door staatseigendommen worden in het algemeen verstaan al de roerende en onroerende goederen die een Staat bezit, benevens eenige regten die hij uitoefent. Hieronder zijn ook begrepen de kroondomei-

---

(1) RAU, Finanzwissenschaft, p. 316.

meinen; wij zonderen deze evenwel geheel af, daar zij over het algemeen als onvervreemdbaar kunnen worden beschouwd. Die eigendommen nu, werpen voordeelen af, die zoowel tot schulddelging als tot vermindering der jaarlijksche belastingen kunnen aangewend worden. Maar zij kunnen ook geheel verkocht worden, en de opbrengst van dien verkoop tot onmiddelijke schulddelging worden besteed, en dit is het, wat wij hier bepaaldelijk op het oog hebben. Van weinig belang kan het geacht worden te onderzoeken of die sommen tot schulddelging of wel tot andere einden moeten worden aangewend. Voldoende zij het hier te zeggen, dat zij tot schulddelging kunnen besteed worden, en dat zulk eene plaatsing van buitengewone inkomsten aanbevelenswaardig is. Van meer belang komt het ons voor nategaan, of een verkoop van domeinen met het doel om schuld te delgen, al of niet wenschelijk is.

I. Vooraf echter moeten wij nagaan, in welke landen staatseigendommen verkocht zijn, en onder welke vormen zulks geschied is.

Die vormen kunnen tot drie gebragt worden.

a. Directe verkoop der domeinen, waarvan de geheele opbrengst in 's Lands schatkist komt. Dit heeft plaats gehad in Engeland; het Land, dat reeds vroegtijdig op oeconomische gronden gemeend heeft, minder uit belang voor de schatkist, dan wel voor het algemeene welzijn van den Staat, al de bezittingen te moeten verkoopen, met uitzondering alleen der bosschen, waarin het in hagchelijke tijden eene hulpbron meende te zullen vinden, terwijl deze even goed en beter door het staatsbestuur,

dan door bijzondere personen konden worden bearbeid. Dit zelfde beginsel omtrent de bosschen heerscht thans in Frankrijk.

Wij kunnen hier bijvoegen het raads- en burgerschaps-besluit van 28 Januarij 1830 van de stad Hamburg, waarbij bepaald werd, jaarlijks Mk. Ct. 100.000 = *f* 71.000 Obligatiën in te lossen, en daartoe de opbrengst van den verkoop der staatseigendommen aan te wenden (1). Evenzeer als de verkoopingen van Domeinen, die onder BUONAPARTE in Frankrijk plaats hadden, en ruim 32 millioen opbragten. Ook de verkoop van Louisiana door Frankrijk voor 15,000,000 dollars in 1803, en van Florida door Spanje in 1819 aan de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, verdient hier vermelding. — Na 1840 vooral is men ook bij ons voortgegaan, om à fur et à mésure de Staatsdomeinen te verkoopen, en de Wet van 29 Aug. 1848 (Stbl. N°. 39), *omtrent den verderen verkoop van Domeinen*, heeft den verkoop van alle domein vastgesteld.

b. Afstand der domeinen aan bijzondere inrigtingen, b. v. Amortisatiefondsen, om over dezelve geheel te beschikken, hetzij door de vruchten van dezelve, hetzij door de geheele opbrengst door middel van verkoop tot delging van schuld te besteden. Zulks is in Nederland bij de instellling van het Amortisatie-Syndicaat, bij de Wet van 27 Dec. 1822 (Stsbl. N°. 59) geschied.

Van Frankrijk meldt WEEVERINGH het volgende (1): „Het Amortisatiefonds was de bewaarplaats

(1) WEEVERINGH, II, p. 431.

(2) Ibid., II, p. 406.

geworden van de fondsen, die tot vermindering der schuld moesten dienen, enz. — Al deze kapitalen zijn van tijd tot tijd verbruikt geworden — en daarvoor in de plaats gegeven — overgedragen domeinen."

Op 1 April 1814 bezat het eene waarde van:

aan onverkochte domeinen.	*f* 38,557,500
en aan verkochte domeinen.	„ 26,393,000
te zamen. . . .	*f* 64,950,500

c. Het vestigen van een verband op de Domeinen ten behoeve van eene te sluiten leening.

In den strengsten zin genomen, maakt een verband van domeinen wel geen deel van onze beschouwingen uit: wij meenen er echter van te moeten spreken, omdat zulke verbondene eigendommen bij schorsing der betaling evenzeer moeten verkocht worden, zoo niet tot delging, dan toch tot dekking van schuld, en dat zij in dat geval toch inderdaad schuld delgen, al blijft de voor de leening bestaande staatsschuld zijn normaal cijfer behouden.

Deze handelwijze is zeer dikwijls toegepast. Wij wijzen alleen op de volgende voorbeelden:

In Baden werd in 1848 en 1849 eene leening, groot fl. 4,000,000, aangegaan onder verband der domeinen; en onder hetzelfde verband had die Staat op 1 Jan. 1852 eene schuld van fl. 12,000,000.

Van 1764—1785 werden er door Denemarken onderscheidene geldleeningen in Nederland gesloten onder speciaal verband van de krooneigendommen.

In 1795 werd in Frankrijk onder anderen eene gedwongene leening van 600 millioen franken gesloten,

waarvoor de assignaten in betaling werden aangenomen. Het overschot dier assignaten werd tot $\frac{1}{3}$ van het nominaal bedrag teruggebragt en in mandaten herschapen, tot waarborg van welke de domeinen gesteld werden.

In het hertogdom Nassau werd in 1837 bij het huis Rothschild eene leening aangegaan van Fl. 5,000,000, gevestigd op de domeinen (1).

II. De oeconomisch-politische gronden voor of tegen dit systeem van schulddelging zullen wij in de tweede plaats nagaan.

Vooraf zij echter aangemerkt, dat deze beschouwingen alleen gelden de eerste der bovenvermelde vormen, daar de tweede tot de rubriek Amortisatiefondsen behoort, en de derde als liggende buiten ons plan, hier slechts ordeshalve is opgenomen.

Ofschoon het oppervlakkig beschouwd voor de schatkist voordeelig moge schijnen, de jaarlijksche inkomsten van zulke groote bezittingen als de staatseigendommen zijn te behouden, en tot bestrijding der jaarlijksche behoeften aan te wenden, komt eene nadere beschouwing ons evenwel voor, voor den verkoop van domeinen te pleiten.

Wij moeten hier echter onderscheiden in:

1°. Onroerende goederen.

2°. Roerende goederen.

3°. Regten op beide.

4°. Monopoliën.

1°. De onroerende goederen kunnen in twee deelen gesplitst worden: onverkoopbare en verkoop-

(1) Weeveringh, II, p. 3, 77, 293, 486.

bare. Tot de eerste rekenen wij wegen en vaarten, landerijen en gronden tot het Departement van Oorlog behoorende, gebouwen tot 's Lands dienst voortdurend bestemd. Tot de laatste die gronden en gebouwen, welke de Staat alleen bezit om van derzelver verpachting en verhuring voordeel te trekken. Indien nu die opbrengsten meer pCt. opleveren dan de percenten bedragen, die de Staat van zijne schuld moet betalen, achten wij dien verkoop geheel ongeraden, indien wij namelijk alleen het geldelijk belang van de schatkist in oogenschouw nemen; in het tegenovergestelde geval evenwel zeer aan te bevelen. Eene andere vraag, en van veel moeijelijker beantwoording, blijft het echter, of die overweging in 's Lands welbegrepen belang geldig is. De meeste Staathuishoudkundigen zijn het toch daaromtrent eens, dat een individu veel beter geschikt is, om gronden te bearbeiden dan de Staat, dat het veel meer vruchten en inkomsten van het goed kan en weet te trekken, hetgeen voornamelijk aan beter toezigt, grootere belangstelling en daardoor aan ijveriger en werkdadiger krachtsinspanning is toe te schrijven. Mag nu de Staat zoo vele goederen den burgers onthouden, waardoor vooreerst zooveel minder burgers hun onderhoud in den Staat kunnen vinden; waardoor in de tweede plaats die goederen zooveel mindere waarde hebben, waardoor dus het Land in zooveel slechteren toestand verkeert. Wij gelooven hierop ontkennend te moeten antwoorden. Er komt hier nog dit bij, dat de schatkist voordeel trekt uit de opbrengst der belastingen, die zulke verkochte goederen opleveren, hetgeen natuurlijk niet het geval zijn kan, wanneer

zij het eigendom van den Staat zijn. Wat is dus aan te raden? Met andere woorden, de hoofdquestie komt hierop neder. Wat is voor den Lande heilzamer, gesteld dat de Staat van die eigendommen grootere voordeelen trekt, dat het de burgers zooveel voordeeliger en voorspoediger gaat, waardoor het Land zooveel meer vooruitgaat in ontwikkeling, dat de Staat hierdoor indirect grootere voordeelen bekomt, of dat de schatkist een voordeeliger saldo ontvangt? Wegen de verhoogde renten tegen de meer te bekomene belastingen op? Wij gelooven, dat er zoo fijn moet onderscheiden worden, dat het antwoord moeijelijk te geven is, hetgeen alleen door eene zeer naauwkeurige statistiek kan verkregen worden. Evenwel zouden wij geneigd zijn tot den verkoop der domeinen over te hellen, hoewel het niet te ontkennen valt, dat derzelver behoud voor den Staat in gevaarlijke tijden een zeer krachtdadige hulp tot opneming of verkrijging van gelden wezen kan.

De meeste Staten van Europa hebben hunne domeinen, zoo zij niet om andere redenen verkocht zijn, behouden; Engeland alleen heeft, gelijk wij reeds zeiden, hen op eene uitzondering na verkocht.

2°. Roerende goederen. Deze zijn over het algemeen van te weinig belang en ook te ongeschikt om verkocht te worden, dan dat zij hier verder in aanmerking behoeven te komen. Zij bestaan hoofdzakelijk in oorlogsmateriaal en dergelijke zaken, boeken, papieren en archiven in 's Lands bibliotheken, voorwerpen van kunst en zeldzaamheid in 's Lands musea, etc.

Evenwel verdienen hier de aandeelen in industriële ondernemingen eene nadere beschouwing. De Staat neemt soms, om de vestiging van eene nijverheids-onderneming mogelijk te maken, of om haar te bevorderen, aandeelen in dezelve. Zulks is b. v. geschied door de Nederlandsche Regering bij de oprigting der Nederlandsche Bank, door art. 8 van het besluit v. d. 25sten Maart 1814, nº. 105 (Stbl. nº. 40) *houdende het octrooi en reglement voor de Nederlandsche Bank*, dat het land voor 1000 actiën uiterlijk, deel deed nemen. De dividenten dier actiën zijn bij de wet van 12 Jan. 1816, art. 3, litt. f aan de Amortisatiekas afgestaan; door de wet van 27 Dec. 1822, art. 2 aan het Amortisatie Sijndicaat overgegaan, en bij de wet van 27 Dec. 1840 (Stbl. nº. 77) art. 3 weder als 's Rijks inkomsten aangemerkt. Eindelijk is bij art. 2 van de wet van 31 Maart 1847 (Stbl. nº. 15) *tot nadere regeling van fondsen vereischt tot herstel van het Nederlandsche Muntwezen* bepaald, dat die duizend actiën in het openbaar zullen worden vervreemd.

Het doel, waarmede zulke aandeelen genomen worden, bepaalt juist het antwoord, dat op de vraag moet gegeven worden: behooren deze aandeelen verkocht te worden of niet? Het kan niet twijfelachtig zijn, dat eene voor 's volks welzijn nuttige en noodzakelijke inrigting door den Staat ondersteund moet worden. Heeft zij zulk eene ondersteuning niet meer noodig, dan kunnen de aandeelen verkocht worden, vooral als deze minder voordeelen opleveren dan een gelijk kapitaal staatseffecten aan renten kost. In den regel echter kan zulks het geval

niet zijn, en zullen juist als de hulp van het land niet meer noodig is, de jaarlijksche dividenten zeer groot zijn. Moeten ook in dat geval de aandeelen verkocht worden, als door den verkoop het geldelijk belang ten nadeele van den Staat zou zijn? Wij gelooven van ja, op grond der reeds vermelde redenen. De schatkist moet niet ten koste der burgers bevoordeeld worden, de Staat moet geen handelaar en ondernemer van nijverheids-inrigtingen zijn, als het volk zijne hulp niet behoeft.

3°. Om de op N°. 1 opgegevene redenen, gelooven wij ook, dat regten op onroerende en roerende goederen, als zijnde het vruchtgebruik, erfpachtsregt, grondrenten en tienden in 's volks belang verkocht moeten worden.

Wat het heffen van tollen op vaarten en wegen betreft, gelooven wij, ofschoon wij hier niet over het stelsel van verpachtingen zullen uitwijden, dat het beter voor eenen staat is, dat hij het beheer daarvan niet zelf op zich neemt en direct de inkomsten trekt, maar zulks indirect bij wijze van verpachting aan de ingezetenen overlaat en zoo de gelden bekomt, op grond dat de staat tot invordering der penningen, door de hoogstmoeijelijke contrôle daartoe zoo weinig geschikt is.

4°. Ook over het Monopoliën-sijsteem wijden wij niet uit. Genoeg zij het hier aan te voeren, dat het in sommige landen bestaat, in andere niet, zoo als in Frankrijk en Duitschland de staat het monopolie heeft van de tabak, het zout, het buskruid, de speelkaarten en sommige voorwerpen van weelde, en in het laatste land ook gedeeltelijk de ontginning

van steenkolen- en zoutmijnen, en van den aanleg van spoorwegen.

De verkoop ook van die regten en eigendommen is niet mogelijk, waar de grondwet verbiedt aan enkele personen een monopolie in het een of ander vak uit te oefenen. De staat zou dus niet anders moeten doen dan de verkoop dier voorwerpen geheel vrij laten, gelijk het ook het vrijzinnige handelssysteem ten sterkste gebiedt, ofschoon zulks in den aanvang nadeelig voor de schatkist werken moge.

III. De slotsom onzer beschouwingen is dus deze, dat de domeinen minder uit een finantieel, dan wel uit een staathuishoudkundig oogpunt verkocht moeten worden, en dat de opbrengst dier vervreemdingen tot delging van schuld aangewend moet worden. De regels eener goede staathuishoudkunde leeren, dat de gronden verkocht moeten worden in kleine hoeveelheden tegelijk, omdat het te groote aanbod de vraag zou verminderen en dus de prijs zou doen dalen. Eindelijk moet dat tijdstip worden waargenomen, waarop hooge prijzen voor de landerijen te bedingen zijn, en moeten die gronden het eerst verkocht worden waar de bevolking het digtste is.

§ 4.

Uitkeeringen van andere natiën.

Onder de inkomsten die aan eenen Staat ten deel vallen moeten ook gerekend worden, die kapitalen welke vreemde natiën ten gevolge van vredesvoorwaarden voor aangebragte schaden in oorlogstijd, tot

vergoeding voor afgestane voordeelen verpligt zijn aan denzelven te voldoen.

De geschiedenis gewaagt, om van vroegere tijden niet te spreken van Zweden, dat bij den vrede van Munster na den dertig jarigen oorlog 5 millioen rijksdaalders van Duitschland ontving, van Nederland, dat bij den vrede van Londen in 1654 aan Engeland onderscheidene sommen betalen moest; van hetzelfde Land dat weder in 1674 bij het sluiten der vrede *f* 2,000,000 voor schadevergoeding betalen moest; van Savoye dat van Frankrijk bij den vrede van Rijswijk *f* 4,000,000 schadevergoeding ontving; van Pruissen, dat in 1806 *f* 160,000,000 en van Oostenrijk dat in 1809 *f* 250,000,000 aan Frankrijk moest voldoen; van Frankrijk dat na den val van NAPOLEON aan de verbondene mogendheden 700 millioen moest betalen; van België dat aan Nederland bij tractaat van 5 Nov. 1842 *f* 184,000,000 moest voldoen.

Moeten deze kapitalen onvoorwaardelijk tot schulddelging worden aangewend? Tot een bevestigend antwoord op deze vraag schijnt veel te pleiten, daar deze sommen, als zijnde niet regtstreeks door de natie opgebragt, als zuivere winst te beschouwen zijn. Worden zij daarentegen tot verbetering van deze of gene inrigting gebruikt, dan worden zij slechts verbrokkeld, en brengen niet altijd een dadelijk, althans geen onmisbaar nut te weeg: en worden zij belegd om uit hunne opbrengst voordeel te trekken, dan staan de voordeelen gelijk, indien nog de kosten van belegging niet in rekening worden gebragt. Vooral zal eene schulddelging wenschelijk zijn, wanneer tot

het voeren van den krijg groote leeningen zijn aangegaan. In een geval echter gelooven wij dat de bestemming dier kapitalen niet zoo onbepaald schulddelging wezen moet. Wanneer namelijk het volk, of door de hoog opgevoerde belastingen, of wel door de geledene oorlogsrampen sterk gedrukt en geteisterd is, zal eene dadelijke verligting van hetzelve, door vermindering in de belastingen te brengen, of door geledene schaden te herstellen, meer aanbevelenswaardig zijn, dan het verminderen der staatsschuld. Is zulks echter niet het geval, dan komt het ons voor, dat dergelijke gelden, buiten alle bedenking, tot aflossing van staatsschuld moeten worden aangewend.

Tot deze uitkeeringen moeten ook gebragt worden die gelden, die wel niet van andere natiën komen, maar die als overwinsten op de producten der koloniën, door deze aan het moederland worden opgebragt. Of deze sommen geheel tot dadelijke schulddelging behooren te worden aangewend, moeten de omstandigheden leeren, gelijk wij zulks in onze paragraaph over de gewone belastingen betoogd hebben.

Bij ons, gelijk bekend is, worden zij eerst op het algemeene hoofdstuk der middelen gebragt, en het verschil van alle inkomsten met alle uitgaven, zoo het een batig saldo oplevert, wordt tot schuldvernietiging aangewend. Die uitkeeringen strekken dus zoowel tot vermindering der belastingen als tot delging der staatsschuld.

HOOFDSTUK III.

DELGING VAN STAATSSCHULD DOOR CONVERSIE-MAATREGELEN.

§ 1.

Gewone conversiën.

I. Algemeene beschouwingen.

Wij hebben in het vorige hoofdstuk onzer proeve de maatregelen, om eene staatsschuld te delgen, nagegaan, die van buiten af komen, en met de staatsschuld zelve in geen het minste verband staan; wij moeten in dit en het volgende hoofdstuk de maatregelen verklaren, die door middel der schuld zelve genomen kunnen worden om haar te delgen. Dit hoofdstuk zij meer bepaald gewijd aan rentevermindering van reeds gevestigde schuld, het volgende aan werkelijke schulddelging reeds bij het vestigen der schuld vastgesteld.

Wat is conversie van schuld? Het is een maatregel waardoor de bestaande schuld wordt vernietigd, terwijl te gelijker tijd eene nieuwe staatsschuld wordt gevestigd onder andere voorwaarden dan de bestaande.

Zulk eene conversie is vrijwillig of gedwongen.

Eene vrijwillige is de zoodanige, wanneer de regering aan de schuldeischers de keus laat om in eene nieuwe schuld voor de bestaande te treden, of om het kapitaal, tegen de nominale waarde, geheel in geld terug te ontvangen.

Eene gedwongene is de zoodanige, wanneer de regering hare magt gebruikt om, zonder eenige keus daarbij aan de schuldeischers te laten, eene nieuwe schuld in de plaats van de vroegere te stellen. — Dit is het hoofddenkbeeld van conversie. Het doel van den maatregel is evenwel niet altijd om de renten te verminderen. Dikwijls ook is hij aangewend, b. v. bij ons in 1798, om alle de ten laste van den staat verspreide en onder verschillende vormen en met verschillende renten bestaande staatsschulden, tot beter beheer der finantien, onder een hoofd te brengen. Zoo zijn in 1814 alle onze staatsschulden in eene schuld à 2½ pCt. geconverteerd. Soms ook wordt het kapitaal verminderd en de renten verhoogd, gelijk het geval is geweest met de stedelijke schuld van Amsterdam in 1828.

Eene eerste vraag die zich hier opdoet is deze: is zulk een maatregel regtvaardig? Mag eene regering de eens aangegane verbindtenissen verbreken, om er andere voor in de plaats te stellen? De staatsschuld toch werd op eene altijddurende vaste rente aangegaan. Mag zij de burgers, al is het door eenen wettelijken maatregel, een gedeelte van hun kapitaal ontnemen, en wel bepaaldelijk juist die burgers, die haar vroeger hebben bijgestaan door in de leeningen deel te nemen, mag zij die benadeelen ten koste der overigen? Mag zij, wanneer de leening in den vreemde gesloten is, den staat bevoordeelen

ten koste der vreemdelingen? Wij gelooven deze vragen in het algemeen toestemmend te mogen beantwoorden, wanneer het vrijwillige, niet wanneer het gedwongene conversiën betreft, op grond dat het staatsbelang boven het belang van enkelen, het algemeene welzijn boven dat van bijzondere personen geldt. En wat vreemdelingen aangaat bij vrijwillige conversiën, vinden zij genoeg waarborgen voor het behoud van hun kapitaal, in de wetsvoordragt zelve, even als de ingezetenen des rijks.

Eene tweede vraag is deze: Is zulk een maatregel nuttig? Er zijn hier weder twee belangen die met elkander in strijd zijn. Het directe geldelijk belang van de schatkist, en het indirecte, het meer onzigtbare belang van den staat, van het volk. De jaarlijksche mindere uitgaven aan renten, die door eenen conversiemaatregel te betalen zijn, maken denzelven voor het belang van de schatkist allezins raadzaam: het crediet van den staat moet er echter ongetwijfeld door lijden, daar ieder vooral bij veelvuldige conversiën steeds beducht moet zijn een gedeelte van zijn inkomen te moeten missen, of wat hier hetzelfde is, een gedeelte van zijn kapitaal te zien verloren gaan. Het gevolg hiervan zal zijn, dat de uiterlijke welvaart des staats minder hoog gewaardeerd wordt, en dat hij steeds minder crediet zal vinden, steeds moeijelijker verbindtenissen zal kunnen aangaan, steeds hoogere rente zal moeten bedingen. De innerlijke welvaart des volks zal er, hoewel ongemerkt door verminderen (1). Wij mogen

(1) Het zij intusschen verre van ons door deze stelling ook het omgekeerde er van te willen beweren.

hier evenwel de aanmerking niet terughouden, dat wanneer de schuld uitsluitend binnen 's lands is aangegaan, het staatscrediet minder gevaar loopt geschokt te worden, gelijk de voorbeelden in de geschiedenis klaarblijkelijk aanwijzen; vooral kan Engeland genoemd worden van de jaren 1822 tot 1844.

Op deze gronden gelooven wij dat conversiemaatregelen slechts als maatregelen van nooddwang kunnen goedgekeurd worden.

II. Beschouwingen over conversiën in het bijzonder.

a. Vrijwillige conversiën.

Het hoofddenkbeeld van eene vrijwillige conversie ligt in de keus die de regering aan de renteheffers geeft, of zij voor een even groot bedrag in de staatsschuld willen deelnemen tegen genot van eene mindere rente, of wel dat zij de nominale waarde van de schuldbekentenis in geld willen ontvangen. GUSTAVE DE PUIJNODE zegt er van in de Dict. D'Econ. Pol. (1): Cette option entre la réduction de l'intérêt et le remboursement de la créance doit être toujours reservée aux créanciers. Autrement la conversion ne saurait être ni licite ni morale: ce ne serait qu'une spoliation detournée.

Is zulk eene conversie voor den staat werkelijk voordeelig? Wij zullen alleen hier het geldelijk belang in oogenschouw nemen. Indien al de effectenhouders in de ontvangst van mindere renten genoegen nemen, dan voorzeker geniet de schatkist een aanmerkelijk voordeel. Indien echter het nominale

(1) Dict. d'Econ. Pol. in voce Credit. Public.

bedrag geheel of gedeeltelijk moet uitgekeerd worden, is het voordeel minder groot, ja kan zelfs de conversie nadeelig worden, naarmate het bedrag dat terug betaald moet worden, aanzienlijker is. Wat toch is het geval? De regeringen hebben niet alleen de volken met schulden bezwaard, maar zelfs dit nog op eene voor hen nadeelige wijze gedaan. Verreweg de meeste leeningen zijn, om haar toen voor de deelneming aannemelijker te maken, aangegaan tegen eene nominale, niet tegen eene werkelijke waarde, d. i. men heeft eenen schuldbrief aangegaan van *ƒ* 100, terwijl men werkelijk slechts *ƒ* 70 of *ƒ* 80 ontving. In Frankrijk b. v. werd tegen 5 pCt. in 1816 eene leening aangegaan, waarvoor men slechts 57 fr., en in 1849 eene waarvoor men slechts 75 fr. ontving. Berekeningen hebben aan het licht gebragt, dat Engeland op die wijze £ 171,234,449 en Frankrijk omstreeks 700,000,000 fr. verloren heeft. Dit verderfelijke gebruik is vooral door PITT in werking gebragt. — Vreemd is het zeker dat het aangaan van leeningen tegen eene nominale waarde zoo dikwerf is aangevallen, nooit is verdedigd en altijd in werking gebragt wordt (1). Het gevolg van dit alles is dus geweest dat de staten telken jare veel meer aan interest betaalden dan zij werkelijk schuldig waren, of liever dat zij tegen veel hoogere interest leenden, dan in naam bedongen was, en in de tweede plaats dat zij meer kapitaal moesten teruggeven dan werkelijk was ontvangen. Het eerste nadeel is geleden of blijft voortduren: het laatste moet zich voorna-

---

(1) Dict. d'Econ. Pol. I, p. 684.

melijk bij eene aflossing doen gevoelen. De maatregel zal dus voordeeliger zijn, naarmate een grooter getal renteheffers in de conversie genoegen neemt, en een geringer getal aflossing in geld vraagt. Dit voordeel nu wordt door eene verstandige conversie verkregen, gelijk het nadeel in de aflossing er door vermeden wordt.

Wanneer moet eene conversie tot stand gebragt worden? Het antwoord op deze vraag zal tevens de oplossing bevatten van het raadsel, hoe eene conversie die, zooals wij zoo aanstonds aantoonden nadeelig werken moet, voordeelig worden kan.

Conversiemaatregelen namelijk moeten alleen dan aangewend worden, vooreerst, als de staat gelden over heeft, om den maatregel met kracht te kunnen doorzetten, maar voornamelijk dan, wanneer de rentestandaard laag is, wanneer de effectenkoers hoog is, wanneer er geld overvloedig in het land is, wanneer de kapitalen der ingezetenen met weinig vrucht in handelsondernemingen en nijverheidsinrigtingen kunnen gebezigd worden. In zulk eenen toestand maakt de effectenhouder inderdaad geen 5 pCt. van het geld dat hij tegen dien werkelijken koers heeft uitgezet. Hij zal dus gereeder in den voorslag der regering toestemmen om eene mindere rente te ontvangen. Het is waar, de maatregel blijft altijd nadeelig voor hem: want gesteld dat hij een effect koopt à 5 pCt. voor *f* 110, dan maakt hij inderdaad 4½ pCt. ruim. Worden nu echter die effecten in 4½ pCt. geconverteerd, dan verkrijgt hij slechts iets meer dan 4 pCt. Hij blijft dus altijd verliezen; maar kan hij zijn geld nu niet tegen betere voorwaarden

beleggen, dan wordt door hem (de ondervinding leert zulks) veelal de conversie gekozen boven de teruggave van het geleende kapitaal. „À moins de tentatives intempestives ou mal conduites, il n'est pas de gouvernement, qui ait jamais eu plus de 10 pCt. à rembourser en cas de conversion (1). Eene korte opgave uit de jaren 1822—1844 van Engelands finantiewezen moge doen zien, hoe gering onder zulke omstandigheden het bedrag der opgevorderde kapitalen is, in vergelijking der geconverteerde (2).

			£
In 1822	5 pCt. conv. in 4 pCt.	geconv. k.	149,627,867.
		afbetaald	2,794,276.
„ 1824	5 „ „ „ 3 „	geconv. k.	972,657.
		afbetaald	41,011.
„ 1830	4 „ „ „ 3½ „	geconv. k.	150,790,176.
		afbetaald	2,880,915.
„ 1844	3½ „ „ „ 3¼ „	geconv. k.	248,860,663.
		afbetaald	103,352.

Met inachtneming dezer voorwaarden dus kan eene conversie gunstig werken voor den Staat.

Hoe moet eene conversie tot stand gebragt worden?

Daar, hoe schoon in theorie, eene conversie ter vermindering van staatsschuld moge klinken, het evenwel iedereen onaangenaam is van zijn vermogen een gedeelte te moeten afstaan, worden er doorgaans oogenblikkelijke voordeelen aan de deelnemers toegezegd. Daartoe behoort in de eerste plaats de belofte

(1) Dict. d'Econ. Pol. p. 518.
(2) Mc CULLOCH, p. 461.

van de Regering om binnen zekeren tijd geene nieuwe conversiën te zullen bewerkstelligen; zij wordt meestal bij elke wetsvoordragt tot conversie gevoegd. In de tweede plaats keert de Staat soms eenige dadelijke voordeelen aan de deelnemers uit; terwijl in de derde plaats (hetgeen meer de gewoonte is) door de Regering een hooger kapitaal voor het ingetrokkene wordt uitgegeven.

Zoo gaf Engeland bij zijn conversie in 1822 voor £ 100.— 5 pCt. £ 105.— 4 pCt. waardoor het kapitaal met £ 7,481,350 verhoogd werd. In 1824 werden de £ 100.— 5 pCt. van 1797 ingewisseld tegen 3 pCt. à £ 138.6 s. 8 d.

Om kort te gaan: de omstandigheden onder welke een conversie tot stand gebragt kan worden, zijn tweederlei: 1°. de koers kan boven pari zijn: dan behoeft het aangebodene voordeel slechts gering te zijn; 2°. de koers kan beneden pari zijn: alsdan moeten de uitgeloofde voordeelen grooter zijn. In het eerste geval werkt voor de regering de omstandigheid zeer voordeelig, dat de houders der effecten de hoop hebben dat hunne stukken rijzen zullen, indien bij eene volbragte conversie een effect van hoogen koers niet meer op de beurs te bekomen is.

b. Gedwongene conversiën zijn dezulke, waarbij de staat aan de effectenhouders eene rentevermindering oplegt en waarin zij genoodzaakt zijn toe te stemmen. De vragen ten aanzien van de vrijwillige conversiën gedaan, laten wij hier weg, omdat zulk eene conversie altijd een geldelijk belang voor den Staat ten gevolge heeft, en omdat zij, als zijnde eene onregtvaardige handeling, nooit plaats moest heb-

ben, het ook de vraag niet zijn kan, wanneer en hoe zij geschieden moet.

De hoofdquestie die zich bij deze conversiën voordoet is deze: is zulk eene conversie voor geoorloofd te houden of niet?

PUIJNODE (1) noemt het: des conversions violentes, frauduleuses, oppressives, véritables banqueroutes. Zijn oordeel is dus ongunstig. — Reeds boven hebben wij in het algemeen deze conversie niet als wettig aangemerkt. Wij kunnen echter de volgende overwegingen niet terughouden, die ons voorkomen bij dit punt gemaakt te moeten worden.

Vooreerst moet men onderscheiden tusschen twee soorten van gedwongene conversiën.

1°. De Regering kan eene conversie noodig achten, die niet vrijwillig aangenomen is, of die zij ziet dat niet aangenomen zal worden. De Regering blijft dan vrij in hare handelingen, terwijl de schuldeischers gedwongen worden. Mag zij dan den maatregel met het gezag dat zij bezit doordrijven? Dat zulk een maatregel geheel strijdig is met eene gezonde politiek, is wel buiten twijfel, maar is hij ook strijdig met het regt, dat door het staatsgezag beschermd en gehandhaafd moet worden, allerminst dus door het staatsgezag zelve mag worden gekrenkt? Wij gelooven van wel, daar de Staat het regt niet mag verkrachten, noch uit willekeur, noch uit noodzaak, en bestaat er eene gegronde noodzakelijkheid, dan bezit hij in zich hulpmiddelen genoeg, om op eene andere wijze een beroep op de goede gezindheid der natie te doen.

(1) Dict. d'Econ. Pol., p. 518.

Zulke conversiën waren in vroegere tijden niet zeldzaam, vooral levert de geschiedenis van Frankrijk er ontelbare voorbeelden van op. Wij noemen slechts HENDRIK IV, die op raad van SULLY de interest van de 12de tot de 16de penning herleidde, LODEWIJK XIII, die haar op penning 18, en LODEWIJK XIV, die haar op penning 20 bragt, terwijl TURGOT ze tot de 25ste penning deed afdalen (1). In lateren tijd is men met zulke handelwijzen voorzigtiger te werk gegaan, en komen er geene voorbeelden van voor.

2°. Een land kan door slechte huishouding van staat in zulk eenen toestand geraakt zijn, dat het sinds eenigen tijd geene renten van de geleende kapitalen betaald heeft; wanneer dan de Regering, na herstel van zaken, eene gedwongene conversie der schuld bewerkstelligt, handelt zij dan evenzeer onregtmatig? Het verschil ligt dus hierin, dat ook de Regering gedwongen wordt door de tijdelijke omstandigheden, gelijk zij de schuldeischers dwingt door hare magt. Eene gedwongene conversie van staatsschuld in dat geval, gelooven wij dat voor regtmatig moet worden gehouden, a posteriori beschouwd, hoewel wij haar a priori veroordeelen, omdat anders eene Regering ligt hare rentebetalingen kon schorsen, op grond van de later te plegen regtvaardige handelingen. Wij geven echter elkeen gaaf gewonnen dat een Staat, in zulk eenen toestand verkeerende, weinig verschilt van eenen Staat die een bankroet maakt.

Vele voorbeelden leveren de latere tijden van zulke

---

(1) Zie verder hierover BAILLY, Hist. Financière de la France.

conversiën op: vooral waren zij in Spanje en de Republieken van Zuid-Amerika zeer menigvuldig.

c. Bij deze conversiën kunnen zij nog gevoegd worden, die bestaan in het verwisselen van vlottende schuld, als schatkistbilletten en dergelijke in geconsolideerde schuld met eene vaste rente. Mésure commode, sans doute, mais dangereuse pour les États, quand surtout leur administration est remise à des mains peu économes, à des ministres peu soucieux des intérêts publics (1). Zij behooren echter niet tot ons onderwerp.

§ 2.

Nieuwe leeningen tegen mindere rente gesloten.

Kunnen conversiën wel ingerigt een goed middel zijn ter vermindering van renten bij eenen lagen rentestandaard, het sluiten van nieuwe leeningen tegen lagere rente dan die, waarop de bestaande schuld is aangegaan, zijn daarvoor een onfeilbaar middel bij eenen hoogen rentestandaard. Vreemd moge het schijnen, dat wij na al het betoogde het stelsel van leeningen te sluiten als een middel tot schulddelging vermelden, en toch kan zulks geschieden, en is zulks met veel vrucht geschied, om de volgende redenen. — Hoogst zelden namelijk is in eenen Staat (Nederland, Rusland en Engeland maken hierop eene gunstige uitzondering) het crediet zoo aanzienlijk, dat de schuldbekentenissen hunne nominale waarde bereiken, of hunne werkelijke waarde behouden. Zij dalen in den regel reeds zeer schielijk verre beneden dat peil. Duidelijk is het dat zulks ten nadeele der

(1) Dict. d'Econ. Pol. I., p. 523.

eerste schuldeischers, ten voordeele van den Staat moet geschieden. Maar de mensch is zoo egoïstisch, dat hij, voor zijn eigen belang het algemeene welzijn verwaarloost, en zoo kortzigtig, dat hij niet inziet dat hij ook daardoor zich zelven benadeelt. Voordeelig moet het dus voor den Staat zijn, als hij zijne schuldbekentenissen inkoopen kan voor minder geld dan men hem er op betaald heeft. Hij maakt dan een netto revenu ten voordeele van de schatkist. Hoe aanbevelenswaardig evenwel zulk eene handeling zijn moge, zij is doorgaans niet uitvoerbaar, omdat de Staat geen geld heeft: anders toch zou hij niet geleend hebben. Er schiet dus niet anders over, dan weder eene nieuwe leening aan te gaan, waaraan nog bovendien dit voordeel verbonden is, dat zij tegen mindere rente moet gesloten worden, dan die welke van de bestaande schuld betaald wordt. Worden nu met de ontvangene gelden de oude schuldbekentenissen ingekocht, dan heeft de Staat vooreerst een aanzienlijk deel van de staatsschuld gedelgd, en in de tweede plaats zijnen jaarlijkschen rentenlast verminderd.

Kan zulk een maatregel met vrucht worden in werking gebragt?

Vooreerst moet aangemerkt worden, dat hij niet anders kan geschieden, dan wanneer de koers der effecten beneden pari is, dat is, beneden de effective waarde waarop geleend is, en wel zooveel, dat de kosten van schuldverwisseling gedekt worden.

Evenwel zijn aan denzelven groote zwarigheden verbonden; indien het bekend wordt dat de Regering van voornemen is de staatsschuldbrieven in te

koopen, zal de koers der effecten onmiddelijk rijzen, waardoor de maatregel verijdeld wordt; maar al is het niet bekend, zullen toch de groote inkoopen die tegelijk aan de beurs gedaan worden, denzelfden invloed op den prijs der effecten uitoefenen. In de tweede plaats, indien de koers der effecten laag is, zullen de houders derzelve weinig genegen zijn in eene leening deel te nemen, waarvoor zij mindere rente ontvangen. Die beide zwarigheden, die tegen elkander opwegen, leggen aan de uitvoering van dezen maatregel groote hindernissen in den weg. Wij wenschen evenwel na te gaan, op welke wijzen de middelen kunnen gevonden worden, om aldus eene bestaande staatsschuld te verminderen.

a. Door eene vrijwillige leening.

De beste wijze voor eene Regering om tot dat einde geld te verkrijgen, is zeker eene vrijwillige leening; zij toch benadeelt het staatscrediet zeer weinig, terwijl zij voor de ingezetenen niet drukkend wordt. Dit laatste is een groot vereischte, daar het beginsel van schulddelging wezen moet, verligting van het volk, en elke handelwijze daarmede in strijd te veroordeelen is. Om redenen hierboven gemeld, zal echter de deelneming in zulk eene leening hoogst gering zijn. De ondervinding ook leert zulks. Het eenige waarin dus de Regering een hulpmiddel vinden kan, is de uitschrijving tegen gelijke rente (nominaal) te doen, en daarenboven eenige voordeelen te belooven.

b. Veel gunstiger werken echter voor de schatkist de gedwongene leeningen, door hetzij den dwang onmiddelijk toe te passen, hetzij door eene bedrei-

ging met belastingen op het vermogen, als anderzins, gelijk in 1713 in Engeland werd voorgesteld, maar niet ten uitvoer gebragt is.

M[c] CULLOCH komt tegen deze handelwijze sterk op. Hij noemt haar „a gross breach of the public faith" (1). En DU PUYNODE oordeelt haar eer eene belasting te zijn, dan eene handeling op het crediet gegrond. „Ce n'est qu'une spoliation répartie par l'arbitraire, rien autre chose." Zij komt dan ook alleen voor in die landen waar het crediet verloren is en de geldmiddelen uitgeput zijn. Onder HENDRIK III van Engeland werd zij het eerst toegepast; en aan onze tijden ook is zij niet vreemd. Pruissen leende op die wijze in 1848 15 millioen th. België in 1830 en 1848 81,500,000 fr. (2). En inderdaad ook wij gelooven, dat zij even als de gedwongene conversie slechts als maatregel van nooddwang kan goedgekeurd worden, al moge het zijn dat de geldelijke voordeelen voor den Staat grooter zijn.

c. Door het in omloop brengen van papieren geld.

De uitgifte van papieren geld is werkelijk eene leening gedaan van de ingezetenen. Dit papier toch wordt door de Regering in betaling gegeven voor ontvangene waarden, of ter voldoening van jaarwedden en pensioenen aan 's Rijks ambtenaren, echter zelden voor het geheele bedrag der verschuldigde som. Zij ruilt dus eene werkelijke voor eene

(1) M[c] CULLOCH, p. 458. Hetzelfde is aangetoond door HARLEY, Earl of Oxford, in zijn Essay on Public Credit 1710, en in eenen „anonymous Letter to a Friend on the inviolable nature of Public securities 1717".

(2) Dict. d'Econ. Pol. I, p. 521.

fictieve waarde, d. i. voor een bewijs van waarde, hetgeen het kenmerk eener leening daarstelt. Altijd evenwel moet dit papier ingewisseld kunnen worden: daarom ligt er gewoonlijk eene gelijke waarde aan geld voor in depôt bij de bank of eenige andere inrigting van den Staat. Dit depôt kan evenzeer in staatsschuldbrieven bestaan, waarvan dan een aan de som van het muntpapier geëvenredigd, doch met een behoorlijk surplus voorzien bedrag aan de bank tot waarborg voor eene altijd mogelijke verzilvering aanwezig is.

De laatste handeling nu vooral is met vrucht geschied in den Nederlandschen Staat, waar, voor de muntbiljetten ter waarde van *f* 10,000,000 uitgegeven, *f* 18,788,000 aan 2½ pCt. Werk. Sch. tegen 50 pCt. en „ 1,010,300 aan 3 pCt. Werk. Sch. tegen 60 pCt. gerekend, in de Bank gedeponeerd ligt.

Hierdoor wordt in 1856 eene rentebesparing teweeggebragt van . . . . *f* 469,700
en „ 30,309

f 500,009

Zulk eene uitgifte van muntpapier kan een zeer geschikt middel tot schulddelging worden. Wanneer namelijk de Staat in plaats van geld staatseffecten in depôt legt, die door middel van het door de uitgifte der muntbiljetten verkregene kapitaal ingekocht zijn, dan leent hij van de natie wel de hoofdsom, maar daarvoor moet hij ook eenen waarborg stellen, welke dat bedrag evenaart. Hierdoor wordt dus geen voordeel verkregen. Maar door het niet betalen der renten van de gedeponeerde effecten wint

hij jaarlijks eene zekere som, en die som is het die tot aankoop en vernietiging van werkelijke schuld dienen moet. Dit bedrag is betrekkelijk wel hoogst gering, maar het jaarlijks wederkeerende er van, en vooral de daaruit voortspruitende verhooging van renten op renten, zal het kapitaal tot eene verbazende hoogte doen stijgen en belangrijke vruchten doen voortbrengen. Ook het Staatscrediet lijdt door zulk eene handelwijze niet, mits men er geen onvoorzigtig misbruik van make.

Wij vragen weder: is deze maatregel regtmatig? Wanneer wij streng oordeelen, bestaat er wel is waar dwang door de uitgifte der muntbiljetten. Indien wij dit evenwel opwegen tegen de groote voordeelen, die zulk eene handeling voor den geheelen Staat kan opleveren, indien zij goed en aanhoudend ten uitvoer gebragt wordt, en vooral indien het gansche bestuur der financiën zóó is, dat het crediet van den Staat verzekerd is, dan mogen wij wel die regeringen toejuichen, die daarvan door een wijs beleid een juist gebruik weten te maken.

HOOFDSTUK IV.

DELGING VAN STAATSSCHULD IN DEN VORM DER LEENINGEN BEGREPEN.

§ 1.

Algemeene beschouwingen.

Geene verpligting is voor den schuldenaar grooter, dan om zijne schuld af te doen. Daarvoor de middelen te vinden, moet zijne eerste zorg zijn. Zijn eigen belang raadt hem de beste middelen te kiezen. Is de eerste waarheid ook op den Staat als schuldenaar van toepassing, de tweede is het niet, daar hij evenzeer de belangen van zijn volk, als van zijne schuldeischers moet voorstaan.

Schulddelging in den vorm der leeningen begrepen, is zeker de gemakkelijkste en de beste wijze om eene schuld te vernietigen. Het weinige dat jaarlijks wordt afgedaan, wordt juist door verloop van tijd zoo aanzienlijk, zoodat de schuld als het ware ongemerkt vermindert en eindelijk vernietigd wordt. Het is daarom voor elken schuldenaar verkieslijk bij het aangaan der schuld, tegelijk er een contract

van aflossing aan te verbinden; maar het ware volksbelang gebiedt den Staat andere overwegingen te doen gelden. Wat toch is de werking van dit stelsel? De schuldenaar leent en verbindt zich om op vasten tijd zoo hooge interest te betalen, dat onder de interest tevens een gedeelte van het kapitaal begrepen is. Telken jare dus wordt het kapitaal minder, dus zou er minder interest behoeven betaald te worden; blijft echter telkens dezelfde som betaald, dan wordt de jaarlijksche vermindering van het kapitaal in dezelfde reden grooter, en is eindelijk, ofschoon de schuldeischer dezelfde som geniet, geheel vernietigd. Deze redenering blijft dezelfde ook voor die gevallen, waarin de kapitaalsvernietiging plaats heeft, niet bij de werkelijke geheele aflossing, maar bij den dood des schuldeischers: het verschil ligt alleen in de wijze van berekening; in het eerste geval wijst zich het laatste tijdstip van zelve aan, in het laatste geval wordt dit tijdstip berekend, en er dan voor gehouden. Dat er ook in het laatste geval eenig verschil bestaat door de kansen van den schuldeischer en den schuldenaar, doet bij deze beschouwingen niets ter zake. Genoeg zij het te zeggen, dat als de schuldenaar betaald heeft, in den regel de schuldeischer zijn kapitaal heeft verloren. De geringe uitkeeringen van zijn kapitaal toch, die hij jaarlijks ontvangt, doen hem die gedeelten van zijn kapitaal ligtelijk verteeren, en is zulks het geval niet, dan wordt het hem toch bijna onmogelijk door de nietigheid der deelen een gelijk kapitaal in denzelfden tijd weder op te leggen. Men moet dus aannemen, dat het kapitaal

vernietigd is. De Staat nu heeft de opgenomene gelden verbruikt, in den regel zóó dat zij tevens vernietigd zijn; veroorzaakt hij nu door zijne wetten en inrigtingen eene andere kapitaalsvernietiging, dan zijn voor het volk twee kapitalen verloren. Uit die wijze van schulddelging spruiten dus nadeelen voor het volk voort, waarom zij afkeuring verdient. Wij gaan thans tot de beschouwing der onderdeelen derzelve over.

§ 2.

Schulddelging door middel van tijdrenten.

„Une annuité," zegt SAY, „est une rente annuelle qui comprend chaque année le remboursement du capital" (1). Deze bepaling is als het ware geijkt, wij vinden haar overal terug. Het is dus niet de interest met een gedeelte van het kapitaal, maar alleen dat gedeelte van het kapitaal, dat jaarlijks boven de interest wordt uitbetaald. De annuiteiten worden berekend naar het aantal jaren waarin zij moeten afloopen. In Engeland, het land dat de zetel der annuiteiten kan genoemd worden, onderscheidt men ze in Long Annuities, die voor 99 jaren zijn aangegaan, en in Short Annuities of Annuities for terms of years, die binnen eenen korten tijd moeten vervallen. Zij worden daar uitgegeven, hetzij als op zich zelf staande effecten, of als premiën die bij het sluiten der leeningen aan andere effecten worden toegevoegd. In het laatste geval heeten de

(1) Cours Complet, (Collect des princ. Econ. XI, p. 440, not. 3).

enkele obligatiën Scrips, terwijl zij gezamenlijk Omnium genoemd worden. Niets is doelmatiger om een groot kapitaal te verkrijgen, dan door het tegen interest op interest te plaatsen: niets werkt krachtdadiger tot eene schulddelging mede, dan door jaarlijks een gedeelte van zijne schuld met de interest af te lossen. Aan vier vereischten echter moet voldaan worden, zoo men eenen gelukkigen uitslag wil bespeuren: regelmatige stortingen of aflossingen, zekerheid der plaatsing van het kapitaal of van de afbetaling der interest, een vast tijdperk, en de steeds voortgaande werking der zamengestelde interest. Ontbreekt een dezer vereischten, dan valt de geheele kunstige berekening. Enkele cijfers mogen aantoonen, hoe vruchtbaar de werking van zulk eene financiele inrigting is. Om eene schuld van *f* 100 à 4 pCt. af te lossen, in 41 jaren en 12 dagen, heeft men 's jaars slechts *f* 1 te betalen boven de interest, slechts 50 centen om in 56 jaren 8 dagen, slechts 8 cts. om in 99 jaar en 82 dagen haar vernietigd te zien. Is de schuld tegen 5 pCt. aangegaan, dan heeft men slechts 36 jaren en 261 dagen noodig, om door betaling van *f* 1 hetzelfde doel te bereiken. De uitkomsten zijn zeker niet gering (1). Dit weinige zij genoeg om het wezen dier schulddelging te doen kennen.

---

(1) De Formule om de annuiteiten te berekenen is $R = \frac{p \times b^n \ (b - 1)}{b^n - 1}$

de formule om den tijd te berekenen $n = \frac{log. \left(1 + \frac{r}{t}\right)}{log. \ b}$

De Tafels van GREMILLIET en van VIOLEINE vooral, voorzien in de omslagtige berekeningen.

Deze wijze van schulddelgen of schuld aangaan, dagteekent in Engeland van de Regering van Koningin ANNA; van 1702—1711, heeft men menigmalen en op verschillende wijzen die leeningen bewerkstelligd, (1) die in 1692 te vergeefs beproefd waren. In 1851 beliep de som annuiteiten £ 3,808,862. In het algemeen echter is men van die wijze van schulden aan te gaan, terug gekomen. „La plupart des gouvernements paraissent avoir abandonné les emprunts à fonds perdus," zegt SAY (2). Hetzelfde herhaalt DU PUYNODE en M[c] CULLOCH deelt mede (3): Since the reign of Queen ANNE, very little money has been borrowed upon annuities for terms of years or upon those for lives. Hij erkent echter de acte van GEORGE III (4), GEORGE IV en WILLEM IV, waarbij weder zulke leeningen werden uitgeschreven.

---

(1) A. SMITH, V. III.

(2) Cours Complet, l. l. pag. 441,

(3) Mc. CULLOCH, p. 442.

(4) For these reasons we incline to doubt the policy of the act 48 GEO. III, — which autorises the Commissioners, — to grant annuities for lives or for terms of years, on receiving payment either in money or stock etc. Hiermede is een art. van den Heer LEGOYT in de Dict. d'Econ. Pol. II, p. 743 in strijd, dat zegt: La transformation progressive de la dette perpétuelle en rente viagère a été prescrit en Angleterre par l'acte 48 DE GEORGES III (1786).

RAU lost dit vraagstuk niet op. WEEVERINGH II, p. 126, zegt, dat in 1786 de vervaldag der rente, op de afloopende annuiteiten gebragt werd van Januarij en Julij op April en October, vreemd voorzeker als zij in dat zelfde jaar verboden werden. Iets verder zegt hij: in 1789 werd eene poging gedaan om £ 1.002.500 te heffen bij wijze van Tontine: daar echter de inschrijving te gering was, werden de inschrijvingen geruild tegen £ 4: 5 annuiteiten voor 6¼ jaren, waardoor

Het gevoelen der Economisten is over het algemeen tegen dezen maatregel, daar zij denzelven „trop onéreux pour l'emprunteur," beschouwen. RAU verklaart zijn gevoelen minder sterk. „Solche Zeitrenten," zegt hij, „verdienen keine Empfehlung, obschon sie auch keine erhebliche Nachtheile an sich tragen" (1). Dr. PRICE verdedigt hen in deze woorden: „By such a method of raising money the expense of one war would, in time, come to be always discharged before a new war commenced; and it would be impossible that a state should ever have upon it, at one time, the expense, of many wars; or any larger debts than could be contracted within the limited period of the annuities; and consequently it would enjoy the invaluable privilege of being rendered, in some degree, independent of the management of its finances by unskilful or unfaithful servants" (2). En nevens hem staat HENRY PARNELL, die deze wijze van schulddelging verdedigt, op grond dat de Staten dan verpligt zijn hunne schulden af te betalen (3).

De hoofdgrond waarom deze wijze van schulddelging afkeuring verdient, hebben wij in de alge-

---

de korte annuiteiten met £ 24,375: 5 jaarlijks vermeerderd werden. Later in hetzelfde jaar volgde eene nieuwe toevoeging van £ 14.001: 12 annuiteiten voor 18¾ jaren uitgegeven. Wij gelooven dus dat de Heer LEGOYT in dwaling verkeert. Waarschijnlijk is het, dat hij hier Tontines bedoeld heeft, daar Mc CULLOCH op p. 448 vermeldt, dat de laatste in 1779 aangegaan is, welke een merkelijk verlies voor de deelnemers opleverde.

(1) RAU, § 499,

(2) Mc CULLOCH, p. 442.

(3) On financial reform ch. XXII, (Dict. d'Econ. Pol. I, p. 513, not. 2).

meene beschouwingen genoegzaam toegelicht. Twee nevengronden laten wij hier volgen. Vooreerst, indien de Staat eene leening met annuiteiten uitschrijft, dan zullen er twee gevallen plaats kunnen vinden. De ingezetenen, die hun wezenlijk belang wel inzien en zich niet door eene schijnbaar hoogere interest laten verlokken, maar hun kapitaal wenschen te behouden, hetzij voor zich of voor hun nageslacht, zullen niet deel nemen. Daarentegen zal er wel worden ingeschreven door hen, die liever in overvloed hun leven wenschen door te brengen, dan door arbeid zich met een matig inkomen te vergenoegen, en zoo doende hun kapitaal te behouden; ja die er zelfs nog mede ingenomen zijn, dat zij hun kapitaal met de interest op eene voor hen zoo gemakkelijke wijze, zonder dat zij zich om de toekomst te bekommeren hebben, kunnen verteren. In het eerste geval nu, zal de leening niet doorgaan, in het laatste zal de staat de luiheid en verkwisting onder de burgers aanmoedigen.

Een tweede grond is deze. Eene leening op deze wijze gesloten heeft voor den Staat wel het voordeel in, dat zij (namelijk als aan de vereischten waarop zij gegrond is, voldaan wordt) van zelve afloopt, zij vereenigt in zich tevens het nadeel, dat de Staat gebonden is, en noch de schuld op eene andere wijze kan of mag aflossen, noch de renten verminderen. Deze bedenking, die algemeen gemaakt wordt, gelooven wij echter te moeten weêrleggen, daar wij volstrekt de meening koesteren en volhouden, dat niets voordeeliger is voor den schuldenaar, dan in het contract van schuldverbindte-

nis, tevens het contract van schulddelging op te nemen. Vooreerst tot geheele of gedeeltelijke aflossing van kapitalen mogen bijzondere personen door gelukkige omstandigheden betrekkelijk dikwijls in staat zijn, bij Staten is dit hoogst zeldzaam het geval, en gesteld dit ware zoo, dan nog zou de Staat door die gelukkige omstandigheden of zich andere voordeelen kunnen verschaffen om de rente te dekken, of wel de belastingen verminderen, waardoor evenzeer het groote doel van schulddelging ('s volks welzijn namelijk) bevorderd wordt. In de tweede plaats de rente kan niet verminderd worden, zegt men; dit is juist, maar dit bezwaar vervalt om bovengemelde redenen; daarenboven de rente blijft dezelfde, al wordt zij oogenschijnlijk voor de schuldeischers hooger. Want gesteld de leening is aangegaan tegen 5 pCt., waarbij nu 1 pCt. gevoegd wordt tot schulddelging, zoodat de Staat begint met 6 pCt. te betalen, dan betaalt hij gedurig wel meer interest in evenredigheid van het kapitaal, dat gedurig afneemt, maar inderdaad betaalt hij toch het zelfde als hij zou gedaan hebben, wanneer hij een kapitaal met vaste rente tegen 6 pCt. geleend had. Hij blijft dus in rentebetaling dezelfde, terwijl hij als schuldenaar gedurig in eenen beteren toestand geraakt. Hij leent dus eigenlijk aan zijnen schuldeischer 1 pCt. van de schuld tegen interest op interest: de beide contracterende partijen zijn wederkeerig elkanders schuldeischers en schuldenaars, tot dat de sommen elkander compenseren. In de derde plaats doet bij ons de zekerheid der aflossing der bestaande

schuld alles af, en ware het niet dat wij de gronden voor 's volks zedelijk welzijn en het behoud van het volks-kapitaal hooger stelden, dan het belang van de schatkist, wij zouden ongetwijfeld onze goedkeuring aan deze wijze van leenen en schulddelgen hechten, daar het de zekerste en regtvaardigste wijze van schuldvernietigen is.

§ 3.

Schulddelging door middel van lijfrenten.

Aan eene geldleening op lijfrenten ligt het zelfde denkbeeld ten grondslag: namelijk vernietiging van de schuld na een zeker aantal jaren, door verhooging van jaarlijksche rente te weeg gebragt. Zulk eene geldleening wordt aangegaan op het leven van den schuldeischer of van eenen anderen persoon, onder verpligting, dat de schuldenaar aan den schuldeischer jaarlijks de interest betalen zal, zoo lang de persoon leeft, op wien de lijfrente gevestigd is. Die interest is jaarlijks dezelfde, maar wordt hooger of lager ingesteld, naarmate de waarschijnlijkheid grooter of geringer is, dat de bedoelde persoon schielijk zal komen te sterven. Na diens overlijden behoort het kapitaal, hetzij positief hetzij negatief, aan den schuldenaar. Statistische tabellen geven den gemiddelden levensduur aan, en naar dezelve worden de kanssrekeningen ingerigt. Het verschil van de lijfrenten met de tijdrenten ligt dus alleen in de berekening, daar in het eerste geval de waarschijnlijkheid bestaat, dat een kapitaal met de interest zal afbetaald zijn, terwijl er in het laatste geval zekerheid voor de geheele afbetaling is.

Bij eene staatsleening worden de verschillende personen in klassen verdeeld; die van gelijken ouderdom zijn en in nagenoeg dezelfde omstandigheden verkeeren, komen in dezelfde klassen. Hoe juister de berekeningen van den levensduur zijn, en hoe grooter het aantal der deelnemers is, des te voordeeliger worden deze leeningen voor den Staat.

Frankrijk is het ware land van de lijfrenten. Leeningen heeft het op die wijze aangegaan in de jaren 1693, 1699, 1758, 1781 en 1782, welke alle van de slechte berekeningen der sterfte getuigen. NECKER vooral was het, die er een uitgebreid, maar voor den Staat zeer nadeelig gebruik van maakte (1). A. SMITH schrijft die bijzondere geneigdheid in dat land voor de lijfrenten toe, aan het groote aantal rijke menschen van lage geboorte, die wenschen ongehuwd te blijven, en in het algemeen aan de mindere zucht voor het huwelijksleven in Frankrijk dan in Engeland (2). In 1852 was er in Frankrijk nog voor 1.795.689 fr. aan lijfrenten op 8,225 hoofden verdeeld, ingeschreven. Vroeger en vooral in de XVIIde eeuw, werden bij ons ook veelvuldig bij wijze van lijfrenten schulden aangegaan; in lateren tijd geschiedde dit minder. Thans komt nog op het hoofdstuk der begrooting een geringe post aan lijfrenten, uit de vorige eeuw afkomstig, voor. Zij bedraagt voor 1856 aan gewone lijfrenten ƒ68.000, en aan lijfrenten ten laste der domeinen ƒ9.345.80.

(1) A. BAILLY, Hist. Financ. de la France II, p. 220. HAMILTON, préface de La Salle, p. 59.

(2) A. SMITH, V. III.

Hebben wij gezien dat de staathuishoudkundigen tegen de leeningen op tijdrenten zijn ingenomen, nog veel sterker zijn zij het tegen de leeningen op lijfrenten. Zij voegen bij het bezwarende voor den geldleener, ook nog deze reden „que c'est un emprunt trop aléatoire." Zij achten het nadeelig dat de Staat door die handelwijze den lust tot spelen, die door de kansrekeningen ontstaat, opwekt, welke in dit geval zoo veel te sterker zal worden, omdat de geldleener nu de vaste zekerheid heeft voor zijn geheele leven bezorgd te zijn, terwijl hij zich geene moeite voor iets hoegenaamd behoeft te geven. De Staat werkt dus, door aan de neiging tot het spel voedsel te geven, den geest van arbeidzaamheid en spaarzaamheid in zijne burgers tegen. SAY in zijn Traité (1) noemt, „les rentes viagères immorales; c'est le placement des égoistes: elles favorisent la dissipation des capitaux, en fournissant au prêteur un moyen de manger son fonds avec ses revenus, sans risquer de mourir de faim." LEGOYT in de Dict. d'Econ. Pol. is van eene andere meening, hij vindt: „;la transformation progressive de la dette perpétuelle en dette viagère, une mésure excellente dans un pays qui jouit d'un excédant de recettes notables (2).

Breedvoerig verder in beschouwingen over deze leeningen uit te wijden, kan hier na al hetgeen wij boven bij de tijdrenten gezegd hebben, nutteloos geacht worden. Al wat tegen de tijdrenten te zeggen is, geldt nog veel sterker van de lijf-

---

(1) Collect des princ. Econ. IX., p. 542.

(2) Dict. d'Econ. Pol. II, p. 743.

renten. Ofschoon de voordeelen voor den Staat groot kunnen zijn, mogen zij echter, wij herhalen het nog eens, het zedelijke welzijn der staatsburgers, dat bij die leeningen in dubbele mate wordt aangerand, niet overheerschen, en met geheele ter zijde stelling van hetzelve verkregen worden. En wat voor het eene stelsel te zeggen is, behoudt ook zijne volle kracht bij het andere.

§ 4.

Schulddelging door middel van Tontinen.

Vooraf moeten wij de aanmerking maken, dat wij alleen van tontinen spreken, met betrekking tot staatsleeningen, even als wij zulks ten opzigte der lijfrenten hebben voor oogen gehouden. Alle particuliere inrigtingen van dien aard laten wij geheel ter zijde.

a. Tontinen zijn inrigtingen, waardoor verscheidene personen die een zeker kapitaal geleend hebben, jaarlijks aan interest een gedeelte van hun kapitaal, met de interest terug ontvangen, daarenboven met dat voordeel, dat de overblijvenden de inkomsten der overledenen deelen, terwijl na den dood van den laatsten deelnemer, het overschot aan de inrigting ten deel valt. Duidelijk is het dat ook hier weder hetzelfde beginsel als bij de lijf- en tijdrenten ten grondslag ligt. Alle deze inrigtingen werken om de deelnemers grootere voordeelen, dan tegen eene vaste interest van hunne kapitalen te doen genieten, en zijn telkens trapsgewijze voordeeliger voor hen. Bij de tijdrenten

houdt het voordeel op na een zeker aantal jaren, bij de lijfrenten bij den dood van den deelnemer, bij de tontinen wordt het voordeel telkens nog grooter door het overlijden der andere deelgenooten. Vertegenwoordigt de Staat nu de inrigting als schuldenaar, dan betaalt hij de jaarlijksche bepaalde sommen, en heeft na afloop dier bepaalde perioden zijne schuld gedelgd, in het eerste geval à pari, in de beide laatste met een batig slot of met verlies naarmate de kansen uitvallen.

Bij de tontinen worden de deelnemers even als bij de lijfrenten in verschillende klassen gerangschikt: echter moet hier meerdere naauwkeurigheid plaats hebben, om den eenen boven den anderen geen voordeel te geven. Het menschelijk leven wordt dan in perioden afgedeeld, meestal van 7 tot 7 jaren; soms worden er 10, soms 12, soms 14 klassen aangenomen. Die maatregel heeft echter iets onregtvaardigs in zich, daar de personen van gelijken ouderdom meestal onder zeer verschillende omstandigheden verkeeren, zoodat de kansen van sterven niet gelijk zijn. Billijker zoude het zijn als er ook klassen werden aangenomen, naar gelang van de omstandigheden waaronder ieder mensch geplaatst is.

Afwisselender en meerder zijn hier dan bij de lijfrenten de kansen, en de voordeelen die door enkelen kunnen verkregen worden, ook grooter. Dit maakt deze wijze van leeningen zeer geliefkoosd voor het volk. Zij stellen niet alleen eene speculatie daar op het eigen leven van den deelnemer tegenover den Staat, maar ook op het leven der deelgenooten. De geschiedenis van Frankrijk leert

het ook hoe, even voor de revolutie van 1789, de natie de sterkste blijken aan den dag legde, om in zulke leeningen deel te nemen. Eene ware speelzucht had zich onder de burgerklassen verspreid.

Hiermede stappen wij van de inrigting en werking der tontinen af, en gaan wij in korte trekken hare geschiedenis beschouwen.

b. Het is bekend hoe, omstreeks het jaar 1650, een Italiaansch bankier LORENZO TONTI, om aan de regeringen het geld opnemen gemakkelijker te maken, de uitvinder geweest is van deze inrigtingen, die van hem haren naam ontleenen. Reeds in 1653 wilde MAZARIN er gebruik van maken, maar het parlement weigerde de uitvoering te bekrachtigen. LODEWIJK XIV opende het eerst eene inschrijving op eene tontine in 1689, en sinds dien tijd heeft Frankrijk er 10 geteld tot aan het jaar 1759. Toen werden zij, daar zij zeer schadelijk bevonden werden (een gevolg van de slechte berekeningen) in 1763 bij eene koninklijke boodschap verboden, en in 1770 hief een arrest „du conseil d'état" alle bestaande tontinen op, terwijl de renten in lijfrenten verwisseld werden. In 1692 werd op die wijze eene leening in Engeland beproefd, die ofschoon zeer drukkend voor den Staat, weinig deelneming vond. In 1789 had de laatste plaats. Bij ons is alleen de Nijmeegsche tontinaire geldleening bekend, waarin de Staat thans nog *ƒ* 6100 betalen moet.

Het is hier de plaats om te vermelden, dat de tontinen door de regeringen in werking gebragt, zeer zelden op goede berekeningen steunden, meestal ten nadeele van den Staat; daaraan is het waarschijnlijk

toe te schrijven, dat zij als staatsgeldleeningen, zoo kort bestaan hebben en juist opgeheven werden in die tijden, toen de regeringen veel geld behoefden, en zich niet zoo zeer door de overtuiging lieten leiden, dat 's volks welzijn het meeste geldt.

c. Naarmate dat deze verschillende leeningen grootere dadelijke voordeelen voor de deelnemers afwerpen, en tevens voor de regeringen voordeeliger zijn om schuld te delgen, worden ook de afkeurende oordeelen der economisten strenger, hoewel zij de geldelijke voordeelen voor den Staat niet ontkennen. A. SMITH toont aan, dat men door tontinen veel gemakkelijker geld kan vinden, dan door eenvoudige lijfrenten. SAY veroordeelt haar, zoowel omdat zij door het vernietigen der kapitalen in hare gevolgen zoo drukkend voor de schuldeischers zijn, als omdat de berekeningen zoo dikwerf falen. NEBENIUS (1) laat zich aldus uit: „alle diese Mittel Kapitaliën für die Staatsbedürfnisse herbeizuschaffen, sind verwerflich und zudem in der Regel unergiebig, da man, je besser der Zustand der Sittlichkeit eines Volkes ist, um so mehr auf ein kleineres Publicum eingeschränkt ist."

M[c] CULLOCH (2) zegt: „Tontines seem to be about the very worst means that have been devised for raising money."

Op grond van de uiteengezette overwegingen en van hetgeen de geschiedenis leert, komt ons althans voor eene regering het middel niet raad-

---

(1) Der öffentliche Credit. p. 343.

(2) p. 446.

zaam voor, om door tontinen eene staatsschuld te delgen.

§ 4.

Eindbeschouwingen.

Wij hebben thans de verschillende wijzen beschouwd waarop de staatsschulden kunnen gedelgd worden, door den vorm, waarin de leeningen worden aangegaan. Wij hebben die verschillende gedaanten onder den naam van tijdrenten, lijfrenten en tontinen bekend, in hare werking nagegaan: wij hebben kortelijk derzelver geschiedenis medegedeeld en de oordeelen der staathuishoudkundigen over dezelve, benevens de meening die wij zelven koesterden, opgegeven. Die oordeelen vielen ongunstig uit, niet uit het finantieëele, maar uit het morele (s. v. v.) oogpunt beschouwd, en wel zoo ongunstig, dat dergelijke finantiële maatregelen ten eenemale moeten worden afgekeurd. Wel te betreuren is het, dat dergelijke bezwaren dezen maatregel in den weg staan, te meer omdat deze wijze van schulddelgen zoo boven alles afdoende is. Wij wenschen daarom in deze paragraaph te beproeven, of wij kunnen aantoonen, hoe die bezwaren kunnen worden opgelost, zoodat leeningen op die wijze zouden kunnen worden aangegaan, zonder op eenige wijze nadeelen voor het volk met zich te voeren.

De hoofdnadeelen waren deze: *a.* verbrokkeling en daardoor vernietiging der kapitalen; *b.* de zedelijke invloed dier leeningen op het volk.

a. Waardoor worden de kapitalen vernietigd? Door de jaarlijksche uitkeeringen van een gedeelte van het

kapitaal met de interest van hetzelve aan de schuldeischers. Hierin ligt het groote voordeel voor den Staat, hij moet hetzelve dus niet verliezen; — maar ook juist hierin ligt het groote nadeel voor den schuldeischer, daar de meest spaarzame door het geringe bedrag dier waarden bijna niet in staat is, die gedeelten kapitaal te berekenen, veel minder op te leggen, nog veel minder op te leggen tegen eene zamengestelde interest; terwijl de meer achtelooze en nog meer de verkwistende sterker geneigd is hen te verteren, dan door overleg uit dezelve een nieuw kapitaal te vormen.

Het volgende middel komt ons voor dienstig te kunnen zijn, om den spaarzamen schuldeischer zijn kapitaal te doen behouden, den spilzieken te beletten hetzelve roekeloos te verteren.

Bij het aangaan der leening stelle de Regering tegelijk eene maatschappij of inrigting in den vorm eener bank in, die geheel van haar onafhankelijk alleen op eigen gezag werkt, en door commissarissen uit de aandeelhouders gekozen, bestuurd wordt. Bij die inrigting storte zij jaarlijks de gedeelten kapitaal, die anders in de interest aan de geldschieters worden uitbetaald, maar steeds niet meer dan de zooveel pCt. als in het begin tot schulddelging is aangewezen, terwijl zij aan de houders der effecten de vaste rente jaarlijks uitkeere. Zoo nu die in de bank gestorte kapitalen, door de bestuurders, zoodanig belegd worden, hetzij door ze in handelsondernemingen te steken, hetzij door ze, gelijk zulks met het Pensioenfonds geschiedt, op het Grootboek der Nationale Schuld in te schrijven, dat zij interest op

interest voortbrengen, dan zal, als de laatste termijn van betaling verstreken is, het oorspronkelijke kapitaal in de bank weder aanwezig zijn, hetwelk dan, naar de grootte der aandeelen onder de schuldeischers, kan worden verdeeld. De betaling eener geringe provisie zou de onkosten kunnen goedmaken. De waarborgen der schuldeischers voor hunne in de bank geplaatste kapitalen, de verantwoordelijkheid der bestuurders, kan op de gebruikelijke wijze worden geregeld. Door zulk eenen maatregel komt het ons voor, dat de Staat evenzeer zijne schuld zou vernietigd zien, als dat de natie hare kapitalen zou behouden. Verre zij het intusschen van ons, om dit in het voorbijgaan aan te stippen, van zulk eene instelling, eene inrigting te willen maken, als een Amortisatiefonds met eene omgekeerde werking, die geheel onder den invloed van de Regering staat.

b. Welke maatregelen zou de Regering kunnen nemen, opdat dergelijke leeningen geenen slechten invloed op den morelen toestand des volks zouden uitoefenen.

1e. Gelooven wij dat eene dergelijke inrigting, als wij beschreven, reeds veel baten zou; daardoor toch worden de kansen weggenomen, want ieder verkrijgt eene vaste rente.

2e. Door dezelfde inrigting wordt ook geen voedsel gegeven aan luiheid en spilzucht, daar de kapitalen vooreerst niet kunnen gebruikt worden, en later zoo zouden zijn aangegroeid, dat hunne aanzienlijke waarde bij de bezitters de neiging tot verkwisting veel zou doen verminderen. Welligt zal men hiertegen beweren, dat er misbruik zou gemaakt

worden door anticipatie op de toekomstige groote voordeelen, en dat, zoo dit niet het geval is, later juist het aanzienlijke bedrag der kapitalen tot ligtzinnige verteringen zal aanleiding geven. Wij willen dat gaarne erkennen, ofschoon wij gelooven dat er voor het tegenovergestelde in den regel grooter kans bestaat. Alles hangt hier af van den geest die bij eene natie heerscht. Hoe dit intusschen zijn moge, tegen zulke handelingen, die dagelijks plaats grijpen kunnen, behoeft en kan ook de Regering niet waken. Zij heeft genoeg gedaan, indien zij den burger gelegenheid geeft om het goede te doen, wat hij vroeger niet doen kon. Verder gaat de taak, wat haren zedelijken invloed op het volk betreft, eener Regering niet.

3e. De Regering kan zorg dragen voor eene zorgvuldige berekening der waarschijnlijkheid van 's menschen levensduur, door naauwkeurig te doen opmaken, welke omstandigheden denzelven verlengen of verkorten; verder zou zij voor eene goede verdeeling in de verschillende klassen kunnen zorgen; dit alleen zou het toevallige en afwisselende der kansen veel verminderen, ja zelfs de waarschijnlijkheid bijna tot zekerheid verheffen.

Vraagt men nu of zulk eene leening, op die voorwaarde uitgeschreven, veel deelneming zou vinden, daar zij geene grootere voordeelen aanbiedt, dan eene tegen eene vaste altijddurende rente aangegaan, maar integendeel, die nadeelen medebrengt, dat men over de kapitalen niet voor den afloop van den termijn beschikken kan, dan antwoorden wij het niet te gelooven, ofschoon de zekerheid der aflossing, die geene

andere leening aanbiedt en de daarmede verbondene zekerheid van het behoud van het kapitaal, dat bij elke andere leening in den regel in waarde vermindert, zelden wordt afgelost en dikwerf verloren gaat, zeer sterk tegen de nadeelen der op zulk eene wijze geslotene leening opwegen.

Om deze redenen bieden wij deze gedachten den meer ervarenen ter overweging aan.

HOOFDSTUK V.

DELGING VAN STAATSSCHULD DOOR AMORTISATIEFONDSEN.

§ 1.

Algemeene beschouwingen over Amortisatie van schuld.

Amortisatie van schuld beteekent in den ruimsten zin genomen, vernietiging van schuld. In het spraakgebruik echter wordt er meer de engere beteekenis aan gehecht van schuldvernietiging door het inkoopen van schuldbekentenissen, welke inkoopen door eene bewerking met zamengestelde interest jaarlijks grooter worden, en in deze beteekenis is het, dat dit woord bepaald gebruikt wordt in Amortisatiefondsen.

Amortisatie kan, wat er ook tegen moge aangevoerd zijn, eene zeer gunstige werking hebben. Zij steunt op dezelfde berekeningen, die wij bij de leeningen met tijdrenten ontwikkeld hebben. Zij bewerkt de vernietiging der schuld of de wederherstelling van het kapitaal door middel der zamengestelde interest. Honderd gulden kan op die wijze verkregen worden door eenen gulden, tegen 5 pCt.

interest op interest uit te zetten in 36 jaren en 261 dagen, *f* 178.50 in 50 jaren, of wat hetzelfde is, *f* 100 schuld, kan in dat tijdsbestek vernietigd zijn (1). Amortisatie, hier moeten wij wel op letten, schept geen kapitaal, vormt geen rijkdom, maar behoudt de rijkdommen door de kleinste gedeelten derzelve aan te wenden en weder vruchten te doen voortbrengen. Amortisatie werkt alleen, indien zij geregeld wordt voortgezet, indien de verkregene kapitalen niet tot andere doeleinden worden aangewend, maar dan ook werkt zij met vrucht. Amortisatie komt ons daarom voor, een zeer geschikt middel tot schulddelging te kunnen zijn, indien de nadeelen die alleen voortspruiten uit slecht beheer, spilzucht, en wat de staatsschulden betreft, uit bejag op volksgunst kunnen worden weggenomen.

§ 2.

Amortisatiefondsen.

Elk schuldenaar kan zijne schuld door amortisatie delgen op twee wijzen, hetzij door de bewerking direct zelf te doen, hetzij door een fonds op te rigten dat die bewerking verrigt. Bijzondere personen kunnen de eerste wijze in den regel niet in toepassing brengen, om de geringheid der aan te

(1) Niet onaardig moge het zijn, hier te vermelden, dat volgens de berekening van Dr. PRICE eene stuiver, die ten tijde van CHRISTUS geboorte tegen interest op interest was uitgezet, in 1791 tot eene waarde zou zijn aangegroeid, van drie millioen gouden bollen, zoo groot als de planeet, die wij bewonen.

wendene sommen: zij blijft dus alleen voor maatschappijen, die over grootere kapitalen beschikken kunnen over, en wordt ook soms door haar aangewend: deze echter laten wij buiten behandeling. De Staat evenwel hetzij als persoon, hetzij als collectif wezen beschouwd, kan om de uitgebreidheid der kapitalen, beide middelen toepassen. De eerste wijze wordt in bijna alle Staten aangewend, maar te afgebroken en voor te weinig beduidende sommen, dan dat hare werking met bepaalde cijfers juist kan worden aangewezen, dan dat zij inderdaad den naam van amortisatie verdient. Wij laten die wijze daarom ook hier verder buiten behandeling (1). De laatste wijze is de al-

(1) Tot opheldering dezer stelling nemen wij het volgende voorbeeld: Nederland heeft uit de jaarlijksche overschotten van de jaren 1850—1854, de middelen gevonden om achtereenvolgens in te koopen voor een bedrag van *f* 29.018.100 nominaal, waarvoor besteed werd, de som van *f* 23.567.256.23. Dit had eene rentebesparing van *f* 1.026.668 ten gevolge. (Bijblad tot de Staats-Courant van 1855. Bijl. vel 6). Duidelijk is het, dat de inkoop van effecten van een vorig jaar bijgedragen heeft, om dien inkoop het volgende jaar te kunnen vermeerderen, en wel voor zooveel als de rentebesparing bedroeg; duidelijk is het evenzeer, dat zulk eene handeling voordeelige uitkomsten voor de schatkist opleveren moest. Indien nu echter de uitgespaarde penningen tot andere doeleinden, en niet herhaaldelijk weder tot schulddelging worden aangewend, dan heeft er eene schorsing in de schuldvernietiging plaats: en juist dit is het wat de berekening der voordeelen van zulk eene schulddelging zoo moeijelijk maakt, wat haar den eigenlijken naam van amortisatie niet kan doen dragen. Het blijft intusschen te betreuren, dat die wijze van schulddelgen door de afwisselende tijdsomstandigheden, niet meer stelselmatig kan worden toegepast, daar zij zulke schoone uitkomsten kon opleveren!

gemeen onder verschillende vormen door de staten aangewende, en deze zullen wij meer in de bijzonderheden nagaan.

Vele schrijvers kennen de uitvinding der amortisatiën aan eenen Genuees, AMALDO GRIMALDI, in de XIV^{de} eeuw toe. Velen, echter schijnt men aan hen minder gezag te moeten toekennen, geven de broeders PARIS op, en den controleur-generaal MACHAUT onder LODEWIJK XIV. Hoe dit zij, de waarheid is, dat het systeem allereerst is in werking gebragt in het begin der XVIII^{de} eeuw, nadat het zeer was aangeprezen door NATHANIEL GOULD in zijn Essay on the Public Debts of the kingdom en voor hem door den graaf STANHOPE.

§ 3.

Werking van Amortisatiefondsen.

1°. Schulddelging geschiedt in de eerste en voornaamste plaats door jaarlijksche inkoopen, waartoe het fonds eene vaste som jaarlijks of gedurende een bepaald aantal jaren van de schatkist ontvangt. De renten dier ingekochte schuldbrieven worden weder tot inkoop van schuld besteed, tot dat de geheele staatsschuld in bezit van het Amortisatiefonds is. Op dat tijdstip wordt de rekening vereffend, en de staatsschuld is gedelgd.

2°. De Regering keert aan het Amortisatiefonds jaarlijks eene vastgestelde som uit, waarmede die instelling schuldbrieven inkoopt, wanneer de koers onder pari is, of schuldbrieven aflost, wanneer zij boven pari is gestegen. Die aflossing geschiedt dan

door een zeker getal nummers, gewoonlijk bij seriën aangewezen uit te looten. Overigens is de werking dezelfde.

3°. De Regering magtigt het fonds tot het sluiten eener leening, om met die gelden de leeningen der staatsschuld naar gelang van omstandigheden in te koopen of af te lossen. Zulke eene leening kan op drie verschillende wijzen geschieden, om zelve als dan weder afgelost te worden.

a. Zij kan gesloten worden tegen eene lagere rente, dan welke van de bestaande staatsschuld betaald wordt: in dat geval wordt er gewoonlijk een of meer percenten aangewezen om de nieuwe schuld af te lossen.

b. Zij kan worden aangegaan met eene geringe rente, die jaarlijks oploopt, b. v. in de eerste vijf jaren tegen 1 pCt., in de volgende vijf jaren tegen 1¼ pCt., voorts tegen 1½ pCt. en zoo verder: in dat geval wordt er tevens de bepaling bijgevoegd, dat jaarlijks een zeker getal aandeelen zal uitgeloot en afgelost worden. De sommen daartoe benoodigd, worden gevonden uit de minder te betalen interest.

c. De leening kan zonder renten worden aangegaan, maar onder verband om jaarlijks een vastgesteld getal aandeelen uit te looten; welke aandeelen dan betaald worden met premiën, die gewoonlijk met de jaren toenemen, terwijl voor elk aandeel, dat met een niet uitkomt, steeds de nominale waarde betaald wordt. Dit stelsel levert geene grootere voor- noch nadeelen, dan de andere wijze voor de Amortisatiekas op, daar de sommen voor

de premiën benoodigd, tegen de uitgewonnene interest opwegen. Zij wordt echter meer in toepassing gebragt, om door het aanlokkelijke van de loterij de deelneming te bevorderen.

Op deze wijze nu wordt de aangegane leening na het bepaalde getal jaren afgelost, en de staatsschuld is gedelgd.

§ 4.

Ontwikkeling van het stelsel der Amortisatiefondsen in Engeland, Frankrijk en Nederland.

ENGELAND. Vóór het jaar 1716 had men daar verscheidene afzonderlijke Amortisatiekassen, uit het overschot der voor de rentebetaling aangewezene belastingen, voortgesproten. Deze werden echter veelvuldig tot andere doeleinden aangewend, en daarom voerde ROBERT WALPOLE, door de aanbevelingen van STANHOPE aangemoedigd, het eerst een Amortisatiefonds in 1716 in. De acte waarbij het werd opgerigt van GEORGE I (3 GEO. I, Cap. 7), verklaart volgens M[c] CULLOCH (1) „that the various surpluses of which it consisted shall be appropriated, reserved and employed to and for discharging the principal and interest of such national debts and encumbrances, as were incurred before the 25[th] December 1716, and to or for none other use, intent or purpose whatsoever. Het jaarlijks surplus sproot daaruit voort, dat alle belastingen, tot nu toe voor een zeker aantal jaren vastgesteld, op voorstel van

(1) M[c] CULLOCH, p. 462.

WALPOLE voortdurend verklaard werden, en hetgeen door die vermeerderde opbrengst bekomen werd, werd besteed om de staatsschuld van 5 op 4 pCt. terug te brengen. De voordeelen daaruit voortgekomen, werden uitsluitend aan het Amortisatiefonds toegevoegd. Op de inrigting van dit fonds werden heimelijk vele inbreuken gemaakt, tot dat in 1733 openlijk aan het fonds £ 500.000, en in 1734 £ 200.000 werd ontnomen, hetgeen zijnen val in 1736 ten gevolge had (1).

M^c CULLOCH zegt: dat N. GOULD de voordeelen van dit fonds zeer uitgewerkt uiteenzette, terwijl deze staatsman, volgens BENDER, zeer juist betoogde, dat dit fonds waarop zulke inbreuken geschiedden, voortdurend niet bestaanbaar was. Dr. PRICE had er hoog mede op, en beklaagt zijnen val in deze woorden: „Thus after an existence of a few years, expired the Sinking Fund — that sacred blessing, once the nation's only hope, prematurely and cruelly destroyed by its own parent. Could it have escaped the hands of violence it would have made us the envy and terror of the world, by leaving us at this time not only tax-free, but in possession of a treasure, greater perhaps than ever was enjoyed by any kingdom (2)."

Deze inrigting was echter nog maar de voorbode van die Amortisatiefondsen, die na 1786 werden gevormd. PITT was de man, die dat stelsel op groote schaal in werking bragt, daartoe aangemoe-

(1) M^c CULLOCH, p. 462. BENDER Der Verkehr mit Staatspapieren, p. 32.

(2) PRICE IV, p. 511. (M^c CULLOCH, p. 463).

digd door de schriften van Dr. PRICE (1); hem evenwel kende hij er geenszins de eer van toe.

Het is van belang het plan van dit Amortisatiefonds naauwkeurig te onderzoeken (2). Het komt op het volgende neder.

Onder den naam van Amortisatiefonds (Sinking-Fund) wordt eene inrigting in het wezen geroepen, aan welks bestuur jaarlijks door den Staat eene vaste som moet worden uitgekeerd: die som zal aangewend worden om staatsschuldbrieven in te koopen tegen den laagsten prijs, naarmate de gelegenheid is; de Staat blijft voortgaan met de renten dezer effecten aan de bestuurders van het fonds uit te keeren, waarmede weder schuldbrieven worden ingekocht zoodat de staatseffecten in bezit van het fonds gedurig aanwassen en eindelijk de geheele staatsschuld uitmaken. Elk jaar vrede of oorlog moet dit plan worden voortgezet, en geene gelden ter bestrijding van andere uitgaven moeten uit de Amortisatiekas genomen worden. Dit is het hoofddenkbeeld. PRICE voegt er echter twee nevenvormen bij. 1°. de renten kunnen niet bij de hoofdsom gevoegd, maar tot dekking der jaarlijksche uitgaven worden aangewend. 2°. de renten kunnen besteed worden om de belastingen te verminderen. Deze vormen hoewel oogenschijnlijk dezelfde, verschillen hierin, dat de

---

(1) Mc CULLOCH zegt van hem: the influence of his writings, was increased by his high character, his earnestness, and perfect integrity. l.l. p. 466.

(2) Vergelijk Mc CULLOCH, p. 466. RAU, p. 322. HAMILTON Recherches sur la dette nationale de l'Angleterre p. 115. BENDER, p. 33.

Staat in het eerste geval steeds voortgaat dezelfde belastingen van het volk te heffen, en het meerdere bedrag der ontvangsten, ontstaande uit de jaarlijksche uitgewonnene renten aanwendt, ten dienste van handel, scheepvaart en nijverheid. De natie trekt er dus een indirect vóordeel uit, terwijl in de tweede plaats de uitgewonnene renten onmiddellijk tot vermindering der belastingen voor het volgende jaar worden aangewend.

Wij laten hier ter opheldering dezer theoriën de cijfers, zoo als zij bij RAU en HAMILTON voorkomen, volgen.

1°. Gesteld, jaarlijks worden tot inkoop van schuld aangewend £ 200,000, dan kan men, de interest à 5 pCt. gerekend, het tweede jaar £ 210,000 daartoe besteden, het derde jaar £ 220,500 enz. Het 85ste jaar geeft eene som van £ 12,650,870 tot inkoop van schuld, zoodat het geheele bedrag in 86 jaren ruim £ 262,000,000 is.

2°. Nemen wij dezelfde stelling, maar de renten worden tot andere doeleinden besteed, dan zal er in 86 jaren slechts een kapitaal van £ 17,200,000 gedelgd zijn. De interest bedraagt het eerste jaar £ 10,000, het tweede £ 20,000, het derde £ 30,000, het vijf en tachtigste £ 850,000, welke sommen te zamen £ 36,550,000 beloopen. Het geheele voordeel voor de natie is dus £ 53,750,000.

3°. Wanneer wij ook hier hetzelfde stellen, is, daar de belastingen in evenredigheid van de renten verminderd worden, het zuivere bedrag der winst slechts de jaarlijks gedelgde som van £ 200,000, dus in het geheel £ 17,200,000.

Van deze denkbeelden maakte PITT gebruik, en rigtte een Amortisatiefonds op, dat de volgende werking moest hebben.

In 1786 werd van de jaarlijksche staatsinkomsten 1 millioen £ tot aankoop van staatseffecten afgezonderd. De interest der met deze som ingekochte fondsen werd aan het kapitaal toegevoegd, benevens de opbrengst der tijd- en lijfrenten die afgeloopen waren, en de sommen der verjaarde tijdrenten. Wanneer dit fonds zoodanig zou zijn aangegroeid, dat het jaarlijks 4 millioen aan inkomsten had, zouden deze laatste voordeelen hetzelve niet meer ten deel vallen. In 1792 werd een ander fonds gevormd, waaraan 1 pCt. van de nominale waarde der lange tijdrenten en der lijfrenten verzekerd werden. In 1802 werden de beide fondsen vereenigd en de bepaling afgeschaft, dat het fonds niet meer dan 4 millioen inkomsten van de percenten op de aangegane schuld hebben zou (1).

Een ander plan werd in 1807 door Lord PETTY voorgesteld, dat slechts als een voorbijgaande maatregel gedurende een jaar in werking werd gebragt, om de leeningen, voor de buitengewone oorlogskosten aangegaan, te dekken. In 1808 keerde men tot het systeem van PITT terug.

Dit werd in 1813 opgevolgd door het systeem van VAN SITTART. Deze wilde vooral de afwijkingen, langzamerhand in de uitvoering van het eerste stelsel ingeslopen, tegengaan, en daardoor den ingeze-

(1) HAMILTON, p. 77 en RAU, p. 321, welke beide schrijvers omtrent dit punt verschillen.

tenen die verligting verschaffen, welke zij door eene juiste opvolging van het eerste plan hadden moeten ondervinden, maar niet verkregen hadden; zijn doel was het buitengemeen toenemen van het Amortisatiefonds tegen te gaan, en tegelijkertijd aan de schuldeischers grootere waarborgen voor de aflossing der schuld te bezorgen.

In het jaar 1819 werd aan het fonds volgens BENDER 12, volgens RAU 15¼ millioen £ ontnomen; hiermede ging men voort tot in 1828, in welk jaar bij de acte 10 GEO. IV Cap. 27, het bestaan van het Amortisatiefonds werd opgeheven, en tevens besloten werd, 's jaars slechts zooveel te delgen, als de meerdere inkomsten van den Staat boven de uitgaven zouden gedoogen.

FRANKRIJK. De eerste Amortisatiekas werd in het jaar 1764 aldaar opgerigt; aan haar werd toegevoegd een *chambre des amortissements* om alles te regelen en de geschilpunten, die zich mogten voordoen uit den weg te ruimen. Reeds in 1770 werden de aanwezige fondsen gebezigd om de vroeger gemaakte anticipatiën te dekken. CALONNE rigtte in 1784 eene nieuwe Amortisatiekas op, daar de vorige in 1775 geheel vervallen was: ook deze liep onder zijnen opvolger DE BRIENNE te niet. NECKER hechtte niet sterk aan het voordeel van altijddurende renten, en, zegt BENDER, „merkwürdig ist es, dass selbst zu NECKERS Zeiten in Frankreich noch keine klare Begriffe von einem wahren Tilgungsystem herrschten" (1). Onder NAPOLEON werd er weinig aan

(1) BENDER, p. 40.

schulddelging in Frankrijk gedacht; die tijden leveren dus ook voor die inrigtingen niets merkwaardigs op. Eerst in 1816 werd in dit land een Amortisatiefonds, naar de stelsels van Dr. PRICE en PITT opgerigt, met een fonds van 20,000,000 fr., dat in 1817 op 40,000,000 fr. gebragt werd. Op elken beursdag moest voor eene bepaalde som worden ingekocht aan effecten, tegen eenen koers altijd onder pari, eerst van de schuld à 5 pCt., en was dit onmogelijk, dan van de 4½ en 3 pCts. Het bedrag der inkoopen werd telkens openlijk bekend gemaakt. De renten der ingekochte effecten bleven ten voordeele van het fonds tot 1830: na dien tijd moesten zij zoowel als de effecten tot schulddelging dienen. Het is ons niet gebleken in hoe verre er aan dien maatregel gevolg gegeven is. Genoeg zij het te vermelden dat het fonds nog bestaat, met eene waarde van 64,818,825 fr., waarvan de inkomsten gewoonlijk tot dekking van staatsuitgaven worden aangewend.

NEDERLAND. Ook in ons land heeft men het stelsel van amortisatie beproefd; evenwel niet voor het jaar 1798, toen de verschillende schulden onder een hoofd werden gebragt en éénen naam kregen *Nationale Schuld*. De staatsregeling van dat jaar rigtte een fonds op, „tot vermindering of aflossing van Nationale schuld," welk fonds de AMORTISATIEKAS genoemd werd. De verrigtingen van dit fonds zijn niet openlijk bekend geworden. Wij maken dus alleen melding van de 2de al. van art. 206, van dit stuk, waarbij bepaald werd dat „telken jare, ten zelfden einde bij dezelve (de fondsen tot het formeren eener kas van vermindering of

aflossing van Nationale Schuld) gevoegd worden, de penningen voortkomende uit de vermindering der interessen, zoo door vernietiging der effecten, als versterving van lijfrenten, afloop der dertigjarige en andere tijdelijke renten, waarvan jaarlijks, bij gedrukte Rekening aan de Natie zal moeten blijken; terwijl de vernietigde effecten openlijk verbrand worden."

Deze fondsen werden onder koning LODEWIJK, vooral op aanraden van VOUTE en GOGEL, door vermeerdering der belastingen zeer uitgebreid. Eerst in 1807 kreeg het een jaarlijks inkomen van *f* 6,000,000, om met behulp van die en de vroegere sommen de schuld, die op dat tijdstip met *f* 40,000,000 werd vermeerderd, in 20 jaren tijds zoodanig te verminderen, dat de renten slechts *f* 18,000,000 zouden bedragen. Dit althans was het voornemen van koning LODEWIJK (1). Nog *f* 500,000 werden in het laatst van dat zelfde jaar, als eene jaarlijksche uitkeering aan de Amortisatiekas toegevoegd, „benevens al de fondsen, welke voortvloeiden uit de confiscatiën" (2), zoodat in 1808 het kapitaal op *f* 20,000,000 met eene rente van *f* 600,000 geschat werd. — Toen werd het besluit genomen geene afzonderlijke subsidiën meer aan het Amortisatiefonds toe te leggen.

In 1814 werd er eene nieuwe Amortisatiekas opgerigt, met *f* 2,000,000 jaarlijksche inkomsten, bo-

---

(1) Documens historiques sur le gouvernement de la Hollande par LOUIS BONAPARTE, II, p. 59. WEEVERINGH verkeert op deze plaats in dwaling, daar hij zegt dat het oogmerk was om de schuld tot op *f* 18,000,000 te verminderen, (I, p. 112).

(2) WEEVERINGH, I, p. 113.

ven die kapitalen, die na 1 Jan. 1825 niet geconverteerd zouden zijn, op de wijze als bij de wet van 14 Mei 1814, *tot herstel der Nationale Schuld*, bepaald was. Bij art. 8 van dezelfde wet werd bepaald, dat jaarlijks *f* 4,000,000 moest worden geamortiseerd, en dat voor een gelijk bedrag uitgestelde schuld in werkelijke schuld zou overgaan. Eens in de 10 jaren moest een staat van hare kas aan de Staten-Generaal worden overgelegd. Deze inkomsten werden aanzienlijk vermeerderd door de wet van 12 Jan. 1816, (Stbl. N° 5) *houdende toewijzing van fondsen aan de Amortisatiekas*. Echter werd haar bij de wet tevens de verpligting opgelegd de jaarlijksche amortisatie te verzekeren, die ten bedrage van *f* 4,000,000 moest plaats hebben; benevens de taak om den prijs der fondsen in stand te houden en om door middel van inkoopen en andere voordeelige operatiën de fondsen der Amortisatiekas te vergrooten, om aldus des te beter aan hare bestemming te kunnen beantwoorden.

Bij de wet van 9 Febr. 1818 (Stbl. N°. 7), *tot regeling der middelen om te voorzien in 's Rijks financiëlen toestand*, werden weder de inkomsten der Amortisatiekas vermeerderd, vooreerst door toevoeging van *f* 440,000 bij de gewone jaarlijksche uitkeering, die *f* 2,060,000 bedroeg; ten tweede door dat zij de gedeelten der Nationale Schuld verkreeg, welke ten gevolge der afscheiding van Oost-Vriesland ophielden ten laste van ons Koningrijk te loopen, met de daarop verschuldigde renten: eindelijk zou zij ook de na 5 jaren verjaarde renten genieten. Buitendien werd in hetzelfde jaar bij de wet van 1 Nov. (Stbl.

n°. 36) nog bepaald dat alle consignatiën in de Amortisatiekas moesten worden gestort.

Onder deze bepalingen bestond de Amortisatiekas, uitsluitend met het doel om de bestaande staatsschuld te delgen, opgerigt. Aan dit doel heeft zij, zoo lang zij bestond, beantwoord, daar van 1816, toen de eerste uitloting plaats had, tot 1822 *f* 36,000,000 uitgestelde schuld in werkelijke schuld zijn overgegaan, terwijl voor een bedrag van *f* 34,000,000 vernietigd is.

Evenwel mogen hier drie wetten niet verzwegen worden, waarbij de Amortisatiekas, als middel tot *schuldvermeerdering* gebezigd werd, doch waarbij zij tevens de hulpmiddelen verkreeg, om die schulden weder te vernietigen. De eerste was van 31 Dec. 1819 (Stbl. n°. 62) *houdende vaststelling van middelen tot stijving van 's Rijks schatkist,* waarbij om de tekorten van dat jaar te dekken aan de Amortisatiekas de verpligting werd op gelegd *f* 24,000,000 te gelde te maken, en dat montant achtereenvolgens weder in te koopen, waartoe voor *f* 700,000 jaarlijks aan domeinen, gedurende 10 achtereenvolgende jaren verkocht moest worden.

Tot hetzelfde einde werd een dergelijke last voor een bedrag van *f* 8,000,000 aan de Amortisatiekas weder opgelegd bij de wet van 24 Dec. 1820 (Stbl, n°. 30), *houdende voorziening in het verschil tusschen de buitengewone middelen en het geraamd bedrag der uitgaven,* enz., waartoe het in staat gesteld werd door eene jaarlijksche uitkeering van de schatkist van minstens *f* 250,000.

Eindelijk moest zij bij de wet van 2 Aug. 1822, (Stbl. n°. 24), *houdende creatie van werkelijke schuld,*

tot voorziening in de behoeften van 's Rijks schatkist, een kapitaal van *f* 57,500,000 te gelde maken, en de daarvoor uitgegevene schuldbekentenissen langzamerhand weder inkoopen, waarvoor de Staat jaarlijks aan haar *f* 1.725,000 uitkeerde.

Zoo werd dus ook bij ons reeds de Amortisatiekas niet slechts als een middel tot schulddelging, maar evenzeer als een middel om den Staat gelden te verschaffen, aangewend.

II. Eene tweede inrigting van dien aard die hier te lande bestond, was het SYNDICAAT, met dezelfde bedoeling en dergelijke inkomsten als de Amortisatiekas, in 1810 opgerigt. Dit Syndicaat werd echter met 1° Jan. 1816, bij de wet van 11 Nov. 1815 (Stbl. n°. 52), ontbonden, bij welke wet tevens een nieuw Syndicaat der Nederlanden werd ingesteld, bepaaldelijk met het doel om in de buitengewone behoeften te voorzien, die door de hooge oorlogskosten vooral, aan het einde van het jaar 1815, eene som van *f* 40,000,000 beliepen. Voor zulk een bedrag zou het aan schuldbekentenissen tegen 5 pCt. uitgeven, die jaarlijks bij loting weder moesten worden ingewisseld, zoodat in 1826 de geheele schuld moest gedelgd zijn. Dit inkoopen is geschied tot het jaar 1822, ten bedrage van *f* 27,600,000. Om aan die verpligting te kunnen voldoen, werden aan het Syndicaat tot inkomsten 15 percenten van eenige directe belastingen, van al de indirecte belastingen, van den impost op de buitenlandsche producten en van de tol- en convooiregten toegelegd.

Doch spoedig moesten er weder nieuwe kapitalen verkregen worden om in een aantal buitengewone

behoeften te voorzien. Ter bevestiging en wapening toch van het zuidelijk frontier, (krachtens het Tractaat van 13 Aug. 1814), voorts om te voorzien in de meerdere behoeften van de jaren 1817 tot 1818, en eindelijk om achterstallige vorderingen te vereffenen, waren *f* 45,000,000 noodig. De bovengenoemde wet van 9 Febr. 1818 (Stbl. nº. 7) voorzag daarin door het Syndicaat met de uitgifte van schuldbekentenissen tegen een bedrag van deze som te belasten. De schuldbekentenissen van deze serie zouden *f* 1000 groot zijn (die van de eerste serie waren van *f* 100) tegen 5 pCt. Ter betaling dier renten werd jaarlijks op de begrooting eene som gesteld ten behoeve van het Syndicaat. Jaarlijks moest *f* 3,000,000 worden afgelost, te beginnen met het jaar 1820, en te eindigen als de schuld van de eerste serie afgedaan zou zijn. Tot aan dat tijdstip zou die som uit den verkoop van een gedeelte van 's Rijks domeinen gevonden worden, terwijl later de 15 opcenten aan de eerste serie verbonden, aan deze serie zouden worden toegevoegd, en de jaarlijksche post op de begrooting zou vervallen. Van deze nieuwe schuld is tot 1822 voor eene waarde van *f* 6,000,000 afgelost.

III. Beide deze inrigtingen, de Amortisatiekas en het Syndicaat der Nederlanden, werden opgeheven en vervangen door het AMORTISATIE-SYNDICAAT, bij de wet van 27 Dec. 1822 (Stbl. nº. 59), *tot instelling van een Amortisatie-Syndicaat en tot regeling van onderscheidene financiele aangelegenheden des Rijks.* Deze instelling is in Nederland de voornaamste, en in haar werd alles vereenigd wat tot amortisering van staatsschuld in ons land

gedaan is. Bovendien werd haar nog menige andere taak opgelegd.

A. Wij zullen vooreerst aan de hand der wet nagaan wat zij doen moest, terwijl de gevoelens hoofdzakelijk van HOGENDORP en OSIANDER leeren zullen wat zij doen kon.

Het Amortisatie-Syndicaat werd bestuurd door vijftig ingezetenen des Rijks, uit wier midden eene commissie van zeven leden te Amsterdam het gewone dagelijksche beheer verrigtte. De Minister van Financiën was voorzitter van de groote vergadering, terwijl een vice-president aan de commissie voorzat. De instelling op den voet van het vroegere Syndicaat ingerigt, verkreeg al de fondsen van, en behield dezelfde inkomsten, met eene geringe wijziging in de opcenten (volgens art. 34) als de beide opgehevene instellingen, terwijl ook dezelfde verpligtingen aan haar overgingen.

Buitendien echter moest het nog aan de volgende voorwaarden voldoen:

1°. Moest het Amortisatie-Syndicaat voorzien in de buitengewone behoeften van de schatkist. Deze werden in art. 4 van gemelde wet bepaald:

a. op eene uitkeering van *f* 190,000, zijnde de zuivere opbrengst der domeinen aan Prins FREDERIK der Nederlanden overgedragen;

b. op den last van jaarlijks het noodige voor te schieten tot aanvulling van de inkomsten der groote communicatiën van het Rijk, ten einde deze de interessen en aflossingen zouden kunnen voldoen;

c. op de voldoening aan al de verpligtingen op de domeinen rustende;

d. op eene uitkeering van dertig millioen guldens binnen vijf jaren, ten einde te strekken tot voltooijing der land- en watercommunicatie, tot aanvulling van het tekort dat mogt bevonden worden bij den geheelen afloop der liquidatie te bestaan, tot betaling van het mogelijk verschuldigde aan vreemde mogendheden, tot buitengewonen aanbouw van schepen, tot aanvulling van het fonds voor de bevestiging en wapening van het zuidelijk frontier en tot aanvulling van het tekort van het jaar 1822.

Ten einde aan deze verpligtingen te kunnen voldoen, werd aan het Amortisatie-Syndicaat het beheer van 's Rijks domeinen opgedragen, waarvan het tot eene opbrengst aan inkomsten, tegen 3 pCt. gerekend, ter waarde van *f* 1.750,000 mogt vervreemden. Verder verkreeg hetzelve het overschot van de opbrengst van de tollen op de communicatiën van het Rijk, nadat de op dezelve rustende negotiatiën zouden zijn afgeloopen, en de opbrengst dier wegen en vaarten wier aanleg in 1822 aangevangen was, en welke uit de door het Amortisatie-Syndicaat te verstrekken gelden zouden worden voortgezet en aangelegd, totdat het geheele bedrag aan het Amortisatie-Syndicaat zou zijn teruggegeven.

Hogendorp betoogt in zijne Bijdragen tot de huishouding van Staat (1), zeer uitvoerig het ongeschikte en nutteloze om al deze verpligtingen aan een Amortisatie-Syndicaat op te leggen. Dit alles heeft niets met amortisering van schuld gemeen, is door

---

(1) Hogendorp, Bijdr. tot de huishouding van Staat, VII, p. 173—200.

de verschillende overdragten kostbaar, en vereenigt in zich dat gevaarlijke voor den Staat, dat het een deel der staatsuitgaven en inkomsten aan het oog der Staten-Generaal onttrekt, door er een eigenmagtig, tot geheimhouding verpligt bestuur mede te belasten.

2°. Moest het Amortisatie-Syndicaat voorzien in de voldoening van buitengewone pensioenen en lijfrenten en andere afloopende betalingen. Onder de bepaling dat het niet meer schuldbekentenissen zou mogen te gelde maken, dan noodig waren, kreeg het om de betalingen te bewerkstelligen, een crediet van *f* 68,000,000 op het grootboek der werkelijke schuld, waarvoor de schatkist aan hetzelve 's jaars *f* 2,040,000 zou uitkeeren, om de rente te betalen. Het overschot moest tot inkoop van werkelijke schuld en daarop volgende schulddelging dienen.

Ook tegen dit hoofdstuk heeft HOGENDORP om dezelfde redenen vele bedenkingen.

3°. Tot regeling van het Nederlandsche Muntwezen moest het Amortisatie-Syndicaat aan de schatkist *f* 12,000,000 uitkeeren, waarvoor het onder dezelfde verpligtingen, als wat de pensioenen betrof, een crediet van *f* 26,000,000 geopend werd. Jaarlijks zou de Staat aan hetzelve *f* 30.000 voor elke millioen ingeschreven schuld voldoen, opdat het de renten betalen, en de aangegane schuld zou kunnen aflossen.

4°. Het Amortisatie-Syndicaat moest zorg dragen voor de betaling der renten der nationale schuld aan de effectenhouders, waarvoor aan hetzelve jaarlijks door den Staat het bedrag van *f* 15,650,000 verstrekt

werd. HOGENDORP (1) laat zich over dezen maatregel aldus uit: „Voorzeker is er een oogmerk in deze overdragt van het Ministerie van Financiën aan het Amortisatie-Syndicaat. Dit oogmerk moet een of ander voordeel voor den Staat en het Publiek zijn. Ik heb echter geen begrip daarvan kunnen bekomen, en vond geene inlichting op dit stuk onder de overwegingen, strekkende tot inleiding van deze wet."

De opgenoemde verpligtingen aan het Amortisatie-Syndicaat opgedragen, konden als nevenverpligtingen worden aangemerkt, als zijnde meer van administrativen aard. Het hoofddoel en de hoofdverpligting dezer instelling was het delgen van staatsschuld.

Om dit doel te bereiken, werd het Amortisatie-Syndicaat bij art. 35 gemagtigd, om voor een bedrag van *f* 116,000,000 aan schuldbekentenissen, rentende vier en een half ten honderd in het jaar, uit te geven. Deze schuldbekentenissen moesten dienen om tegen bewijzen van uitgestelde schuld- en kansbiljetten, alsmede tegen Syndicaat-bons te kunnen verwisseld worden. De verwisseling werd vrijwillig gesteld. Voor elke inschrijving uitgestelde schuld, groot duizend gulden, met een daarbij gevoegd kansbiljet, werd een kapitaal van 50 gulden gegeven, terwijl aan hen, die niet in evenredigheid bewijzen van uitgestelde schuld en kansbiljetten aanboden, gelegenheid gegeven werd hun bewijs uitgestelde schuld van duizend gulden, tegen eene waarde van tien gulden vijf en twintig cents, en hun kansbiljet tegen

(1) VII, p. 217.

eene waarde van negen en dertig gulden vijf en zeventig cents verwisseld te zien. De Syndicaat-bons werden voor honderd en twaalf gulden aangenomen. Telken jare zou door het Amortisatie-Syndicaat voor een bedrag van *f* 5,000,000 aan uitgestelde schuld worden vernietigd, en zou een gelijk bedrag door uitloting in werkelijke schuld overgaan, zoodat de uitgestelde schuld 's jaars met *f* 10,000,000 zou verminderen. Buitendien zou het Amortisatie-Syndicaat dat kapitaal mogen gebruiken om werkelijke schuld in te koopen, waarvoor dan uitgestelde en niet ingewisselde schuld in de plaats zou treden; evenwel mogt het voor die inkoopen, waarvoor het reeds twee en een halve millioen 's jaars uit de schatkist ontving, niet meer gebruiken dan noodig was, om de voor die inkoopen vastgestelde som (d. i. vijf millioen 's jaars) aan te vullen.

Hierop kwamen de hoofdbepalingen der amortisatie neder.

Hogendorp (1) meent dat dit doel niet bereikt kan worden, op de volgende gronden. Vooreerst acht hij, dat de wet geene voordeelen of liever nadeelen aan de verwisselaars aanbiedt, hetgeen, bij het vrijwillig stellen der verwisseling, de schuldvernietiging moet tegenwerken. De beursprijzen zijn veel hooger dan het bedrag, dat het Amortisatie-Syndicaat geven zal. In de tweede plaats gelooft hij, dat de vergunning om afzonderlijk bewijzen van uitgestelde schuld en kansbiljetten te mogen verwisselen, veel voedsel aan speel-

---

(1) VII, p. 209—217.

zucht en agiotagie geven zal, waardoor groote fortuinen en groote bankroeten geboren worden. In de derde plaats meent hij iets duisters te zien in de bepaling, dat ook werkelijke schuld zal worden ingekocht door middel van de honderd en zestien millioen, welke som juist het geraamde bedrag der in te wisselen uitgestelde schuld, kansbiljetten en schuldbekentenissen van het Syndicaat der Nederlanden is. In de vierde plaats vindt hij het nadeelig, dat de ingewisselde schuld niet dadelijk vernietigd wordt, maar slechts jaarlijks bij vijf millioen tegelijk.

De bepalingen in de wet omtrent het beheer en de rekening van het Amortisatie-Syndicaat laten wij achterwege.

Reeds zagen wij bij de bijzondere punten, hoe een man als HOGENDORP sterk tegen deze instelling gezind was. Wij besluiten met de mededeeling van eenige zijner algemeene bedenkingen tegen deze wet op te geven. Zijne eerste zwarigheid betreft het niet genoegzaam zekere van de amortisering der weder te scheppen schuld, ten bedrage van *f* 116.000.000. De opcenten toch van het Syndicaat schijnen na de vermindering niet eens voldoende te zijn, tot de betaling van de interest tegen 4½ pCt. Hij meent voor die amortisering sporen in de wet te vinden, ofschoon hij zulks niet uitgemaakt acht (1). Zijn tweede bezwaar is, dat de amortisatie niet geschiedt uit een klaar overschot van 's lands inkomsten boven de uitgaven, „alle andere amortisatie," zegt

(1) VII, p. 219, 314.

hij: (1) „is op zijn best genomen een zelfbedrog. Men neemt geld op met de eene hand, om schulden te betalen met de andere, en men is niets gevorderd. Daar vallen zelfs kosten aan wederzijde, die verloren zijn." Ook het aanwenden van de opbrengsten der domeinen, hoe zeer hij zulks waardeert, om geldleeningen te voorkomen of staatsschulden te vernietigen, kan bij schulddelging niet gerekend worden, eene amortisatie van schuld uit inkomsten daar te stellen: het brengt slechts eene verplaatsing van kapitaal te weeg. Zijn derde bezwaar is gelegen in de vermindering der schuld door voordeelige operatiën, waartoe het Amortisatie-Syndicaat bij art. 2 gemagtigd wordt. Zulke speculatiën zijn beneden de waardigheid der Regering en leveren even zeer na- als voordeelen op, hetgeen voor de schatkist verderfelijk zijn kan (2). Ook het ophouden van den prijs der publieke fondsen, moge nuttig zijn voor den Staat, voor eene Amortisatiekas is het zeker niet voordeelig.

Tegenover deze bezwaren huldigt hij het beginsel in de art. 42—43 voorgedragen, waarin reeds eenige toenadering tot eenen blooten aankoop van schuldbekentenissen zigtbaar is (3). Ook prijst hij de wijze inrigting omtrent de vernietiging der ingekochte schuld, die de art. 40, 44 en 45 voorschrijven (4).

Alle de gronden die hij tegen het beheer van het

(1) VII, p. 220.
(2) VII, p. 231, 317.
(3) VII, p. 232.
(4) VII, p. 233.

Amortisatie-Syndicaat heeft, zullen wij niet opsommen. Genoeg zij het met deze woorden van hem, waaruit voldoende zijne meening blijkt, te besluiten. „Kan en mag er aan het Amortisatie-Syndicaat zulk een ruime magt worden opgedragen, daar dit ligchaam met zoo veel bedrijf belast, slechts geheime rekeningen aflegt aan eene commissie van zeven leden, uit welke slechts drie de rekeningen opnemen en sluiten — alleen dit punt zou mij hebben bewogen tegen het ontwerp te stemmen (1)." „Het schijnt dus," zoo eindigt hij, „dat deze geheele instelling van het Amortisatie-Syndicaat zou kunnen gemist worden, met behoud alleen van een bestuur voor de bloote Amortisatie, tot inkoop van schuld, zonder meer (2).

Osiander laat zich niet minder sterk tegen deze instelling uit. Das Wesentliche, zegt hij, (3) der neuen grossen Finanzoperationen bestand darin, dass nach einer Reihe von Friedensjahren eine ungeheuere neue Schuldenmassa, wie die Geschichte vielleicht von keinem andern Staaten in Verhältnisse zu den Kräften, aufzuweisen hat, geschaffen wurde, ohne die Staatseinnahmen mit irgend etwas zur Bestreitung der Zinsen davon zu vermehren, wodurch die bis dahin bestandenen Deficite, wenn auch eine Zeit lang bedeckt, nothwendig sich sehr vergrössern mussten. Der Zweck, den man sich bei der Creirung des neuen Institutes vorgesetzt hatte, konnte

(1) VII, p. 243.
(2) VII, p. 320.
(3) Geschichtliche Darstellung der Niederländischen Finanzen, seit 1813, p. 45.

daher nicht wohl ein anderer seyn, als alles was in Staatshaushalte einigermassen anstössig war, auf eine andere Rechnung zu bringen und es dadurch den Kammern zu verbergen, deren laut ausgesprochener Unwillen über die sich immer erneuernden Deficite bei den Räthen der Krone grosse Besorgnisse erweckte. Iets verder (1) betoogt hij op grond, dat niemand door de slechte voorwaarden tot ruiling van zijne schuldbekentenissen zal overgaan, dat de verwisseling van uitgestelde schuld, welke nog het meest de wet aanbeveelt, op eene chimere berust. Ook rekent hij, dat de verwisseling, gesteld dat zij plaats heeft, nadeelig voor den Staat worden moet, daar de jaarlijksche inkoop van 4 millioen werkelijke schuld, zoo als die plaats heeft, iets meer dan 2 millioen kost, terwijl de renten der voorgenomene leening, ongeveer 3½ millioen bedragen zullen.

Bender (2) hoewel geen beslissend oordeel over deze instelling vellende, laat er zich echter meer gunstig over uit. Hij zegt: „Aus den Berathungen der Generalstaaten über den Finanzen für das Jahr 1828 ersieht man, dass vorzüglich über die angeblich mystische Stellung des Tilgungssyndikats zur Regierung in Holland geklagt werde; wir vermögen, aus Mangel ganz genauer Kenntniss der Verhältnisse, diese Klagen nicht gehörig zu würdigen, wohl aber scheinen uns die Leistungen des Syndicats hinsichtlich des allmähligen Schuldentil-

(1 Pag. 49.
(2) Pag. 98.

gung volle Anerkennung zu verdienen, und Holland dürfte alle Ursache, der Zukunft mit Vertrauen entgegen zu gehn, um so mehr haben, weil die weise Sparsamkeit des aufgeklärten und die Industrie überall fördernden Königs, der weder an seinem Hof noch sonst eitle Prunksucht und Verschwendung duldet, unstreitig zu den schönstēn Erwartungen berechtigt."

Zoodanig waren de gevoelens over eene instelling, waarvan de Regering zich veel goeds voorspelde. Maar de groote geheimhouding vooral, die steeds, ten aanzien van al de maatregelen, die men nam, in acht genomen werd, deed onder de deskundigen ten allen tijde vele stemmen tegen haar opgaan.

B. Wat heeft het Amortisatie-Syndicaat verrigt?

Moeijelijk valt het op deze vraag een beslissend antwoord te geven. De handelingen van hetzelve waren geheim: de latere verklaringen door de Regering gegeven, hebben op verre na niet alles aan het licht gebragt. Daarbij komt nog de volgende zwarigheid. Het Amortisatie-Syndicaat was ingesteld als eene op zich zelf staande, eigenmagtig werkende inrigting. Dat beginsel is niet altijd streng vol gehouden. De Regering heeft zich vele malen met hetzelve bemoeid, door aan hetzelve nieuwe voordeelen toe te kennen, of gevestigde voordeelen te ontnemen, door hetzelve nieuwe verpligtingen op te leggen, en tot het aangaan van leeningen te magtigen. Dit alles maakt dat het Amortisatie-Syndikaat soms op eigen gezag handelde, soms de door de Regering voorgeschrevene maatregelen ten uitvoer bragt. De eerste handelingen

zijn in den regel niet openbaar geworden: de laatste zijn het wel, maar van deze is niet altijd bekend, in hoe verre aan dezelve door het Amortisatie-Syndicaat gevolg gegeven is. Wij kunnen ons dus slechts bepalen bij de beantwoording dezer vraag: welke zijn de maatregelen die de Regering ten opzigte van het Amortisatie-Syndicaat genomen heeft, en wat heeft het Amortisatie-Syndicaat dien ten gevolge in werking gesteld?

De wet, waarbij het Amortisatie-Syndicaat was ingesteld, had tevens aan hetzelve magtiging verleend, tot de uitgifte van *f* 116.000.000 aan schuldbekentenissen, welke strekken moesten om de bewijzen van uitgestelde schuld, de kansbiljetten van dezelve en de schuldbekentenissen van het Syndicaat der Nederlanden, eerste en tweede serie in te wisselen. Een Koninklijk Besluit van 1°. Maart 1823 (Stbl. n°. 5) stelde een reglement op die verwisseling vast. Daar deze betrekkelijk zeer gering was, schreef het Amortisatie-Syndicaat den 1sten Augustus 1823, overeenkomstig het Koninklijk Besluit van 28 Julij 1823, lett. F, 7, eene negotiatie van *f* 80.000.000 à 4½ pCt. uit, welke op den 31sten October daaraanvolgende zoude gesloten zijn. Zij werd aangegaan voor *f* 95, voor *f* 100 nominaal, terwijl tot meerdere deelneming aan dezelve eene loterij werd toegevoegd, waarvan de prijzen *f* 4.620.000 bedroegen. Jaarlijks moesten *f* 1000 van deze schuldbekentenissen worden afgelost (1).

Vreemd mogt voorwaar (2) deze leening schij-

(1) Zie het geheele berigt der negotiatie bij WEEVERINGH, I, p. 141.
(2) OSIANDER, l. l. p. 54.

nen, want zij stelde eene nieuwe schuld daar, zonder (zoo als de oorspronkelijke bedoeling was) eene oude te vernietigen. Spoedig evenwel was zij volgeteekend.

Op grond van de inwisseling der schuldbekentenissen van het Syndicaat der Nederlanden, tegen de aandeelen dezer negotiatie en van het besluit van 24 Sept. 1823 (Stbl. nº. 104) waarbij bepaald werd, dat alle niet-ingewisselde schuldbekentenissen van het Syndicaat 1e en 2e series op 1º Maart 1824 zouden worden afgelost, werd bij Kon. Besluit van 20 October 1823, (Stbl. nº. 40) bepaald, dat ingevolge art. 34 der Wet van 27 December 1822, de 15 opcenten op het personeel met 1e. Januarij 1824 afgeschaft en die op andere belastingen en regten tot op 13 zouden worden verminderd (1).

Door een Koninklijk Besluit van 5 Maart 1824 (Stbl. nº. 25) werd op verzoek van velen een nieuwe termijn tot verwisseling van uitgestelde schuld en kansbiljetten, tegen schuldbekentenissen van het Amortisatie-Syndicaat geopend. Deze termijn was van 20 April tot 18 Mei 1824, slechts het ter beschikking overgeblevene kapitaal schuldbekentenissen van het Amortisatie-Syndicaat, zou daartoe voor de eerste inschrijvers worden aangewend.

Den 4den Junij 1824 werd door het Amortisatie-Syndicaat, eene nieuwe leening van 100 millioen beproefd, waartoe het gemagtigd was bij Koninklijk Besluit van den 4den Junij 1824, lett. E, 5.

(1) Zie ook WEEVERINGH, I, p. 145.

De rente was 2½ pCt. en de betalingen konden geschieden, zoowel in gereed geld als in effecten, en wel in schuldbekentenissen van het Amortisatie-Syndicaat 4½ pCt. à pari, in obligatiën op straatwegen tegen 104 pCt., en in werkelijke schuld 2½ pCt., tegen 61 pCt. Die obligatiën, domein-losrenten genaamd, konden bij den verkoop van domeinen voor den geheelen koopprijs in betaling worden gegeven. Tevens werd bij deze leening eene loterij gevoegd, in welke voor *f* 8,000,000 aan prijzen gedaan werd. Alle de niet ingetrokken schuldbekentenissen in deze leening, konden met 1° Sept. 1830 ter aflossing worden aangeboden. OSIANDER deelt mede, dat de deelneming in deze leening niet groot was, zoodat zij naar gissing slechts 5 millioen bedroeg. Een kunstmiddel dat aangewend werd, om haar te bevorderen, door deze schuldbekentenissen op levering in te koopen, baatte echter weinig, en de inschrijvingen stegen slechts tot 20 millioen (1). WEEVERINGH geeft het bedrag der uitgegevene domein-losrenten op van *f* 35,180,000 (2).

„Was dieser Anleihe," zegt OSIANDER, „einen ganz eigenthümlichen Charakter giebt, ist dieses, dass derjenige, welcher sie machte kein Geld dafür erhielt, sondern zu bezahlen hatte. — Nach allen angeführten Umständen dürfte die Anleihe in mehr als einer Hinsicht einen gerechten Tadel nicht entgehen können" (3).

Bij de Wet van 25 December 1824 (Stbl. n°. 77)

(1) OSIANDER, p. 56.
(2) WEEVERINGH, p. 159, 174.
(3) OSIANDER, l. l. p. 57.

nam de regering eenen nieuwen maatregel ten aanzien van het Amortisatie-Syndicaat. Door de jaarlijksche lotingen, om de uitgestelde schuld in werkelijke te doen overgaan, nam het spel in die schuldbewijzen en de kansbiljetten zeer toe, en om hetzelve tegen te gaan, werd door de regering, na veel tegenstand in de kamers, bovengenoemde wet uitgevaardigd, waarbij bepaald werd, dat de uitloting in eens voor 25 jaren zou plaats hebben. In den loop der maanden April, Mei en Junij van 1825 zou door het lot worden aangewezen, welke nummers der kansbiljetten, ten getale van 5000 in elk van de volgende 25 jaren op den gebruikelijken voet tot werkelijke rentegevende schuld moesten overgaan. Hierdoor evenwel verkreeg het Amortisatie-Syndicaat het voordeel van in 25 jaren 125 millioen te vernietigen, in plaats van in elk jaar 5 millioen.

Bij dezelfde wet werd nogmaals gelegenheid gegeven tot verwisseling van uitgestelde schuld en kansbiljetten in werkelijke tegen 60 pCt., en in domein-losrenten tegen 88 pCt., en wel in zoodanige verhouding, dat voor elke 1000 gulden aan waarde van uitgestelde schuld of kansbiljetten *f* 640 aan werkelijke schuld, en *f* 700 aan domein-losrenten zouden worden gegeven.

Het Koninklijk Besluit van 4 Januarij 1825 (Stbl. nº. 1) bevat het reglement op die verwisseling der uitgestelde in werkelijke schuld en domein-losrenten, terwijl het Koninklijk Besluit van 28 Febr. 1825 (Stbl. nº. 11), de loting der kansbiljetten regelt.

Weder ontving het Amortisatie-Syndicaat een crediet van *f* 13,000,000 werkelijke schuld 2½ pCt.,

waarvoor de Staat jaarlijks 3 pCt. van de hoofdsom tot rentebetaling en schulddelging aan haar voldeed, bij gelegenheid dat de watersnood in 1825 eene schade, die op *f* 8,000,000 geschat werd, had aangerigt. De instelling had in deze ramp voor dat bedrag voorzien (1). OSIANDER veroordeelt ook deze leening.

Bij Koninklijk Besluit van 3 April 1826, werd bekend gemaakt dat het Amortisatie-Syndicaat voor de door den Staat geslotene leening van *f* 20,000,000 à 5 pCt., ten behoeve der Overzeesche bezittingen, borg zoude zijn (2). Dien ten gevolge werd door de inrigting den 19den April daaraanvolgende weder eene leening van *f* 40,000,000 uitgeschreven, waarvoor de volgende beweegredenen werden opgegeven. Vooreerst zou het Amortisatie-Syndicaat dan beter kunnen voldoen aan de verpligtingen, haar bij de wet van 27 Dec. 1822 opgelegd. In de tweede plaats zou die leening kunnen dienen, om de door den watersnood veroorzaakte kosten te kunnen dragen (3). In de derde plaats om in de behoeften der Overzeesche bezittingen te voorzien, eindelijk in de vierde en laatste plaats om meer papier aan de koopers der domeinen te verschaffen. De voorwaarden, waarop zij was aangegaan, waren zeer nadeelig, zoodat de renten 2½ pCt. nominaal, volgens OSIANDER, in waarheid op 8¾ pCt. gerekend konden worden (4).

---

(1) OSIANDER, l. l. p. 62.

(2) Ibid, l. l. p. 66, en WEEVERINGH, p. 167.

(3) Indien dus het crediet van 13,000,000 niet ingetrokken is, waarvan nergens blijkt, dan heeft het Amortisatie-Syndicaat de som van *f* 8,000,000 dubbel genoten.

(4) OSIANDER, l. l. p. 68 sqq. waar de nadeelen dezer leening zeer uitvoerig worden uiteengezet.

Evenwel, hoe schoon ook de voordeelen voor de deelnemers waren, de natie stelde er weinig belang in, en schreef slechts voor $\frac{1}{8}$ van het gansche montant in. Het overige nam de Algemeene Nederlandsche Maatschappij van Volksvlijt te Brussel voor hare rekening (1). Ook deze schuldbrieven droegen den naam van domein-losrenten.

Bij de wet van 22 Dec. 1827 (Stbl. nº. 63) werd het kapitaal van *f* 20,000,000 bij de wet van 23 Maart 1826 (Stbl. nº. 12) ten behoeve der Overzeesche bezittingen aangegaan, met een kapitaal van *f* 2,700,000 verhoogd. — De wet van 27 December 1828 (Stbl. nº. 90) opende een nieuw crediet van *f* 15,000,000 à 5 pCt., ten behoeve dier bezittingen. Alle deze geldleeningen werden aan het Amortisatie-Syndicaat overgedragen, dat daarvoor bewijzen van deelneming in dezelve, krachtens het Koninklijk Besluit van 16 Aug. 1829 (Stbl. nº. 57) mogt uitgeven.

In 1830 werd het Amortisatie-Syndicaat bij de wet van 27 Mei 1830 (Stbl. nº. 10) gemagtigd zijne schuldbekentenissen tegen 4½ pCt. uitgegeven, in te trekken, en schuldbekentenissen tegen eene mindere rente uit te geven. Evenwel mogten daaruit voor den Staat geene grootere verpligtingen voortvloeijen.

Het Besluit van 1 Junij 1830 (Stbl. nº. 73) regelde die verwisseling, en bepaalde dat het Amortisatie-Syndicaat, daar van de 116,000,000 reeds 6,000,000 was afgelost, uiterlijk tot een bedrag van *f* 152,250,000 tegen 3½ pCt. aan schuldbekentenissen mogt uitgeven, om de kapitalen van *f* 110,000,000 en *f* 35,000,000

(1) Osiander, l. l. p. 74.

[volgens Koninkl. Besluit van 16 Aug. 1829 (Stbl. nº. 57)] te vervangen en in te trekken, en dat zoo deze som niet voldoende mogt zijn, het te kort komende door het Amortisatie-Syndicaat in tijd en wijle uit eigen middelen moest worden aangevuld. Deze schuldbekentenissen zouden niet vroeger dan in 1845 worden afgelost. Echter zal er jaarlijks een bepaald getal worden ingekocht, hetwelk door de regering wordt vastgesteld. Bij dit besluit werd zulks voor de eerste reeks op 1 pCt. van het oorspronkelijke kapitaal van *f* 30,000,000 bepaald. (Het hoofdkapitaal namelijk was in reeksen verdeeld, insgelijks door de regering te bepalen). Na het jaar 1845 zal de aflossing beginnen en wel 1 pCt. van de eerste reeks van *f* 30,000,000. Daarop kondigde het Amortisatie-Syndicaat den 9den Junij 1830 eene 3½ pCt. leening van *f* 30,000,000 aan (1), die tegen 90 pCt. gesloten werd. Osiander schrijft van deze leening: „Mit einer wirklichen Fieberhitze erfolgten die Einschreibungen für die neue Anleihe bis zu einem Betrage, der das verlangte Kapital mehrere Male überstieg" (2).

De Belgische opstand brak uit: de regering had geld noodig; het Amortisatie-Syndicaat kon en moest in die behoefte voorzien. Daarom werd het bij Koninklijk Besluit van 10 Oct. 1830 (Stbl. nº. 67) gemagtigd om uit de effecten, bij hetzelve voorhanden, bij de Nederlandsche Bank te Amsterdam ter beschikking van het Ministerie van Financiën te stellen voor *f* 50,000,000 schuldbekentenissen Werkelijke Schuld en *f* 5,000,000 van

---

(1) Osiander, Geschichtliche Darstellung der Niederländischen Finanzen von 1830—1833, p. 12.

(2) l. l. p. 13.

zijne schuldbekentenissen à 4½ pCt., welk kapitaal, op naam van president en directeuren der Nederlandsche Bank moest worden overgeschreven. Op die effecten zou de Minister eene leening doen van ƒ20,000,000, die na 1°. Maart 1833 aflosbaar zijn zou. In deze leening werden acten van deelgeving à 5½ pCt. uitgegeven. Na de aflossing der leening, moesten de effecten aan het Amortisatie-Syndicaat terug gegeven worden, terwijl het inmiddels de renten van die schuldbekentenissen uit 's Rijks schatkist ontving. Niettegenstaande de hooge interest, werd in de geldleening echter weinig deel genomen. De reden schijnt gelegen te zijn in den lagen stand der andere staatseffecten, waardoor deze nog grootere voordeelen afwierpen (1).

Na dien tijd heeft de Staat niet meer gebruik gemaakt van deze instelling, om zich door middel van geldleeningen door haar bewerkstelligd, kapitalen te verschaffen, niettegenstaande hij groote sommen, door de onlusten in de zuidelijke Nederlanden ontstaan, behoefde. Waarschijnlijk is zulks toe te schrijven, omdat dit hulpmiddel uitgeput was, en het vertrouwen op het Syndicaat was verdwenen. In de benoodigde behoeften werd dan ook door middel van directe geldleeningen voorzien.

Wij moeten dus alleen nog vermelden, dat volgens art. 1 der Wet van 14 December 1831 (Stbl. n°. 35) het Amortisatie-Syndicaat niet meer in het genot gesteld werd van de jaarlijksche dotatie van ƒ2,500.000, bij de wet van 9 Febr. 1818 (Stbl. n°. 7)

---

(1) Osiander, l. l. p. 22.

ten behoeve van de voormalige Amortisatiekas bestemd en bij de wet van 27 December 1822 (Stbl. nº. 59) aan het Amortisatie-Syndicaat overgegaan.

Bij art. 2 dier wet, werd het Amortisatie-Syndicaat ontheven van de door de wet van 24 December op haar gelegde verpligting, om jaarlijks *f* 768.350 tot inkoop en vernietiging van de kapitalen werkelijke schuld, daargesteld bij de wetten van 31 December 1819 (Stbl. nº. 62), 24 Dec. 1820 (Stbl. nº. 30), 2 Augustus 1822 Stbl. nº. 24), 27 Dec. 1822 (Stbl. nº. 59) en 3 Maart 1825 (Stbl. nº. 31), aan te wenden. Hetzelfde voordeel en dezelfde last werd bij onderscheidene wetten aan het Amortisatie-Syndicaat in de jaren 1833—1840 ontnomen.

Eindelijk is bij art 4 van de wet van 24 April 1836 (Stbl. nº. 11) eene schuld van *f* 51,000,000 ten behoeve der Overzeesche Bezittingen daargesteld, 1e. om de nog overgeblevene schuld, ten laste dier bezittingen, door het Amortisatie-Syndicaat, bij de wetten van 23 Maart 1826 (Stbl. nº. 12), 22 December 1827 (Stbl. nº. 63) en 27 December 1828 (Stbl. nº. 90), aangegaan, af te lossen; en 2e. om de vordering wegens voorschotten door het Amortisatie-Syndicaat aan het Rijk gedaan, tot verzekering van de volle rentebetaling van de Nationale Schuld, volgens de wetten van 28 April 1834 (Stbl. nº. 15), 16 December 1834 (Stbl. nº. 33), 18 April 1835 (Stbl. nº. 7) en 16 December 1835 (Stbl. nº. 35), ten bedrage van *f* 16,800.000 tegen 5 pCt. over te nemen.

C. Opheffing van het Amortisatie-Syndicaat.

Wat het Amortisatie-Syndicaat verrigt heeft, is

niet openbaar geworden, wij kunnen dus niet zeggen, dat het niet aan zijn doel heeft beantwoord, hoewel er vele gronden zijn om zulks te vermoeden, hoewel ook het Algemeen die meening koestert. Zeker is het evenwel dat de Regering zeide, dat het niet langer aan het doel van deszelfs instelling beantwoorden kon; zeker is het, dat de geest der natie hevig tegen hetzelve gezind was, en zich meer en meer uitte, omdat de geheimzinnige werking dezer inrigting in strijd met de Grondwet was. Reeds in de jaren 1831 en 1832 was er in de kamers sterk op deszelfs opheffing aangedrongen, maar de Regering had toen die opheffing als geheel ontijdig verklaard: zij had zich echter sinds dien tijd niet meer als naar gewoonte van haar als hulpmiddel om gelden te bekomen, bediend (1).

In het jaar 1840 begreep zij evenwel, dat het Amortisatie-Syndicaat opgeheven moest worden, en de wet van den 27sten December 1840 (Stbl. n° 77) werd uitgevaardigd, waarbij het Amortisatie-Syndicaat met den laatsten December 1840 ontbonden werd. Alle deszelfs bezittingen en schulden, alle deszelfs regten en verpligtingen gingen van toen af aan den Staat over.

Deszelfs schuldbekentenissen zijn ook in de conversie-maatregelen van 1844 begrepen, zoodat tegenwoordig alleen nog 3½ pCt. schuldbewijzen van hetzelve bestaan.

Hiermede meenen wij het hoofdzakelijke van al hetgene omtrent het Amortisatie-Syndicaat geschied is,

---

(1) OSIANDER, l. l. p. 62, 64, 88, 112.

te hebben opgegeven. Hoezeer wij wenschten thans door eene volledige opgave te kunnen aantoonen, in hoeverre het Amortisatie-Syndicaat voor- of nadeelig voor de vernietiging der Nederlandsche Staatsschuld heeft mede gewerkt, zoo gaat zulks om de meer genoemde redenen boven ons vermogen. Enkele cijfers zijn slechts met juistheid bekend, als bijv.

dat van de Werkelijke Schuld is vernietigd(1).....	ƒ 14,000,00 0.—
dat ingevolge art. 4, wet 27 Dec. 1822 (Stbl. n°. 59) afbetaald is..................................	″ 31,400,000.—
dat ingevolge art. 9, wet 27 Dec. 1822 (Stbl. n°. 59) afbetaald is..................................	″ 38,320,513.24
dat ingevolge art. 1, wet 5 Junij 1824 (Stbl. n°. 38) afbetaald is..................................	″ 7,245,000.—
dat van de schuldbekentenissen 4½ pCt. is ingekocht.	″ 16,500,000.—
dat van de kapitalen bij de wetten van 31 Dec. 1819 etc. is ingekocht............................	″ 1,536,700.—
dat van de schuld van het Syndicaat is vernietigd een bedrag van..................................	″ 51,400,000.—

Maar bij gemis van andere opgaven is uit deze geen resultaat te trekken.

Wij bepalen ons daarom, om ten slotte een overzigt (2) te geven, (voor zoo verre zulks naar gissing het waarschijnlijkste voorkomt) van de Nationale Schuld, voor en gedurende het bestaan van het Amortisatie-Syndicaat; wij willen trachten daardoor aan te wijzen, welke vermindering en vermeerdering de schuld onder de werking van dit ligchaam heeft ondergaan, en bepalen ons natuurlijk daarbij alleen tot die schulden, waarbij de invloed van het Syndicaat zich heeft doen gevoelen.

(1) Van de ingekochte en vernietigde schuld wijzen wij slechts de nominale grootheden aan.

(2) Dit overzigt is hoofdzakelijk uit WEEVERINGH geput.

OPERATIËN TEN AANZIEN DER SCHULD VOOR EN GEDURENDE HET BESTAAN VAN HET AMORTISATIE-SYNDICAAT.

I. Van 1815—1822 ultº. December.

A. Werkelijke Schuld 2½ %.

Gecreëerd.				
1814		*f* 575.350.644		Liquidatie van oude schulden.
1816		″ 16.144.412		
1818		″ 14.136.836		
1818		″ 11.308.786		
1819		″ 24.000.000		Nieuwe schulden tot dekking van tekorten.
1820		″ 8.000.000		
1822		″ 57.500.000		
Totaal 27 Dec. 1822		*f* 706.440.678		
Geamortiseerd.				
1819—1822	*f* 917.000			
	″ 212.000			
	″ 598.000			
		″ 1.727 000		
			f 704.713.678	

B. Uitgestelde Schuld.

Gecreëerd.			
1815		*f* 1.150.701.289	
1816		″ 32.288.825	
1818		″ 22.617.572	
		f 1.205.607.686	
Uitgeloot en geamortiseerd 1816—1821		″ 70.000.000	
			f 1.135.607.686

C. Syndicaat-Bons.

1e Serie 1815		*f* 40.000.000	
2e ″ 1818		″ 45.000.000	
		f 85.000.000	
Afgelost tot December 1822.			
Van de 1e Serie	*f* 27.600.000		
″ ″ 2e ″	″ 6.000.000		
		″ 33.600.000	
			f 51.400.000

RECAPITULATIE.

Op 27 December 1822 bestond dus de NATIONALE SCHULD uit:

Werkelijke Schuld 2½ %.....ƒ	704.713.678	waarv. de rente bedr.	ƒ	17.617.842
Syndicaat-Bons 5 %........〃	51.400.000	〃 〃 〃 〃	〃	2.570.000
ƒ	756.113.678		ƒ	20.187.842
Uitgestelde Schuld..........〃	1.135.607.686			

II. Van ult°. December 1822—1830.

A. WERKELIJKE SCHULD 2½ %.

Saldo.....................................ƒ		704.713.678	
Gecreëerd.			
27 Dec. 1822. (dotatie Amortisatie-Syndicaat)..〃		68.000.000 [1]	
1825. (watersnood)................〃		13.000 000	
1829. (vermoedelijk in te schrijven)...〃		9.398.319 [2]	
		ƒ 795.111.997	
Geamortiseerd.............ƒ	708.000		
〃	395.000		
〃	14.000.000		
	〃	15.103.000	
			ƒ 780.008.997

B. UITGESTELDE SCHULD.

Saldo.....................................ƒ	1.135.607.686	
1829. (vermoedelijk nog bij te schrijven)......〃	10.970.912 [3]	
	ƒ 1.146.578.598	
Uitgeloot, ingekocht, geamortiseerd, enz. volgens officiële opgaven....................〃	309.684.800	
		ƒ 836.893.798 [4]

C. SYNDICAAT-BONS, geheel ingetrokken.......................*pro memorie.*

(1) Buitendien is nog gecreëerd voor het muntwezen ƒ 26.000.000, doch deze schijnen niet ingeschreven te zijn.

(2) Ook dit Kapitaal schijnt niet ingeschreven te zijn geworden.

(3) De uitgifte van dit kapitaal schijnt niet te zijn geschied.

(4) Volgens eene officiële opgave in 1841 was er toen nog aan Uitgestelde Schuld over ƒ 896.398.600, zoodat er werkelijk minder vernietigd schijnt ƒ 59.504.802, waarbij bovendien dient in aanmerking te worden genomen, dat de bovenvermelde ƒ 10.970.912 werkelijk niet uitgegeven schijnen.

D. OBLIGATIEN AMORTISATIE-SYNDICAAT 4½ %.

Gecreëerd.

1823		f 116.000.000	
1826—1828. (Oost-Indische leening 5 %.)		" 35.000.000 (1)	
		f 151.000.000	
Afgelost tot 1830	f 6.000.000		
In Portefeuille	" 22.728.000		
		" 28.728.000	
			f 122.272.000

E. DOMEIN-LOSRENTEN 2½ %.

Gecreëerd.

1824		f 35.180.000	
1825		" 40.000.000	
		" 75.180.000	
Ingetrokken tot 1829	f 11.563.700		
In Portefeuille	" 18.493.000		
		" 30.056.700	
			f 45.133.300

RECAPITULATIE.

In 1830 bestond de NATIONALE SCHULD uit:

Werkelijke Schuld 2½ %	f 780.008.997	waarv. de rente bedr.	" 19.500.225
Schuldbek. Amort. Synd. 4½ %	" 122.272.000 (2)	" " " "	" 5.502.240
Domein-Losrenten 2½ %	" 45.123.300	" " " "	" 1.128.082.50
	f 947.404.297		f 26.130.547.50
Uitgestelde Schuld	" 836.893.798 (3)		
De rente bedroeg ult. December 1822			" 20.187.842
Er heeft dus eene vermeerdering van rentelast plaats gehad van			f 5.942.705.50

Hierbij dient echter opgemerkt te worden:

1°. Dat de uitgestelde Schuld verminderd was. Deze vermindering schijnt inderdaad niet meer bedragen te hebben dan bijna f 240.000.000. Daar nu bij de conversie in 1841 voor f 1000 Uitgestelde Schuld gegeven is f 68 Werk. Schuld 2½ %, kan men de besparing aan renten, verkregen door de vernietiging dezer f 240.000.000 brengen op .... " 408.000

(1) Ook van deze Schuldbekentenissen is het onzeker of zij allen uitgegeven zijn.

(2) Hieronder zijn de f 35.000.000 5 % ten behoeve van Oost-Indië gerekend.

(3) Volgens opgave, die zoo als wij zagen, te laag was.

2°. Dat de Werkelijke Schuld *f* 9.398.319 te hoog schijnt opgegeven, dit brengt dan eene rente-vermindering te weeg van.. *f* 234.957.97^{5}

3°. Dat de 35 millioen voor de Oost-Indië en de 13 millioen 2½ °/₀ voor den watersnood toch uitgegeven zouden zijn. Hiervoor kan dus aangenomen worden eene rente-vermeerdering, die toch plaats gehad zou hebben van.... *f* 1.750.000

	en van... ″	325.000
	″	2.075.000
De rente-vermeerdering wordt alzoo teruggebragt tot	*f*	3.224.747.52^{5}

Indien wij hier nu bij rekenen het aanzienlijke (onbekende) bedrag van Domeinen, dat door het Amortisatie-Syndicaat vervreemd was, en waarvan de Staat de inkomsten voor altijd zou missen, dan kan het niet twijfelachtig schijnen, dat de Staat der Nationale Schuld gedurende de jaren 1822—1830 niet vooruitgegaan is.

II. Operatiën van het Amortisatie-Syndicaat 1830—1840.

A. Werkelijke Schuld 2½ °/₀.

Saldo....................................	*f*	780.008.997	
In 1840 bedroeg zij volgens de begroot. van 1841.	″	768.853.000	
Er heeft dus eene vermindering plaats gehad van	*f*	11.155.997	
Maar hiervan moet worden afgetrokken de som van *f* 9.398.319 die werkelijk niet uitgegeven schijnt..................................	″	9.398.319	
De vermindering is dus slechts.............	*f*	1.757.678	
			f 768.853.000

B. Uitgestelde Schuld.

Hiervan is niets bekend; in 1840 bedroeg zij...	*f*	896.398.600	
			f 896.398.600

C. Obligatien Amortisatie-Syndicaat 4½ °/₀.

Saldo....................................		*f* 122.272.000	
Uitgeloot tot 1840..........	*f* 10.500.000		
Geconverteerd in 3½ °/₀ of op andere wijzen vernietigd...	″ 11.272.000		
		″ 21.772.000	
Bedrag in 1841..			*f* 100.500.000

D. DOMEIN-LOSRENTEN 2½ %.

Saldo		f 45.123.300	
In Portefeuille		〃 18.493.000	
		f 63.616.300	
Ingetrokken 1830—1840	f 10.667.900		
Verwisseld in 3½ % A. S.	〃 16.331.400		
〃 〃 5 % D. Lr.	〃 35.530.600		
		〃 62.529.900	
Er waren dus in 1841 nog			f 1.086.400

E. DOMEIN-LOSRENTEN 5 %.

Uitgegeven in 1830 in plaats van opgezegde, doch wegens geldgebrek niet aflosbare 2½ % Domein-Losrenten	f 35.530.600	
Van deze stukken was in 1841 nog over voor een bedrag van		f 17.400.000

F. OBLIGATIEN AMORTISATIE-SYNDICAAT 3½ %.

Gecreëerd. 1830	f 30.000.000	
Hiervan bestond in 1841 nog		f 25.700.000

RECAPITULATIE.

In 1841 bestond de NATIONALE SCHULD uit (1).

Werkelijke Schuld	2½ %	f 768.858 000	waarv. de rente bedr.	〃 19.221.450
Schuldbek. Amort. Synd.	4½ %	〃 100.500.000	〃 〃 〃 〃	〃 4.522.500
〃 〃 〃	3½ %	〃 25.700.000	〃 〃 〃 〃	〃 899.500
Domein-Losrenten	2½ %	〃 1.086.000	〃 〃 〃 〃	〃 27.160
〃 〃	5 %	〃 17.400.000	〃 〃 〃 〃	〃 870.000
		f 913.544.000		f 25 540.610
Uitgestelde Schuld		〃 896.398.600		

(1) Hieronder is niet begrepen de Schuld uit den Belgischen opstand voortgevloeid.

Moeijelijk valt het aan te geven in hoeverre deze toestand der Nederlandsche Staatsschuld aan het Amortisatie-Syndicaat is toe te schrijven: 1°. omdat over al de handelingen dezer inrigting zooveel duisters ligt verspreid, en omdat zij met al de manoeuvres van den Staat ten aanzien van het Finantiewezen zoo verwikkeld waren; maar 2°. omdat, al ware alles helder en klaar, zoodat bepaalde cijfers de juiste uitkomsten konden aantoonen, zich dan nog de vraag zou opdoen, hoe de toestand van Nederlandsch Financiewezen zijn zou, indien al de door het Amortisatie-Syndicaat verstrekte en door den Staat gebruikte gelden, door dezen zelven waren opgenomen.

§ 5.

Voor- en nadeelen der Amortisatiefondsen.

Ofschoon de geschiedenis door de opgave der feiten en de wetenschap door hare beschouwingen, de Amortisatiefondsen als nadeelig doen kennen, wenschen wij toch derzelver voor- en nadeelen te onderzoeken, om te zien, waardoor juist die inrigtingen die zoo heilzaam werken konden, noodlottig voor eenen Staat worden moeten.

De hoofdontwerper dezer instellingen was zoo als wij reeds zeiden, Dr. PRICE. Zijne aanbevelingen deden haar als eene bron van de weldadigste werking beschouwen, waarvan men wonderen van geluk en welvaren verwachtte. Deze schoone verwachtingen werden niet alleen door den staatsman PITT gekoesterd, die waarlijk aan zulk een fonds het leven gaf, maar even sterk voorspelde in het algemeen de natie, zich de heerlijkste vruchten van zulk eene wijze van schulddelging. Ook MONTESQUIEU moet onder de voorstanders dier fondsen in vroegeren tijd geteld worden; hij noemde ze, „une operation d'autant plus heureuse que le succès en augmente tous les jours" (1). Latere geleerden zijn sterk tegen die meening opgekomen, en thans wordt het nut der Amortisatiefondsen ten stelligste ontkend. ADAM SMITH stelde reeds in het algemeen, dat Amortisatiefondsen eerder schuldvermeerdering dan schulddelging beöogen, omdat men door dezelve zoo gemakkelijk de middelen verkrijgt, om aan de

(1) Esprit des lois XXII. ch. XVIII.

verbindtenissen, welke latere tijden noodzakelijk kunnen maken, te voldoen. SAY wijst op het onnoodige der Amortisatiefondsen. „Wanneer," zoo schrijft hij, „de Staat dezelfde bewerkingen doet, wint hij nog de zwaardere kosten van het beheer dier fondsen uit. (In Engeland hebben zij £ 187.000.000 bedragen). Daarenboven zijn zij zeer slecht tegen de inmenging der Regering gewaarborgd, zoodat zij zelden op den duur goed werken. Wat het amortiseren in tijden van oorlog aangaat, dit acht hij geheel onnut. „Mettons les illusions de côté: on ne peut s'affranchir des charges de la guerre, que pendant les années de paix. Si l'on remplace les dettes remboursées par des dettes nouvelles, on ne rembourse rien en effet (1)." De voornaamste bestrijders echter van dit stelsel zijn, RICARDO en HAMILTON. De eerste zegt in ronde en duidelijke woorden, dat geen Amortisatiefonds werkdadig tot schulddelging kan aangewend worden, indien het niet uit het overschot van de gewone inkomsten boven de gewone uitgaven voortspruit.

HAMILTON zegt in zijn werk, „on the national debt," waarin hij zeer uitvoerig al de stelsels van amortisatie uiteenzet en bestrijdt, dat het plan van PRICE om de Nationale Schuld te delgen, door geld te leenen tegen enkelvoudige interest, om het tegen zamengestelde interest te doen werken, geheel en al belagchelijk is (2).

RAU (3) noemt PRICE, „den Urheber dieser ir-

---

(1) Cours Complet III. ch. XVII.

(2) HAMILTON, p. 129.

(3) RAU, p. 322.

rigen Ansicht" en M[c] CULLOCH (4) zegt van hem: „that he was totally wrong in his estimate of the influence of a sinking fund." Hij gaat voort in deze woorden. „The truth is, that no sinking fund, even though it consists of clear surplus revenue, ever operates at compound interest."

Hunne hoofdbedenkingen komen hoofdzakelijk hierop neder. In de eerste plaats beweren zij, dat een Amortisatiefonds niet door eigen middelen, maar ten koste der schatkist, dus ten koste der staatsburgers werkt en groot wordt. De jaarlijksche uitkeeringen aan hetzelve gedaan, of de leeningen door hetzelve gesloten, benevens de renten, die aan hetzelve betaald worden voor de ingekochte schuldbekentenissen, zijn zoo vele verpligtingen, die de Staat moet voldoen, of waardoor de Staat geen voordeel ontvangt. Aan deze verpligtingen wordt door de opbrengst der belastingen voldaan: het is dus het volk, waarop alles nederkomt. Iets anders zoude het zijn, indien een Amortisatiefonds deszelfs kapitaal door handel of nijverheid deed toenemen.

Tegen deze bewering meenen wij, hoe gegrond zij ook zijn moge, het volgende te moeten aanvoeren.

Wat is het doel van een Amortisatiefonds? De staatsschuld te delgen op eene voor de natie niet drukkende wijze. Dit geschiedt inderdaad door zulk een fonds, al moge het waar zijn, dat de natie, al wat zij bezit, heeft opgebragt. Stellen wij, dat de natie geen Amortisatiefonds bezit, terwijl de staatsschuld op dezelfde hoogte blijft, dan zal zij jaar-

(4) M[c] CULLOCH, p. 463.

lijks evenveel moeten betalen aan belastingen, als in het geval dat er een Amortisatiefonds aanwezig is, dat de renten der door hetzelve ingekochte effecten geniet; in het laatste geval zal zij na den bepaalden tijd het voordeel kunnen hebben, geene schuld meer te bezitten, hetgeen zij in het eerste geval mist. Zij heeft dan telkens wel de rente opgebragt en alzoo het fonds gevormd, maar zij oogst er dan ook de voordeelen van in.

Eene tweede aanmerking is deze: dat het eene begoocheling is, wanneer het Amortisatiefonds gedurig leeningen sluit, om de toenemende staatsschulden weder in te koopen. Zulk eene handeling bewerkt geene schulddelging: zij brengt slechts schuldverplaatsing te weeg. Veel waars ligt er ook in deze bewering. Zij komt ons evenwel voor niet geheel juist te zijn. Want kan een Amortisatiefonds gelden opnemen tegen eene lagere rente, dan waarop de Staat zijne schulden heeft aangegaan, dan is eene rentebesparing en dus een mindere last voor de natie er het gevolg van. Zijn evenwel de renten gelijk, dan is de maatregel doelloos; zijn zij hooger, dan is hij zelfs schadelijk. Zulke handelingen komen bepaaldelijk in tijden van oorlog voor, wanneer de Staat genoodzaakt is telkens weder nieuwe leeningen te sluiten. Heeft dit sluiten dan reeds voor den Staat veel moeite in, en moet het meestal met groote opofferingen van de zijde van den geldopnemer gepaard gaan, dan kan het niet waarschijnlijk geacht worden, dat een Amortisatiefonds, nadat er reeds zooveel van de natie geleend is, in staat is betere voorwaarden

te bedingen. Op dezen grond gelooven wij, dat zulk eene handelwijze van een Amortisatiefonds is af te keuren, (er komen toch ook bovendien nog de kosten van administratie bij), en dat het in zulke tijden het beste is, de zaken te laten zoo als zij zijn, ofschoon in het afgetrokkene beschouwd, de eenige en zekere weg van geheele schulddelging, het gestadig volhouden van amortisatie wezen moet.

Eene derde aanmerking is deze, dat een Amortisatiefonds gevaarlijk is, daar het aan de Regering een groot fonds om over te beschikken geeft in tijden, wanneer het land in gevaar is, niet alleen, maar dat het zelfs tot buitengewone uitgaven, hetzij voor eenen oorlog hetzij voor andere ondernemingen aanmoedigen kan, waartoe de Regering niet zoo schielijk besluiten zou, indien zij de noodige gelden door middel van belasting moest verkrijgen. Wij nemen de woorden van RICARDO over, die deze meening het best uitdrukken. „There cannot be," zegt hij, „a greater security for the continuance of peace, than the imposing on ministers the necessity of applying to the people for taxes to support a war. Suffer the sinking fund to accumulate during peace to any considerable sum, and very little provocation would induce them to enter into a new contest (1).

En inderdaad, indien er eenig bezwaar tegen een Amortisatiefonds te maken is, dan moet het dat

(1) RICARDO, Article Funding System: Encyclopaedia Britannica, (Mc CULLOCH, p. 474).

wel zijn. Ook de geschiedenis leert het, hoe gegrond zulk een bezwaar is: de aanwezige fondsen worden aangesproken en het belangrijke nut van de inrigting gaat verloren.

Wij zien dus, dat er bepaaldelijk twee nadeelen zijn, die het schoone en doelmatige van een Amortisatiefonds verijdelen: de telkens wederkeerende oorlogen met de daaruit voortspruitende nieuwe schulden, en dan de slechte waarborgen, die men voor hun bestaan heeft. Ware er een ongestoorde vrede denkbaar, dan eerst zou een Amortisatiefonds, door dat het dan gestadig en alzoo met kracht kon werken, heilzaam voor den Staat kunnen worden. Maar wij betwijfelen of het dan noodig zou zijn.

Een Amortisatiefonds dus, hoe schoon ook in theorie, is niet aan te bevelen: de weg om met de jaarlijksche overschotten zonder tusschenkomst van andere inrigtingen een deel der staatseffecten in te koopen en deze te vernietigen, verdient verre weg de voorkeur. De kosten zijn alsdan vermeden: de voordeelen worden behouden, terwijl de uitgespaarde renten, even sterk met eene zamengestelde interest, hoe wel onzigtbaar werken.

HOOFDSTUK VI.

DELGING VAN STAATSSCHULD DOOR STAATSBANKROETEN.

Onder de middelen waardoor eene staatsschuld vernietigd kan worden, moet men ook het staatsbankroet rekenen. Het staatsbankroet bestaat in het niet voldoen aan de aangegane verbindtenissen, in zoo verre dat het niet teruggeven van het geleende kapitaal niet vereischt wordt, maar eene schorsing der rentebetaling reeds voldoende is, om een bankroet te doen plaats vinden. Het verschilt daarin van een gewoon bankroet, hoewel het gevolg er van voor beide partijen hetzelfde is.

Het staatsbankroet is voor eenen Staat gewis een krachtig middel om van drukkende schuldenlasten bevrijd te worden: weinig bevorderlijk is het evenwel om eene natie bloei en welvaart te verzekeren, door het bedriegelijke dat in dezen maatregel is gelegen. In de geschiedenis komt het dan ook slechts voor

als maatregel van nooddwang, hetzij zulks openlijk erkend werd, hetzij zulks onder bedriegelijke vormen verholen bleef.

Het ten eenemale ongerijmde dat er in gelegen ligt, in zulk eenen maatregel eene schoone en goede zijde te willen zien, noopt ons dit onderwerp zeer kort te behandelen. Wij zullen ons daarom alleen bepalen met de voornaamste vormen, waaronder staatsbankroeten kunnen gepleegd worden, op te geven en derzelver wezen kortelijk te beschouwen.

1°. De meest gewone wijze is die, wanneer de Staat ophoudt zijne verschuldigde renten te betalen. De geschiedenis leert, dat deze wijze slechts dan plaats vindt, wanneer de Staat, en geheel van geldelijke middelen ontbloot is, en geheel en al zijn crediet heeft verloren, zoodat dat niet voldoen aan zijne verpligting meer eene passive dan eene active handeling is, die de Staat in den regel reeds bij eene geringe herleving zijner beschikbare middelen poogt te doen ophouden.

2°. In die Staten evenwel, waar het crediet nog niet geheel en al is te niet gegaan, worden vaak hulpmiddelen gezocht, om zulk eenen volslagenen stilstand te voorkomen. Dit geschiedt dan door de uitgifte van nieuwe schuldbewijzen, waarmede de renten betaald worden. Deze wijze van betaling is inderdaad een bankroet, al draagt zij dien naam niet: want de nieuwe schuldbrieven bezitten even weinig waarborgen van afgelost te worden en renten af te werpen, als de oude. Nemen echter de schuldeischers met zulk eene betaling genoegen, dan kan het raderwerk der staatsfinanciën in beweging

worden gehouden, en latere tijden misschien de staatskas in eenen beteren toestand herstellen.

3°. Bezit de Staat behalve zijn crediet, ook nog geldelijke middelen, dan heeft er een staatsbankroet plaats onder den naam van reductie. De Staat als schuldenaar gaat dan met zijne schuldeischers een accoord aan, ofschoon het eigenlijk dien naam niet dragen mag, daar de Staat eene voorwaarde stelt die de effectenhouders gedwongen zijn aan te nemen. De Staat bepaalt een hoeveelste gedeelte der renten hij betalen zal; de bestaande schuld wordt dus inderdaad op een zooveelste gedeelte teruggebragt.

4°. Volgens sommigen moet eene belasting op de renten als een vermomd staatsbankroet worden aangemerkt. Onzes inziens moet men onderscheiden, en zal een staatsbankroet slechts dan plaats vinden, als men met vrijlating van alle andere inkomsten, alleen de coupons of renten der staatschuld (al is het dan ook maar gemakshalve) belast.

5°. Deze wijzen van een staatsbankroet te maken, zijn meer aan latere tijden eigen; eene nog bedriegelijker handeling van dien aard kwam veelvuldig in vroegere tijden voor, door middel der munt waarin de schuld afgelost of derzelver renten betaald werden. De vorst had daarvoor twee middelen:

a. De vermindering van het allooi der munt, waarmede de staatsschuld betaald werd.

b. Een wettelijke (?) vaststelling der waarde van de munt. Die waarde werd verlaagd als de vorst geld ontvangen moest, verhoogd als hij betalingen te doen had.

Beide handelwijzen leverden, althans aanvankelijk, de schatkist groote baten, het volk belangrijke nadeelen op.

6°. Eindelijk kan ook de overdragt der staatsschuld aan eene of anderemaatschappij als een staatsbankroet aangemerkt worden, omdat zij den Staat van de betaling ontslaat, en den burgers geene zekerheid voor het behoud hunner uitgezette kapitalen geeft.

Dit geschiedt op de volgende wijze. De Staat rigt eene maatschappij, eene bank op, geheel en al als eene particuliere inrigting. Aan haar worden van regeringswege op alle mogelijke wijzen, handels- en andere voordeelen toegekend. Zij geeft actiën uit, geheel of ten deele met staatsschuldbrieven betaalbaar. De staatsschuld gaat alzoo langzamerhand aan de bank over. Trekt de staat nu in vergoeding voor de gegevene voordeelen, deze schuldbrieven in, dan is de staatsschuld vernietigd en de vorige schuldeischers van den Staat vinden alleen hunnen waarborg in den bloei van het opgerigte handelsligchaam. Zoo dit evenwel de verschuldigde uitkeeringen over de aandeelen staakt, dan is de toestand geboren, die, hoewel niet regtstreeks toch zijdelings, te regt als een staatsbankroet mag aangemerkt worden.

THESES.

I.

Ususfructus vestimentorum non est quasi nsusfructus.

II.

Origo verborum „haeres suus" inde orta videtur, quod ille haeres non haereditatem adit, sed potius dominium bonorum patris producit.

III.

Jure antiquo tutela legitima non erat onus sed jus.

IV.

Non satis accurate Cicero (Top. 6) definivit gentiles sic: „Qui inter se eodem nomine utuntur, qui capite non sunt deminuti, quorum majorum nemo servitutem servivit."

V.

Melius est praeceptum juris in art. 264—266 C. C. Francici acceptum, quod nuptiae non a judice sed a ministro civili dissolvuntur.

VI.

Si quis contra art. 388 C. C. liberos adulterinos vel incestuosos agnoverit, haec agnitio pro nihilo habenda est.

VII.

Ex art, 377 C. C. socrus, quae secundas nuptias contraxit, non vacat onere generis et nuribus alimenta praestandi.

VIII.

Art. 78 C. C. non postulat, ut minores apud parentes, pupilli apud tutores habitent.

IX.

Excludit art. 564 1° jus habitationis.

X.

Qui post absentiam triginta annorum redit, repetere potest bona sua et fructus perceptos post tempus regressus.

XI.

Non recte legitur in art. 119 C. C: „De echtgenoot wiens huwelijk door echtscheiding is ontbonden."

XII.

Inutiles sunt articuli 932 et 1378 C. C.

XIII.

Si quis duo praedia possidens, quorum alter alteri antea serviebat, unum alienat, tunc servitus exstinctus revivi-

scit, sed si ambo diversis personis vendit, servitus non reviviscit.

XIV.

Qui veniam aetatis accepit, tutor esse potest.

XV.

Conceptus pro jam nato habetur, quoties de ejus commodo agitur. Recte jus Francicum hanc regulam juris non admittit, si proles quamquam nata, tamen vivere non potest (si l'enfant n'est pas né viable).

XVI.

Vis statuti personalis non perit definitione art. 9 initio legis quae generalia praecepta continet.

XVII.

Acta status civilis non probant aliquem mortuum esse, sed testem nuntiasse aliquem diem supremum obiisse.

XVIII.

Non legendum in art. 949, „een der wettige kinderen," sed „een der voorkinderen."

XIX.

Qui proprio motu in curatione est, testari non potest.

XX.

Art. 951, C. C., non spectat tutorem honorarium.

XXI.

Prodigus, qui in curatione est, in favorem curatoris testari potest.

XXII.

Minus recte locus de usucapione, modo acquirendi dominii, tractatur in libro IV, Cod. nostri.

XXIII.

Ejiciendum verbum „aanverwanten" ex art. 1947. C. C.

XXIV.

Obligationes (actiën) societatis anonymae non faciunt partes ejus societatis, sed praebent possessori jus in qua dam parte societatis tempore dissolutionis.

XXV.

Assentior judicio Curiae Francicae supremae „que les commanditaires peuvent être condamnés par corps au payement de leur mise.

XXVI.

Regula juris, leg. 22 ff. de fidej. „Societas vice personae fungitur" non est applicanda juri mercatorio nostro: societas enim non est persona moralis.

XXVII.

Meliores sunt art. 74—90 C. M. Francici quam art. 63—73 C. M. Belgici qui spectant munus proxenetarum.

XXVIII.

Abundat art. 296 C. M.

XXIX.

Nullam exceptionem patitur art. 4, n°. 2 C. M. in his verbis „en hetgeen orderbriefjes betreft, alleen ten opzigte van kooplieden," ut vult cons. DE PINTO. Wetb. v. Kooph., II, p. 23.

XXX.

Mercator qui solvere desinit, sive debita domestica, sive debita mercatoria, decoctor fit.

XXXI.

Minus recte art. 892 et 894 C. M. declarant bona decocta (failliete boedel) posse in integrum restitui (gerehabiliteerd worden).

XXXII.

Si personae in art. C. M. 805, nominatae testimonium dicere recusant, non contra eos uti potest art. 116 et 117 C. de Meth. Proc. in Caus. Civ.

XXXIII.

Verba „„de schuldvordering wegens den aanbouw van het schip," spectant omnia debita in construenda nave facta.

XXXIV.

Si plures personae inter se unam vel plures naves possident eo modo ut societas inita sit anonyma, spectandus est art. 54, C. M. in ferendis suffragiis.

XXXV.

Non competit actio in nautam qui ex art. 372, C. M. litteras cambiales in exercitores navis dedit.

XXXVI.

Recte medicinae doctor nauticus non inter eas personas qui navi praesunt (scheeps-officieren) computatur.

XXXVII.

Art. 398, C. M. dat actionem civilem navium domino.

XXXVIII.

Recte judicavit Curia Suprema Francica (arrêt. du 15 Janvier 1842): „art. 408, C. P. sur l'abus de con-

fiance est inapplicable au gérant d'une société en commandite."

XXXIX.

Si quis aliquem interficere conans, id poculo, quem credebat potionem continere, perficere vult, conatus non adest.

XL.

Si quis crimine accusatus, dementiae causa nullam poenam patitur, socii ejus tamen puniri possunt.

XLI.

Articul. 358, C. Crim. non spectat prolem mortuam natam.

XLII.

Si quis rem repertam dolo occupat, furtum committit.

XLIII.

Egregie BRAVARD VEYRIÈRES: (Manuel du droit commercial. p. 298). „La liberté du commerce, d'ailleurs, n'est pas simplement une magnifique théorie appuyée sur d'excellentes raisons: elle semble être une loi de la nature elle même, qui, en dotant chaque contrée, chaque climat de productions, qu'elle a refusées aux autres, en a rendu l'échange nécessaire, et a ainsi appelé tous les peuples de la terre à s'approvisionner mutuellement."

XLIV.

Non facere possum cum Cons. DE PARDESSUS (collection de lois maritimes I, p. 17). „L'expérience apprend en effet, que plus un état est commerçant, plus il faut de lois pour diriger les efforts et accroître les progrès de l'industrie, surtout pour terminer les contestations qui se multiplient en raison directe des négociations dont le commerce est la cause."

XLV.

Egregie Baco Verulamius in praeceptis artis legislatoriae „optima lex quae minime relinquit judici."

XLVI.

Omne quod lex praecipit semper est legitimum non tamen semper justum.

XLVII.

Recte DROZ. (Econ. Pol. IV, 4 in fin.) „De fatales crises attendent les états qui dédaigneront de s'arrêter dans la route où nous les voyons courir avec une inconcevable assurance. Si l'on prédit, qu'à tel moment tel pays ne pourra soutenir le fardeau de sa dette, il est a présumer que cette prédiction sera fausse: mille circonstances imprévues retardent un bouleversement, mais on peut affirmer, que les états endettés, qui s'étourdissent sur leurs dangers, arriveront à la banqueroute, de même que la mort est certaine, sans que l'époque en soit connue!"

XLVIII.

Non assentiri possum viro Clarissimo DEN TEX: (Ned. Jaarboeken van Regtsgel. en Wetg. II, p. 185). „Veronderstellen wij dat een oorlog den staat 20 millioen kost. Deze som wordt door eene geldleening gevonden en gebruikt tot afbetaling der daardoor veroorzaakte onkosten. Deze 20 millioenen zijn bij den afloop van het jaar in de naauwste beteekenis van het woord verteerd en verdwenen; want al wat verteerd wordt, zonder dat hij die verteert iets weder voortbrengt, hetwelk de plaats der vernietigde waardijen inneemt, dat alles is zonder twijfel verdwenen."

LXIX.

Vere LUDOVICUS XVI REX (Edict. maii 1774): „La félicité des peuples dépend principalement d'une bonne administration des finances."

L.

Egregie M^c CULLOCH: (Taxation and the Funding System, p. 476.) „The imposition of new taxes entails privations and is always unpopular; but the suspension of the payment of the debt, by mortgaging the surplus revenue or sinking fund, occasions no inconvenience to any one, and is too obvious and too tempting an expedient for getting out of the present difficulty, not to be resorted to.

LI.

Praeclara sunt verba viri amplissimi VAN HOGENDORP, (Bijdragen tot de huishouding van staat, VII, p. 319.) „Publiciteit is de ziel van het crediet, en brengt op zich zelve de sterkste verantwoordelijkheid mede; crediet is de ziel van alle Financiën, en van grooter nut in geval van nood dan eene publieke schat.



GEDRUKT BIJ C. A. SPIN & ZOON.

